

Yirminci yüzyılın en büyük olayı

Ryszard Frelek

Polonya Birleşik İşçi Partisi MK Sekreteri

Sık sık fırtınalı ve değişken bir karakter gösteren dünya tarihinde, bu tarihin çeşitli aşamalarının başlangıcı olan veya sonunu belirleyen ve halkların yazgısı üzerinde büyük bir etki yapan nice olay vardır. Ama tüm insanlık tarihinde büyük olayların hiç-biri Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi gibi köklü bir dönüme yol açmış değildir. Bu devrim, insanlığın geçtiği bütün gelişme aşamaları boyunca edindiği deneyin tümüne yeni bir nitelik getirdi ve yepyeni bir çağ açtı. Bu sonuç, her şeyden önce, Oktobr Devrimi'nin, emeği sömürüden kurtarmada, halkları yabancı ezgisinden kurtarmada, insanlığı savaşlardan kurtarmada derin bir devrim sürecinin başlangıcı olmasından, dolayısıyla de insanın eşit hakları ve halkların hak eşitliği, toplumsal ve uluslararası ilişkilerde gerçek demokratikleşme uğrunda savaşımda yeni bir safha açmış olmasından ileri geliyordu.

Oktobr Devrimi davasının yüceliği, bu devrimin fikirlerinden ve reel başarılarından, teori ve pratiğinin ilkesel yeni oluşundan ileri gelmektedir. Bu nedenle, Oktobr Devrimi, yirminci yüzyılımızın yalnız, en önemli olayı olmakla kalmıyor, çağdaş dünyayı dönüştüren esas hareket de dünya tarihindeki bu köklü dönümlerle başlıyor. Oktobr Devrimi'nin etkisi bütün dünyayı kapladı, insan yaşamının bütün alanlarına (ekonomi ve sosyal gelişme, ideoloji, kültür ve bilim, hukuk ve uluslararası ilişkiler) yayıldı. Bu dönüşümler süreci genel kapsamlı bir önem taşıyor, aynı zamanda insanlığın tüm ilerici kalıtımını koruyor, sürdürüyor ve yeniliyor.

Bu süreç sınıfsal karakterlidir. Oktobr'un tarihsel yerini V. İ. Lenin şöyle belirlemiştir: «Kapitalizmin ve izlerinin ortadan kaldırılması, ko-

münist düzenin esaslarının yürürlüğe konulması, dünya tarihinde şimdi başlamış olan yeni çağın içeriğini oluşturuyor.» (1)

Kapitalizmden komünizme doğru Ekim Devrimi'yle başlayan geçiş, çağdaş gelişmenin objektif eğilimini, yasallığını dile getiriyor. Bu sürecin itici gücü, insanın insanı sömürdüğü sistemin ortadan kaldırılmasında, emeğin kurtuluşunda kesin rol oynayan işçi sınıfıdır. Çağdaş tarihsel sürecin ana gücü, yönetici gücü olarak proleteryanın rolünü, strateji ve taktik prensiplerini Büyük Ekim bulup ortaya çıkardı ve bunları V. İ. Lenin yaratıcı biçimde genelleştirdi. Leninizmsiz Marksizmden söz edilemez; özü bakımından ayrılmaz ve birleşik bir bütün olan Marksizm-Leninizm biricik devrimci ideolojidir. V. İ. Lenin, Marksizmin teori ve programına yeni bir anlam ve yeni bir içerik kazandırdı. Emperyalizmi çözümleme yoluyla, emperyalist egemenliği ortadan kaldırma yollarını Lenin belirledi. Lenin'in partisi proleteryanı utkuya ulaştırdı, ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği kuruldu. Ekim Devrimi'nin utkusu ve dünyanın ilk sosyalist devletinin kurulması, sosyalizm pratiğinin başlangıcı oldu ve sosyalizm teorisinin gelişmesinde dönüm noktasını oluşturdu. Bolşeviklerin ve Lenin'in yönetmenliği altında kurulan Sovyetler ülkesi, bütün sosyalizm güçlerinin dayanağı ve ana temeli oldu, tüm dünya devrim sürecinin ilerletilmesine elveren koşulların yaratılmasında özellikle önemli bir rol oynadı.

Altmış yıl önce, dünyada sosyalizmi bir tek ülke, Sovyet Rusya Cumhuriyeti temsil ediyordu. 1944–1945 yıllarında dünya kapitalist sisteminde yeni bir gedik açıldı. Bu da İkinci Dünya Savaşında faşizmin yenilmesi sonucunda, Orta ve Güney-Doğu Avrupa'nın Polonya, Bulgaristan, Yugoslavya, Arnavutluk, Macaristan, Romanya ve Çekoslovakya gibi birçok ülkeler halklarının kurtuluş ve devrimci savaşımı sonucunda sağlandı. Hitlerci imparatorluğun yıkılması, aynı zamanda Almanya'nın doğu kesiminde köklü dönüşümler yapılmasına, tarihte ilk Alman işçi-köylü devletinin, yani Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin kurulmasına olanak verdi. Kapitalist sistemde açılan bu gediği üç etken sağladı: Komünistlerin ve onlarla birleşen halk güçlerinin savaşımı; Hitlerizmin ezilmesinde Sovyet ülkesinin ve yenilmez Kızıl Ordu'nun kurtarıcı misyonu ve sonuç belirleyen rolü; İkinci Dünya Savaşı gibi bu ülkelerin halkları için en büyük sınavda burjuvazinin gözden düşmesi ve yenilgiye uğraması . . .

Bunun yanı sıra, militarist Japonya'nın bozguna uğratılmasına Sovyetler Birliği'nin katılması, Asya'da güçlerin yerelini değiştirildi, bu kıta halklarına büyük bir yardımda bulundu ve emperyalist ezgiden kurtulma yolunda yürüttükleri savaşımı kolaylaştırdı. Bu durum, Çin Devrimi'nin tarihsel önemi olan bir utkuya ulaşmasına olanak verdi, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin kurulmaları için elverişli koşullar yarattı ve bu geniş kesimde bütün diğer halkların kurtu-

(1) V. İ. Lenin, *Bütün eserleri*, c. 41, s. 425.

luş savaşımına yeni bir atılım kazandırdı. Daha sonra, dünyada SSCB ve diğer sosyalist ülkelerce yaratılan yeni güçler yeralımı Küba halkının devrimci savaşımında üstün gelmesini sağladı.

Böylelikle, İkinci Dünya Savaşından sonra, dünya sosyalist sistemi meydana getirildi. Sosyalizm bir tek ülkenin sınırları çerçevesinden çıktıktan ve bir dünya sistemi haline geldikten sonra, sosyalist devletlerin sıkı bir birlik meydana getirmeleri, iç sorunların çözümünde ve bütün dünyada barışın güçlendirilmesi savaşımında çaba birliği yapmaları insanlığın sosyal ilerlemesinin ana etkenlerinden biri oldu.

Sosyalizmin ve bütün ilerici güçlerin yirminci yüzyılın ikinci yarısındaki büyük başarıları, yalnızca tek tek sosyalist ülkelerin ve tümüyle sosyalist sistemin yeni toplumu geliştirmedeki ulaşımlarından ileri gelmiyor. Bu başarılar, aynı zamanda, uluslararası alanda sosyalist devletlerin girişimlerinin ve eylembirliği yapmalarının dolaysız sonucudur. Sosyalist sistem çerçevesinde sağlam bir politik, ekonomik ve kültürel ilişkiler yapısı yaratılmış, işbirliği ve yardımlaşma prensipleri işlenmiş, karşılıklı ilişkileri güçlendirme biçimleri belirlenmiş bulunuyor.

Bu ilişkiler yeni bir nitelik kazandı ve görülmekdek ölçüde gelişti. Sosyalist enternasyonalizm prensipleri temelinde dayalı yeni tip uluslararası ilişkiler yaratıldı. Bu ilişkilerin özünü yalnızca devletsel ilgi ve çıkarların benzerliği belirlemiyor. Sosyalist topluluk, fikirlerde birlik ve temel isteklerde beraberlikten ileri gelen sınıfsal bağlaşma halinde sıkı bir birlik ve dayanışma gösteren Marksist-Leninist partilerin yönetimi altındaki halkların kardeşlik ailesini oluşturuyor. PBİP VII. Kongresinde L. İ. Brejnev yoldaşın dediği gibi, sosyalist devletler topluluğu, «ulusal sorunları çözme yolunda topluluğun her üyesine ayrıca güç kazandırıyor, onların saygınlığını ve dünya işlerindeki etkisini kat kat artırıyor.» (2) Sosyalist devletler topluluğunun sosyal-ekonomik alanlardaki başarıları, aralarındaki birlik, eylembirliği ve etkileşme, sosyalizmi dünyada sonuç belirleyici bir etken haline getirdi.

Sosyalizmin mevzileri durmadan güçleniyor. Son on yıl içinde sosyalist devletler, yeni rezervleri harekete getirerek ve toplumsal düzenlerinin olanaklarından daha tam biçimde yararlanarak, sosyalizm ve komünizm kuruluşunu bir hayli hızlandırmaya, aynı zamanda halklarının maddi ve mânevi gereksinmelerini gidermede daha büyük bir ilerleme sağlamaya muvaffak oldular. Kardeş partiler biriken deneyden yararlanarak ve sosyalizm kuruluşu genel yasallıklarını ve kendi ülkelerinin somut koşullarını dikkate alarak, büyük tarihsel ödevi, yani gelişmiş sosyalist toplumu kurma ödevini yerine getirmeye başladılar. Bu çabalarında, kardeş partiler, SBKP'nin zengin deneyine dayanıyor, her şeyden önce Sovyet halkının

(2) L. İ. Brejnev, Lenin'in yolundan, c. 5, Moskova, 1976, s. 416.

SBKP XXIV. ve XXV. Kongreleri kararlarını hayata geçirmekle ulaştığı yaratıcı başarılarından yararlanıyorlar.

Ekim Devrimi'nin etkisinde, Sovyetler ülkesinin kurulup gelişmesinde simgeleşen ve SBKP tarafından en geniş ölçüde geliştirilen Leninizm teorisini ve pratiğini, bugün, bütün sosyalist ülkelerde, dünya komünist ve işçi hareketince gayet değerli bir içerikle zenginleştiriliyor. Çağdaş dünyanın çehresini değiştiren devrimin gücü olarak komünist ideoloji durmadan gelişiyor. Şimdi, altmış veya hiç değilse otuz yıl önceki en cesur öngörü ve emeller bile, Marksizm-Leninizmin, SSCB'de ve diğer sosyalist ülkelerde kurulmakta olan sosyalizmin ulaşımlarına kıyasla oldukça mütevazı görünüyor. Gerçeklik, hayat, bütün tahminleri aşmış bulunuyor.

Reel sosyalizmin başarıları bugün bütün dünyada sınıf savaşımı üzerinde çok büyük ideolojik, toplumsal ve politik etki yapan olağanüstü önemli bir etkidir. Bunun içindir ki, burjuvazinin ve emperyalizmin egemenlik sürmeye devam ettikleri yerlerde bile, komünist partilerine ve diğer sosyal ilerilik güçlerine yöneltilen ideolojik savaşımın ana doğrultusu, toplumsal bilinçte bu başarıların önem ve etkisini azaltma denemeleridir. Ama tarihin defalarca gösterdiği üzere, gerçeği önleyebilecek sınır yoktur. Zamanımız dünyasında gerçeği önleme, gizleme, reddetme denemeleri boşunadır.

Bugün saflarında 60 milyon kişiyi ve daha da fazlasını birleştirmekte olan 90'ı aşkın komünist partisi dünyada sınıf savaşımının komünist öncüsünü oluşturuyor. Hayat, komünistlerin bütün dünyada barış ve ilerilik uğrunda savaşım programlarının, 1969 yılında Moskova'da yapılan Uluslararası Danışma Toplantısı'nda hazırlanıp kabul edilen programın doğruluğunu açıkça gösterdi. Sınıf savaşımı cephelerinde olayların daha öte gelişmesi, kolektif olarak görüşülmesi ve çözülmesi gereken yeni ve önemli problemler ortaya koyuyor.

Avrupa'da 30 milyondan fazla üyesi olan 33 komünist ve işçi partisi eylemde bulunuyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, özellikle Avrupa'dakilerde şimdiki sosyal-ekonomik ve politik durum, komünist hareketini birçok önemli sorunla karşı karşıya getiriyor. Bu ülkelerin komünistleri, burjuvaziye, bunalımla ilgili güçlüklerin yükünü işçi sınıfının ve bütün emekçilerin sırtına sarma olanağı, gerici alternatife yönelme olanağı vermemek için savaşım yürütüyorlar. Komünistler bu sorunları doğrudan doğruya, köklü sosyal-ekonomik yapısal dönüşümlere yönelme ve demokratik bir egemenlik kurulması uğrunda, ulusal ve uluslararası tekeli sermayeye karşı yürüttükleri savaşımın daha geniş perspektifiyle bağlıyorlar.

Kapitalist Avrupa ülkelerinde çok önemli sorunlardan biri de, toplumsal ilişkilerde gerçekten demokratikleşme sağlama savaşımının derinleşmesidir. Bu demokratikleşme, tekellerin hücumlarında boy hedefine döndürdükleri parlamento kurumlarının daha öte yıkılmasına ve dağıtılmasına yol verilmemesini, anayasal demokratik hakların savunulmasını, sol ve demok-

ratik güçler arasında bağlaşma stratejisinin ardıcıl biçimde geliştirilip etkinleştirilmesini, demokratik toplumsal gelişme programlarını destekleme yolunda emekçi yığınlarının seferber edilmesini kapsıyor. Son yıllarda, Batı Avrupa kapitalist ülkeleri komünist partilerinden birçoğunun kongrelerinde, demokratik alternatif için savaşım stratejisinin formüle edildiği yeni programlar kabul edildi. Bu problemler, geçen yıl Berlin'de yapılan Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı'nın sonuç belgesine, kıtamızda barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleme savaşımına ilişkin programına yansdı. Komünistlerin ve partilerinin eyleminde, proletarya enternasyonalizmi, hayatın sınavından geçmiş olağanüstü önemli bir ilkedir. Bu ilkeye bağlılık da, tüm komünist hareketinin ve bu hareketin her partisinin yürüttüğü savaşımında başarıya ulaşmasının ana koşullarından biridir.

Büyük Oktobr, halkların özgürlük savaşımında yeni bir safha açtı, bu savaşıma yeni boyutlar ve yeni bir atılım kazandırdı. Bu da V. İ. Lenin'in, onun fikir ve davasının hizmeti oldu. Lenin, ulusal sorunun çözüme kavuşturulmasına kalımlı önem taşıyan çok büyük bir katkıda bulundu. V. İ. Lenin'in yönetimi altında Sovyet ülkesi eşit haklı halkların ailesi olarak kuruldu. Bütün halklara, bu arada Polonya halkına, başlıbaşına devlet kurma da içinde, kendi yazgısına buyruk olma hakkı tanındı ve bu hak uygulamayla pekiştirildi. Lenin, ulusal kurtuluş savaşımını başlıca anti-emperyalist hareketlerden biri, bu savaşımın desteklenmesini de partinin ideolojisinin çok önemli bir ilkesi ve Sovyet devletinin dış politikasının temel ilkelerinden biri sayıyordu.

Oktobr Devrimi'nin üstün gelmesiyle, ulusal kurtuluş hareketi dünya devrim sürecinin önemli ve ayrılmaz bir parçası oldu. Sömürgecilik sisteminin yüzyılımız içindeki düşüş dinamiklerinde, Oktobr Devrimi'nin belgileriyle, sosyalist sistemin meydana getirilmesiyle, bu sistemin güttüğü politika ve dünyada yarattığı güçler yeralımıyla dolaysız bir ilişki görülüyor. Bir yandan, sosyalist ülkelerle hak eşitliğine ve karşılıklı yarar gözetimine dayalı işbirliği, gelişme halindeki ülkeler için emperyalist sömürüye karşı yürüttükleri savaşımında eylemsel bir yardımdır, tam bir politik bağımsızlığa ulaşmalarına destek oluyor. Zamanımız dünyasında bloklardışı devletler hareketinin rolü ve yeri de bununla bağlıdır. Sosyalist ülkeler, bu harekete, barış ve uluslararası güvenlik savaşımı bakımından doğal bir bağlaşıklık gözıyla bakıyorlar. Bloklardışı devletlerin politik ve ekonomik girişimleri, barış bakımından, yumuşama sürecinin bütün dünya ölçüsünde yayılması bakımından, gelişmekte olan ülkelerin kendi içinde elverişli ilerleme koşulları yaratılması bakımından büyük bir önem taşıyor. Sosyalist devletler, bu girişimleri, uluslararası ekonomik ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için yürütülen savaşımı destekliyorlar. Polonya'ya gelince, ülkenin bu konudaki tutumu, PBİP MK Birinci Sekreteri E. Gierek yoldaşın yakın geçmişteki Hindistan'ı ziyareti sırasında inandırıcı biçimde doğrulanmış bulunuyor.

Büyük Oktobr barış sorununu yepyeni biçimde ortaya koydu. Devrim, bunu, insanlık tarihinin, sömürü ve ezgiye son vererek savaşların sosyal kaynağını ortadan kaldıran ilk toplumsal düzenini kurmakla gösterdi. Devrim, bunu, devrimci hareketin ana hedeflerinden biri olarak barış belgisini ileri sürmekle, bu belgiyi hayata geçirmek üzere en geniş yığınları seferber etmekle gösterdi.

SBKP MK'nin Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin 60. yıldönümü münasebetiyle yayımladığı kararnamede şöyle deniliyor: «Sovyet egemenliği, yeryüzünde bütün halklara, kapitalist düzenin kendilerini sürüklediği kanlı savaşlar burgacından biricik doğru çıkış yolunu gösterdi. Yeni egemenliğin yerleşir yerleşmez ilk devletsel işlemi Lenin'in dünya çapında adil ve demokratik bir barış için savaşımın açık ve tam programını ilân eden Barış Buyruktusu oldu. Büyük Oktobr, yeni bir çağ, insanlığın kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını, halkların emperyalizmden kurtarılmaları için, halklar arasında savaşlara son verilmesi için, sermayenin egemenliğinin yıkılması için, sosyalizm için' (Lenin) savaşım çağını açtı.»⁽³⁾

1969 yılı Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısının tüm insanlık için en yüksek amaç saydığı bu hedefe ulaşma savaşımında, SBKP XXIV. Kongresinde belirlenen ve XXV. Kongre tarafından pekiştirilen ve genişletilen Barış Programı'nın çok büyük bir önemi vardır. Sovyetler Birliği bütün dünyada barış savaşımının ana gücü, bu ülkenin yönetmeni L. İ. Brejnev yoldaş da bu yüksek insancıl davanın tanınmış savaşçısıdır. L. İ. Brejnev yoldaş, geçenlerde Tula'da yaptığı önemli konuşmada gayet haklı olarak şunları söyledi: «İnsanlığa, hiç bir ülke, bir yeni savaş tehlikesini azaltmak, daha sonra da tamamen gidermek üzere, Sovyetler Birliği'nin ileri sürdüğü kadar geniş, somut ve gerçekçi bir program önermiş değildir. Bu program, uluslararası ilişkilerde kuvvete başvurmaktan kaçınılmak üzere dünya çapında bir antlaşma imzalanması gibi tümel bir tedbiri içeriyor. Ayrıca, silâhlanma yarışına ilişkin bütün temel problemleri kapsıyor, bu yarışın önlenmesi için, silâhsızlanma için etkin tedbirler belirliyor . . .

Bütün barışsever girişimlerimiz, kardeş sosyalist devletlerin uluslararası alandaki ortak siyaset hattına uygun düşüyor. Biz bu girişimleri gerçekleştirmek için elbirliğiyle savaşım veriyoruz. Sovyetler Birliği'nin ve dostlarının önerileri, Birleşmiş Milletler Örgütü üyesi birçok devlet tarafından, bütün kıtalar halk yığınları tarafından destekleniyor.»⁽⁴⁾

Sosyalizm, özgür emek toplumu, gerçek hümanizm toplumu, sosyal iyimserlik toplumdur. Sosyalizmin bu özlüğü, SBKP MK'nin Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi 60. yıldönümüne ilişkin kararnamesinde tam anlamıyla

⁽³⁾ «Pravda» gazetesi, 1 Şubat 1977.

⁽⁴⁾ «Pravda» gazetesi, 19 Ocak 1977.

belirtiliyor. Sosyalizm, bu sistemin ideoloji ve pratiği, insanlığın gelişmesine, toplumsal ilişkilere, insanlar arasında ve halklar arasındaki ilişkilere derin bir insanlı içerik getirdi ve getiriyor.

Bu derin hümanizm, sosyalizmin demokrasi konusundaki tutumunu belirliyor. Demokrasi konusunda ilkesel tartışmayı kapitalizm sosyalizme değil, sosyalizm kapitalizme dayatıyor. Zira, altyapıda, üretim ilişkilerinde demokrasi olmadan, emeğin sömürüden kurtuluşu temeline dayalı hakça toplumsal ilişkiler olmadan, gerçek demokrasiden söz edilemez. Sosyalizmin düşmanlarının her zaman başvurup ileri sürdükleri biçimsel burjuva demokrasisi kişi özgürlüğüne ilişkin bu temel ölçütün yerini tutamaz.

Sosyalizm, tarihte ilk defa altyapıda, üretim ilişkilerinde adalet ve demokrasi prensiplerini yürürlüğe geçiren düzendir. Sosyalizm, aynı zamanda üstyapıda, politik sistemde, halk iktidarı yoluyla, yığınların yönetime sözün tam anlamıyla katılımı yoluyla nitel bakımdan yeni bir demokrasi yaratıyor. Sosyalist demokrasi aynı zamanda gelişme halinde demokrasidir; içeriğini, biçimlerini ve kurumlarını aralıksız olarak zenginleştirme süreci içinde bulunan demokrasidir. Bu sorunlar üzerinde sosyalizm henüz son sözünü söylemiş değildir, zira sosyalist sistem durmadan yetkinleşmektedir. Sosyalist demokrasinin daha öte yetkinleşmesinin temel önkoşullarından biri de, proletarya diktatörlüğü devletinden genel halk devletine geçilmiş olmasıdır.

Şunu da belirtelim ki, son zamanlarda, burjuvazi, yalnız biçimsel demokrasi sorunlarını ön plâna alarak demokrasi problemine kendi yaklaşım görüşünü komünist partilerine ısrarla dayatmaya çalışıyor. Bu suretle de, temel sorun olan altyapıda demokrasiden, tekellerin emekçileri daha kıyasıya sömürmeye geçmelerinden, ekonomik durgunluk, işsizlik, enflasyon ve birçok kapitalist ülkede geniş yığınların yaşam düzeyinin düşmesi gibi şiddetli bunalım olgularının sosyal kaynaklarından dikkatleri uzaklaştırmaya çalışıyor.

Bu problemlerin gerçekte oldukları gibi ele alınmaları gerekiyor. Sosyalizm fikirlerine ve güçlerine karşı sınıf savaşımı, sosyalizmin ilerlemesine, sosyalist devletler topluluğunun taarruz halindeki barış politikasına, kapitalist ülkelerde sürekli bunalım ve bu fon üzerinde yığınların günden güne daha çok radikalleşmesi dolayısıyla, emperyalizmin karşı-koyma olanaklarının azalması yüzünden şiddetleniyor. Sosyalist ülkelere karşı, reel sosyalizme karşı gitgide şiddetlenen hücumlar, bugün kapitalist ülkelerde komünist partilerine ve diğer ilerici güçlere karşı savaşımın başlıca öğelerinden biridir.

Bir kez daha belirtelim: Demokrasi konusunda tarihsel tartışmayı kapitalizm sosyalizme değil, sosyalizm kapitalizme dayatmıştır. Demokrasinin gerçek çizgilerini asıl Büyük Ekim belirlenmiş bulunuyor.

Polonya komünistleri ve bütün halkımız Büyük Oktobr'un 60. yıldönümünü yaraşık biçimde kutlayacaklardır. PBİP MK Politbürosunun bununla ilgili kararnamesinde özellikle şöyle deniliyor: «Bizler, halkımızın yazgısı üzerinde Oktobr Devrimi'nin yaptığı etkiyi, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerle sıkı eylembirliğinin sosyalist yurdumuzun daha öte başarılı gelişmesi bakımından, dünyadaki rolünün ve saygınlığının artması bakımından taşıdığı önemi bilinçle kavırarak, Büyük Oktobr'un 60. yıldönümünü, partimizin, işçi sınıfımızın ve tüm halkımızın şu anda Sovyet dostlarımıza yönelttikleri en yakın duygular ve içten dilekler atmosferi içinde kutlayacağız.»⁽⁵⁾

Polonya halkı, kendi topraklarında bütün tarihinin en önemli dönüşümlerini Oktobr Devrimi'ne, Sovyet devletinin kuruluş ve gelişmesine borçludur. Ve her şeyden önce bağımsızlığına kavuşmasını ve sosyalizm kuruluşu yoluna koyulmasını borçluyuz. SSCB'yle bağlaşma, dostluk ve kardeşçe işbirliği, sosyalist devletimizin daha kuruluşu anından itibaren halkçı Polonya'nın gütüğü politikanın temeltaşı olmuş ve hayatın yoklamasından geçmiş bulunuyor. Bu bağlaşma, dostluk ve işbirliği, bize yalnız eşsiz olanağı, yani ekonomide hızla kalkınma olanağını vermekle kalmadı, aynı zamanda halkımıza sağlam bir güvenlik duygusu, tarihinin en sürekli barışını kazandırdı, uluslararası alanda Polonya'nın durumunun güçlenmesine yardım etti. Bizim politikamız, Sovyetler Birliği'yle ve diğer sosyalist devletlerle kardeşçe ilişkileri her bakımdan güçlendirme ve etraflica geliştirmeye yönelik bulunuyor.

Polonya Halk Cumhuriyeti parti ve hükümet heyetinin yakın geçmişte yaptığı SSCB ziyareti, Polonya-Sovyet işbirliğinin gelişmesini yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkardı. Bu işbirliği, bütün alanlarda, PBİP ve SBKP arasında gitgide daha da genişliyen ve verimli olan deney değıştokuşunda kendini gösteriyor. PBİP ve SBKP, kendi halklarının yaşamsal çıkarları adına, Polonya-Sovyet dostluk ve işbirliğini aralıksız olarak geliştiriyor, sağlamlaştırıyorlar. Devletlerimiz ve yöneticilerimiz arasında dostluk ilişkileri günden güne güçleniyor. Bilim ve kültür alanlarında temaslar, iki halk arasında kardeşliğin güçlenmesine yardım eden toplumsal ilişkiler bir hayli zenginleşiyor ve artıyor. E. Gierk yoldaş sözkonusu SSCB ziyaretinde şunu belirtmiş bulunuyor: «Sovyet ülkesiyle kardeşçe ilişkilerin bizim için çok büyük bir önemi vardır. Bu ilişkilerin durmadan güçlendirilmesi ulusal ve sınıfsal çıkarlarımıza uygundur. Bu güçlenme sosyalist Polonya'nın esenlik ve mutluluğunun ana koşullarından biridir.»⁽⁶⁾

Oktobr fikirleri, bugün, dünya sosyalist sisteminin, uluslararası komünist ve işçi hareketinin, tüm anti-emperyalist cephenin eyleminde simgeleşiyor. Dünya sosyalist sisteminin etkisi, zamanımız dünyasında devrimci dönü-

⁽⁵⁾ «Trybuna Ludu», 24 Lutego 1977.

⁽⁶⁾ «Trybuna Ludu», 10 Listopada 1976.

şümleri derinleştiriyor. Ve bu birbirine sımsıkı bağlı şu üç sorunun çözümüyle sağlanıyor: Sovyetler Birliği'nde komünist toplumu ve diğer sosyalist ülkelerde gelişmiş sosyalist toplumu başarıyla kurma; gerginliği azaltma politikası yoluyla barışı güçlendirme ve eşit haklı uluslararası işbirliğini geliştirme; halkların sosyal ilerleme ve bağımsızlık güçlerini etraflı olarak destekleme . . . L. İ. Brejnev yoldaş, SBKP XXV. Kongresinde okuduğu raporda, dünya durumunu karakterize ederken, söz arasında şunları söyledi: « . . . sosyalizmin mevzileri güçlenmeye ve genişlemeye devam ediyor. Ulusal kurtuluş hareketinin utkuları, bağımsızlıklarını elde etmiş olan ülkelerin önünde yeni ufuklar açıyor. Tekellerin ezgisine karşı, sömürücülük yöntemlerine karşı emekçilerin sınıfsal savaşımı artıyor. Devrimci-demokratik ve anti-emperyalist hareket gitgide daha büyük boyutlar kazanıyor. Bütün bunlar, bir bütün olarak, dünya devrim sürecinin gelişmesi anlamına geliyor.» (7)

Bu yolun başlangıç noktası Ekim Devrimi'ydi. Bu devrimin ortaya koyduğu ibret derslerini ve yaratıcı deneyini bugün beraberimizde taşıdığımız gibi, yarın da beraberimizde taşıyacağız. Bunlar sosyalizm teori ve pratiğinin temelidir.

(7) L. İ. Brejnev, Lenin'in yolundan, c. 5, s. 478.

Gelişmiş sosyalizmin kurulması döneminde sosyal ve ekonomik politika

Lubomir Strougal

Çekoslovakya Komünist Partisi MK Prezidyumu üyesi, ÇSSC Başbakanı

Sosyalist ülkeler komünistleri olanca dikkatlerini, bütün özen ve düşüncelerini, insana, insanın etraflı ve uyumlu gelişmesi koşullarını yaratmaya yöneltmişlerdir. Bu onların kesin ve değişmez çabasıdır. İktidardaki komünist ve işçi partilerinin güttükleri politikanın bu çizgisi, gelişmiş sosyalist toplum ve komünizm kuruluşu safhasında daha bir elle tutulurcasına kendini gösteriyor. Yapılan parti kongrelerinin belgeleri, kardeş partilerin bugün sosyalist ülkelerin sahip oldukları olanaklardan hareket ederek, merkezinde insanın, onun gitgide artan maddi ve mânevi gereksinmelerini giderme davasının yer aldığı bir toplumsal gelişme stratejisi izlediklerini gösteriyor. Bu stratejinin hümanist içeriği, iktidardaki partilerin sosyal ve ekonomik politikasında daha sıkı bir karşılıklı ilişki ve organik birlik sağlama siyasal hattında yansısını buldu.

Problemin önemi

SBKP XXV. Kongresinde okuduğu MK eylem raporunda, SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev yoldaş, her şeyden önce «... Sovyet insanların yaşam düzeyini daha da yükseltmeye, çalışma ve yaşama koşullarını iyileştirmeye, sağlık işlerinde, eğitim ve kültürde önemli bir gelişme sağlamaya, yeni insanın oluşmasına, kişiliğin etraflı biçimde gelişmesine ve sosyalist yaşam tarzının yetkinleşmesine yardım eden her şeye ilişkin ödevler»i temel sosyal-ekonomik ödevler olarak niteledi. (1) ÇKP XV. Kongresinde de, ÇKP MK Genel Sekreteri G. Husak yoldaş, «... yaşam düzeyini her bakımdan düzenli olarak daha öte yükseltme, halkın yaşamsal ve sosyal güvencini güçlendirme, sosyalist yaşam tarzını derinleştirme» programını hayata geçirmenin büyük önemini belirtti. (2)

Sosyal ve ekonomik politikanın birliğine yönelik siyaset hattının gerçekleştirilmesi, birçok teorik ve pratik sorunlar ortaya koyuyor. Bunları şöyle sıralayabiliriz: Komünistlerin politikasına temel olan sosyalist hümanizm görüşünün özü nedir? Sosyalizm kuruculuğunun çeşitli aşamalarında sosyal ve ekonomik politikanın birliği nasıl gerçekleştirilmiştir ve nasıl ger-

(1) L. İ. Brejnev, *Lenin'in yolundan*, c. 5, Moskova, Politizdat, 1976, s. 493.

(2) Çekoslovakya Komünist Partisi'nin XV. Kongresi, Prag, 1976, s. 30.

çekleştirilmektedir? Çağdaş koşullarda bu politikanın karakteristik özellikleri nelerdir? Ve daha birçok sorun.

Doğal olarak, biz bu sorunlar üzerinde çalışmamıza sıfırdan başlıyoruz değiliz. Elimizde, Marksizm-Leninizm klâsiklerinin, hayat tarafından ortaya konulan en karmaşık problemlerin çözümünde bize yol gösteren öğretisi vardır. Biz somut tarihsel durum ve koşullarda somut sorunları çözüme kavuşturmada genel prensipleri uygulamanın, yalnız bir hüner olmakla kalmayıp, aynı zamanda bir bilim olduğunu, bu bilimin sözkonusu prensipleri yaratımlı biçimde daha öte geliştirme ve zenginleştirmeyi gerektirdiğini, bunun da kendi yönünden yeni sorunlar doğurduğunu dikkate alıyoruz.

Bu yazımızda, bunların bazılarını, daha çok partimizin deneyine dayanarak ele almak istiyoruz. Bizce, sosyal ve ekonomik politikanın birliği problemi üzerinde fikir değiş tokuşunun, hem kendi ülkelerinde bu politikanın uygulanması boyunca kardeş partilerce edinilen deneyin enternasyonalleşmesi bakımından, hem de bilindiği üzere hümanizm, değerlendirme, insan onuruna yaraşır yaşam tarzı ölçütleri problemlerinin seçkin bir yer aldığı çağdaş ideolojik savaşımın gereksinimleri bakımından büyük bir önemi vardır. Reel sosyalizm, onyıllar boyunca, emekçilere sömürden, sosyal ve ulusal ezgiden, yoksulluktan ve kapitalizmin diğer illetlerinden kurtuluş getiren ve ekonomik gelişme, halkın genliğini durmadan artırma ve kişiliği etraflı biçimde geliştirme dinamizmi sağlayan toplumun esinleyici örneği olarak hizmet etti ve ediyor. Bir başka deyişle, sosyalizmin, bugün, kapitalizmde simgeleşen ekonomik, politik, tinsel ve ahlâksal bunalım toplumunun güvenilir alternatifi olduğu gitgide daha açık biçimde beliriyor.

Tarihsel sonuçlar

Sosyalist toplumda ekonomik ve sosyal gelişme tüm emekçilerin ve ayrı ayrı her bireyin çıkarlarına uygundur. Bu, hümanizm ideallerinin reel simgesi olarak sosyalizmin kendi özünden ileri gelen bir genel yasallıktır. Bu sistemde, maddi nimetler üretimi ve mânevi kültürün ulaşmaları, bütün sosyal ilişkiler emekçi insanın hizmetine hasredilmiştir.

Ne var ki, halkın maddi ve mânevi gereksinmelerini giderme olanakları, sosyalist toplum gelişmesinin çeşitli aşamalarında ve çeşitli ülkelerde aynı değildir. Bunun neden böyle olduğunu açıklayan en önemli nedenleri şöyle sıralıyabiliriz: Tek tek sosyalist ülkelerin geçmişten devraldıkları sosyal-ekonomik gelişme düzeyi ayrımları; vaktiyle gerikalmış ülkelerde sosyalizmin maddi-teknik temelini daha çabuk kurma, gelişkin ülkelerde de endüstri ve tarımı esaslı olarak yeniden kurma gerekliliği; emperyalizmin

özellikle «soğuk harp» döneminde şiddetlenen silâh şakırtılı tehditlerine karşı savunma gücünü artırma gereksinmesi vb. vb . . .

Ve bu böyle olsa da, bütün kardeş partiler, daha sosyalist kuruluşun ilk yıllarında, emekçilerin büyük çoğunluğunun gençlik durumuna önemli biçimde yansıyan nice önlemleri gerçekleştirdiler. İşsizliğe son verilmesi ve topyekûn istihdamın sağlanması, emekçi insana güven aşıladı ve yaşam düzeyini bir hayli yükseltti. Sosyalizm her yurttaşta parasız sağlık yardımı, hakça sosyal yardımlar sağladı, emekçiler için öğrenim ve mânevi kültür zenginliği kapılarını ardına kadar açtı, onların çalışma ve yaşama koşullarını önceki durumla kıyaslanamıyacak kadar iyileştirdi. Bunun içindir ki, sosyalizmin, daha ilk gelişme safhalarında, insanın varoluşuna ilişkin ana problemlerin çözümünde kapitalizme kıyasla üstünlüklerinin meydana çıktığını gayet haklı olarak söyleyebiliriz. Çünkü, burjuva düzeni, çağdaş uygarlığın emekçilerin çıkarına ortaya koyduğu olanaklardan yararlanmaya set çekerken, sosyalizm her insanın kişiliğinin serpilip gelişmesi için gerçekten elverişli koşullar sağlıyor.

Partimiz, sosyalizm kuruluşuna girişirken, Marksizmin kurucularının, komünizmin « . . . ana ilkesi her bireyin tam ve serbestçe gelişmesi »⁽³⁾ olan toplumsal gelişme aşaması olduğu görüşünü çıkış noktası yapıyor, SBKP'nin olağanüstü zengin deneyine dayanıyordu. Bilindiği üzere, SBKP'nin temel ilkesi, V. İ. Lenin tarafından formüle edilen istem, yani « . . . toplumun *bütün* üyelerinin *tam* gönenç ve serbestçe çok yönlü gelişmesini sağlama »⁽⁴⁾ istemiydi ve bugün de bu istem olarak kalıyor. Fakat Marksizm-Leninizm klâsikleri ve onların öğretisini kılavuz edinen işçi sınıfı devrimci partileri, ütopyacı sosyalistlerden ayrımlı olarak, kişiliği etraflı biçimde geliştirme yönlemini, hiç bir zaman, her türlü tarihsel koşullara ve bütün zamanlara uyacak bir «insan tabiatı» soyut anlayışından ileri gelen ve tartışmasız kabul edilen soyut bir yargı olarak kavramış değildiler. Onlar, insan kişiliğini etraflı biçimde geliştirme yargısında, sosyal gerçekliğin kendisinde, onun somut-tarihsel gelişmesinde gerçek bir tabanı olan ideali görüyorlardı. Bu nedenle, sözkonusu ideali gerçekleştirmeye tempolarını, içeriğini ve dolgunluğunu, sosyalizm ve komünizm kuruculuğu objektif yasallıkları belirliyor ve bunlar toplumun şu veya bu gelişme aşamasında sahip olduğu olanaklara ve ideali gerçekleştirmeye ortam olan koşullara bağlı bulunuyor. Dünya sosyalizminin tarihsel deneyi, hümanist idealleri gerçekleştirmede en büyük başarıya, eylemlerinde bütün iç ve dış etkenleri titizlikle dikkate alan, hedeflerini reel kaynaklara göre saptayan, söz ile iş arasında uygunluğa özen gösteren partilerin ulaştıklarını ve ulaşmakta olduklarını gösteriyor.

İnsanı etraflı olarak geliştirme her şeyden önce gerekli maddi koşulların

⁽³⁾ K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 23, s. 605.

⁽⁴⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 6, s. 232.

yaratılmasını gerektirir. Bir yandan, emekçilerin zararına tüm maddi ve mânevi nimetlere bir avuç sömürücünün tekel koyup buyruk olmasına olanak veren bütün ayrıcalıklara son verilmelidir. Öte yandan, insanların durmadan artan gereksinmelerini karşılamanın temeli olarak, üretim güçlerini alabildiğine geliştirmeyi sağlamak bir zorunluktur.

Büyük sosyal hedeflere ulaşma davası, bazı sosyalist ülkelerde ekonominin yenibaştan kurulmasını ve kalkındırılmasını, diğer bazı sosyalist ülkelerde de esas itibarıyla yeniden yaratılmasını gerektirdi. Lenin'in sosyalizm kuruluşu plânı, daha başlangıçtan itibaren ekonomik kuruluş boyunca sosyal hedefler ne kadar daha dolgun gerçekleştirilirse, toplumsal gelişme için, yeni insanın oluşması için o kadar daha çok yeni olanaklar doğacağını öngörüyordu. Çünkü, K. Marks'ın belirttiği üzere, gelecekte «dolaysız emek, insanın kendisi tarafından yapılan doğrudan doğruya çalışma değil . . . , onun kendi genel üretimsel gücünü benimsemesi, doğa anlayışı ve doğa üzerindeki egemenliği . . . ; tek sözle toplumsal bireyin gelişmesi üretimin ve zenginliğin ana temeli olarak beliriyor . . . »⁽⁵⁾

Bunun içindir ki, sosyalizmin başlıca amacını simgeliyen «her şey insan için» ilkesi, sosyalist toplum kuruluşunun başlangıcından beri ÇKP'nin eylemine temel olmuş bulunuyor. Parti, ülkenin ekonomik gelişme plânını, geniş bir sosyal değişimler programıyla, yeni toplumu ve yeni insanı oluşturma süreciyle sıkıca bağlayarak yepyeni sınıfsal temeller üzerinde hazırladı.

Geçilen yola şimdiki başarılarımızın düzeyinden bir göz attığımız ve onu çağdaş istemler ve problemler ölçüsüyle değerlendirdiğimiz zaman, sosyalist ülkelerin, tarihte ilk defa olarak, ekonomik gelişmeyi insanın yaşamında amaca yönelik yapısal değişimlerin hizmetine koştuklarını ve onu bu gibi başarıların aracı yaptıklarını açıkça görüyoruz. Bununla birlikte, sosyalist toplum kuruluşunun bütün aşamalarında bu iki öge (somut biçimleri çeşitli dönemlerde ve değişik ülkelerde elbette ayrımlı olsa da), diyalektik bir birlik içinde bulunuyordu.

Bu süreç bizim memleketimizde nasıl geliyordu? 1948 yılından sonra, ÇKP, her şeyden önce endüstride geniş bir kuruluşa ve yeniden kuruluşa geçmeyi ve iri sosyalist iri ekonomisi üretiminin temellerini atmayı ekonomi politikasının ana sorunları sayıyordu. Partimiz, bu sorunları çözüme kavuşturmanın kapitalizmden sosyalizme geçişin genel yasallığı olduğu, ülkemizde sosyalist üretim tarzını yaratmanın gerekli koşulu olduğu düşüncesiyle hareket ediyordu.

ÇSSC'de endüstriyi geliştirme yolunda çok büyük çalışmalar yapıldı. Bu çalışmaların ölçülerini ve sonuçlarını gösteren örnekler olarak, savaştan

(5) K. Marks ve F. Engels, Toplu eserleri, c. 46, 11, s. 213–214.

önce de endüstri bakımından gelişkin bir ülke olan Çekoslovakya'da endüstri üretimi hacmi 1948 yılına kıyasla 10 defa, bu arada makine yapımı mamulleri 23 defa, kimya endüstrisi ürünleri yaklaşık 27 defa arttı. Bu değişimler Çekoslovakya'nın dünyadaki genel durumunu güçlendirdi. Endüstrideki yapısal değişimler endüstrice en gelişkin ülkeler arasındaki durumunun nitel bakımdan iyileşmesine yardım etti.

ÇSSC'de küçük ve parçalı mal üretiminden oluşan köy ekonomisi, kooperatif temeline oturtulan iri üretim ekonomisine dönüştürüldü. Köy ekonomisinde verim %/o 50 arttı, emek üretkenliği de 4,4 defa yükseldi. Aynı zamanda köyde çalışma ve yaşama koşulları nitel bakımdan değişti.

Ne var ki, halk ekonomisinde köklü dönüşüm kendi kendine dönük bir amaç değildi. Bu yolda daha ilk adımlar, insanların yaşamının sosyal-sınıfsal temelinde değişmeye, bütün emekçiler önünde geniş perspektifler açan koşulları yaratılmasına götürüyordu. Emekçiler artık politikanın konusu olmaktan çıkarak, yapıcısı ve yaratıcısı haline, bütün devlet ve toplum işlerinin yönetimine, temsili ve dolaysız demokrasiye aktif olarak katılan yurttaşlar haline geldiler.

Ülkede yaşam düzeyinde hiç bir şeyle haklı gösterilemeyecek kontrastlar, kapitalizmden kalan bu büyük ayrımlar ortadan kaldırıldı; emeğe göre dağıtım ve toplumsal fonlardan yararlanma sosyalist ilkesine dayalı ayrışmalı iş ücreti ve gelirler sistemi yaratılmaya başlandı. Tam istihdam ve gitgide artan gelirler, aynı zamanda hastalık ve kocama hallerinde yapılan yardımlar ve öte yandan çocuklarının eğitimi için toplumun ailelere yaptığı cömert yardım, tümüyle, bütün yurttaşlarda sağlam bir sosyal güvenlik duygusu yarattı. Sanayi ve köy ekonomisindeki çalışma koşullarında süregelen ayrımların giderilmesi, dolayısıyla kent ile köy arasındaki ayrımların ortadan kaldırılması için pek çok çaba gösterildi.

Bugün Çekoslovakya'nın ekonomik tablosu sosyalizm kuruculuğunun başlangıç dönemine kıyasla büsbütün başkadır. Artık ekonomik bakımdan gerikalmış bölgeler yoktur, sanayileşme buralara yeni bir canlılık, yeni bir hayat getirmektedir.

Yeni maddi olanakları yaratmanın yanısıra, yaşam düzeyinin yükseltilmesine ilişkin büyük bir sorunlar kompleksi çözüme kavuşturuluyordu. Memleketimizin birincil önemdeki problemlerinden biri de, beslenme iyileştirilmesi, bütün halk için, gerek besin maddelerinin kalori miktarı, gerekse yapılış ve çeşitliliği bakımından sağlık organlarıncı saptanan normlara göre beslenme olanağı yaratılmasıydı. Çekoslovakya bugün bu göstergeler bakımından en iyi durumdaki ülkeler arasında yer alıyor. Biz diğer sosyal problemleri, herkese elbise, ayakkabı, konut sağlama problemlerini de aynı arıdcılık ve ısrarla çözüyorduk. Örneğin, geniş ölçüdeki konut yapıcılığı, eski konutları yenileme, doğal çevreyi iyileştirme ve ko-

nutlarda iç döşemi geliştirme tedbirleri sayesinde, Çekoslovakya bu göstergede de dünyada başta gelenler arasında bulunuyor.

ÇKP, daha sosyalizm kuruluşunun ilk yıllarından itibaren, sosyalizm koşullarında toplumun kendisini oluşturan üyeler, aileye ve ihtiyarlara yeni yaklaşım tarzının kökleştiği düşüncesiyle hareket ederek, komple bir sosyal yardım örgütleyip uygulama yolunu tuttu. Devletimiz her yıl sağlığı koruma, eğitim, kültür gereksinimleri, ihtiyarlık ve hastalık yardımları, yuva kuran gençlere yardım, çocuk eğitimde aileye yardım için gitgide daha çok ödenek ayırıyor. Bu yardımlar emek gelirlerinden daha çabuk artıyor. Öyle ki, 1961–1976 yıllarında halkın iş ücretleri ve diğer emek gelirleri 2,2 defa artmışken, toplumsal tüketim fonlarından emekçilere yapılan ödemeler, yani yurttaşların sosyal gereksinmelerini ve parasız hizmetleri karşılamak için toplumun yaptığı harcamalar 2,9 defa arttı. Sonuç olarak, bu ödemelerin halkın gelirleri içindeki payı $\frac{0}{0}$ 37'den $\frac{0}{0}$ 47,5'e çıktı.

1970 yılları başında, memlekette, çok çocuklu ailelere yardım ve anayı esirgeme konulu büyük programı eylemde tamamlayan tedbirler hayata geçirildi. Bu program sayesinde, yıllardan beri süregelen ve Çekoslovakya'yı Avrupa'nın doğum oranı en düşük ülkeleri sırasına düşüren olumsuz demografik eğilimin önü alınabildi. Bugün Çekoslovakya doğum oranı bakımından kıtada üçünü geliyor.

Sağlık hizmetlerimizde ulaşılan başarılar dikkate değer. Çekoslovakya, dünyada, bazı hastalıkların, örneğin polizomielit'in (çocuk felci) ortadan kaldırıldığı ilk ülkedir. Biz parasız sağlık yardımı sistemi yaratarak, en karmaşık süregen hastalıklar da içinde olmak üzere tedaviye ilişkin parasal harcamalar korkusundan toplumumuzun bütün üyelerini kurtardık.

Kültürel gelişmede kayda değer başarılarımız vardır. Çekoslovakya, tiyatrolar, sanat kurumları vb. sayısı bakımından, daha sosyalizm kuruluşunun başlangıcında Avrupa'nın en öndeki ülkeleri düzeyine çıktı.

Biz her düzeydeki öğrenimde bütün sınıfsal engel ve setleri ortadan kaldırdık. Öyle ki, yüksek ve orta öğrenim okullarına devam edenlerin bileşimi, sayıca en büyük ve öncü gücünü işçi sınıfının oluşturduğu Çekoslovakya toplumunun sosyal yapısını yansıtıyor. Ülkemizin tarihinde ilk defa olarak, eğitim-öğretim düzeyi ve boyutları halk ekonomisinin gereksinmelerini aşıyor, ama biz bunu kabul ediyoruz, zira toplumsal etkenliği, her insanın güçlerini ve yeteneklerini etraflı biçimde geliştirmenin temel koşullarını yaratmayı amaç edinmiş bulunuyoruz. Eğitim-öğretim alanında oluşan değişimlerin boyutları hakkında örneğin şu gerçek bir fikir verebilir: Bugün Slovakya'da yüksek okullarda vaktiyle burjuva Slovakya'sındaki üniversiteli sayısının üç misli daha çok öğretim üyesi vardır.

ÇKP, ülkenin ekonomik gelişmesini yönetirken, kardeş halkların, Çek ve Slovak halklarının sosyal-ekonomik gelişme düzeylerindeki ayrımların gi-

derilmesi için gereken önkoşulları yaratma sorunu üzerinde büyük bir dikkatle durdu ve bugün de aynı dikkatle durmaya devam ediyor. Çünkü bu ayrımların giderilmesi ulusal hak eşitliğini sağlamanın olağanüstü önemli koşuludur. Endüstrileşme bir zamanki gerikalmış Slovakya'nın çehresini büsbütün değiştirdi. 1937'de endüstri üretimi toplam hacmi içinde Slovakya'nın payı % 8'i bile bulmuyordu; bugünse artık % 27'yi buluyor. Artık Çekler ve Slovaklar arasında yaşama koşulları ve düzeyi bakımından burjuva cumhuriyeti için tipik olan kesin ayrımlar ortadan kalkmış bulunuyor.

Yeni aşama, yeni sorunlar

ÇKP, memleketimizin içinde bulunduğumuz beşyillik dönemde sosyal-ekonomik gelişme ve perspektif programını hazırlarken, gerek yaşamın bütün alanlarında toplumumuzun sahip olduğu reel olanakları, gerekse gelişmiş sosyalist toplumu kurma dâvasının objektif olarak ortaya koyduğu sosyal hedeflerin ölçülerini ve karakterini dikkate alarak çalıştı. Elbette ki, bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde, üretimin etkinliğini artırma ve bilimsel-teknik ilerlemeyi hızlandırma temeli üzerinde halk ekonomisinin dinamik gelişmesine bağlıdır. Bununla beraber, ÇKP, bilimsel-teknik devrimi sosyalizmin üstünlükleriyle organik olarak birleştirme sorununun çözülmeye çalışıldığı koşullarda, emekçilerin yaşam düzeyinin yükseltilmesini üretimi hızla geliştirmenin son derece önemli koşulu olan ekonomik gelişmenin ertelenmez bir istemi sayarak hareket etti. Ve işte ekonomik ve sosyal gelişmenin bu birliği görüşü ÇKP XV. Kongresinin belirlediği siyaset hattının temeli oldu.

Kongre, insanların yaratıcı yeteneklerini geliştirme ve sosyalist yaşam tarzını oluşturmanın büyük önemini belirtti. Alınan kararlar, yalnızca maddi tüketimin artırılmasından ibaret olmayan, gerek maddi, gerekse mânevi karakterli gereksinmelerin bütünüyle karşılanmasını isteyen sosyalist yaşam tarzının oluşturulmasına devam edilmesini öngörüyor. Sosyal hedefleri gerçekleştirmedeki başarılar, işçi sınıfının yönettiği toplumun sosyal-politik ve ideolojik birliği düzeyine, emekçilerin Komünist Partisi etrafındaki birlik ve topluluğuna yansıyor. Bu başarılar aynı zamanda sınıfsal ayrımları yavaş yavaş giderme süreçlerinde, bütün sınıfların ve sosyal zümrelerin çıkarları arasındaki birliğin derinleşmesinde, sosyalist demokrasi prensiplerinin gelişmesinde kendini gösteriyor.

Çekoslovakya toplumu şimdi kendi sosyalist temeli üzerinde bütünsel bir sosyal-ekonomik ve politik sistem olarak gelişiyor. Güçlü bir ekonomik ve bilimsel-teknik potansiyele sahip olan bu toplumda emekçilerin maddi ve mânevi gereksinmelerini gidermede yüksek bir düzeye ulaşıldı. Bu durumda şöyle bir soru doğuyor: Bu koşullarda daha öte sosyal-ekonomik

gelişmenin başlıca yönlemleri ne olmalıdır? Maddî ve mânevî gereksinimleri gidermenin makul sınırları nerededir, bunların ardıcılığı ne olmalı ve mânevî gelişmenin, ideolojik ve ahlâksal olgunluğun yerini maddî gönenç eğilimlerinin almaması için ne yapılmalıdır? Partinin sosyal-ekonomik politikası bu konuda ne gibi bir rol oynamalıdır?

Bu sorunların yanıtları, komünizm yolunda yeni bir tarihsel aşama olan gelişmiş sosyalizmin ana çizgi ve olanaklarını anlamayla yakın ilişkilidir. Gelişmiş sosyalizmin tipik çizgileri, bilimsel-teknik devrimin başarılarının sosyalist işletme sisteminin üstünlükleriyle birleştirilmesi, ekonominin gelişmesinde öncelikle entansiv metotlardan yararlanılması ve üretimde (emekçilerin gönencini biteviye artırmaya ve toplumsal yaşamın her yanıyla uyumlu gelişmesine olanak veren) nitel bakımdan yeni düzey ve ölçülere varılmasıdır. Sosyalizmin yasalarının etkisi toplumsal yaşamın bütün alanlarına sokuluyor ve sonuç belirleyici etken oluyor. Tek, birleşik sosyalist organizmin bütün yanlarının etkileşme ve eylembirliğine ilişkin sorunlar ön plâna çıkıyor.

ÇKP XV. Kongresinde ÇKP MK Genel Sekreteri G. Husak yoldaş gelişmiş sosyalizmin ana çizgilerini şöylece belirtti: «Kurulması şimdiki aşamanın içeriğini oluşturan gelişmiş sosyalist toplumun ana vasfı, her şeyden önce, bilimsel-teknik devrimin sonuçlarının yeni toplumsal ilişkilerle bağlanması, aynı zamanda politik ve sosyal-ekonomik sorunların, kültür, ideoloji ve eğitim alanlarındaki sorunların komple biçimde (insanların gitgide daha büyük gereksinmelerini gidermeye olanak veren) çözümüyle bağlanmasıdır.»⁽⁶⁾

Bizim deneyimiz, ülkenin ekonomik gelişmesi ne kadar daha hızlı olursa, yani bu gelişme bilimsel-teknik ilerlemeye, emeği rasyonel biçimde örgütlenmeye ve emekçilerin vasıflarını artırmaya ne kadar çok dayanırsa, insanlar arasındaki ilişkiler ne kadar daha zengin ve içerikli olursa, ekonomik gelişme sonuçlarının o kadar daha çok karakter değiştirdiğini gösteriyor. Bu gelişme yalnız ekonomide nicel değişimlere yol açmakla kalmıyor, aynı zamanda ve çok daha büyük ölçüde nitel değişimlere de yol açıyor. Çünkü sosyalist toplum gelişmesinin kaynaklandığı derin rezervler harekete getiriliyor, yeni gereksinmeler doğuyor ve değerler yaratılıyor, emeğin içeriği ve toplumsal aktifliğin ölçüleri değişiyor, emekçilerin vasıfları ve öğrenimleri artıyor. Bir başka deyişle, hızlı, yeşin ekonomik gelişme, bir gereklik olarak, bizzat emekçilerin sahip oldukları güçlerin ve yeteneklerin gelişmesinde yatan kaynakları uyandırıyor.

Böylelikle, gelişmiş sosyalizmin kurulması döneminde, insanın ve bütün emekçilerin etraflı toplumsal gelişmesi sosyalist kuruluşun dolaysız hedefi olarak daha büyük bir açıklıkla beliriyor. Bu gelişme aynı zamanda söz konusu kuruluşun yeni ve güçlü aracı oluyor. Sosyalizmin gücünün ve

(6) Çekoslovakya Komünist Partisinin XV. Kongresi, s. 46.

üstünlüklerinin, kapitalizmin eremeyeceği bu gücün ve üstünlüklerin en derin kaynağı da bunda gizleniyor.

Buna göre sosyalist yaşam tarzının da iki yanı vardır. Bir yandan, bu yaşam tarzı, ekonomik ve bilimsel-teknik ilerlemenin sosyal hedefi olarak, öte yandan bunun aktif etkeni olarak beliriyor. Sosyalist yaşam tarzının bilinçli ve amaca yönelik gelişmesi de, sosyal hedefler için ayrılan kaynakların gitgide daha tam olarak gereğine göre harcanmasına, yani sırf tüketimci bir israfla çarçur edilmeyip, ya da insanın yetenekleri ve sağlığı zararına harcanmayıp, emekçilerin güçlerini ve yeteneklerini geliştirme yolunda kullanılmasına olanak veriyor.

Ancak tüm ekonomik, teknik, sosyal-politik ve kültürel değişiklikler kompleksiyle en sıkı ve organik ilişkisiyle ötekilerinden ayırıldıkları düzen, sosyal hedeflerin bilinçle saptanmasına ve plânlı olarak gerçekleştirilmesine olanak veriyor. Burada, yalnızca üretim ve tüketimin nicel bakımdan genel artışı, yaşam düzeyi vb. sözkonusu değildir. Burada işin nitel yanı esas oluyor. Hangisine öncelik verileceği, hangi eşya ve mamullerin üretiminin elden geldiğince genişletileceği, ilkönce hangi tür hizmetlerin geliştirilmesi gerekeceği, maddesel ve kültürel gereksinmelerin giderilmesinde hangi orantıların korunacağı, öğrenim ve kalifikasyonun hangi istemlere cevap vermesi gerekeceği ve herkesin ve tüm toplumun yaşam tarzı bakımından bunun ne gibi sonuçları olacağı sorunu kesin bir önem kazanıyor.

Bu açıdan, emeğin içeriğindeki değişiklikler, örneğin yardımcı ve monoton işlemlerin, özellikle yüklenme-boşaltma işlerinin mekanizasyonu, hizmetler alanında teknik donatımın artırılması, doğal çevreyi koruma ve iyileştirme özeni vb. büyük bir toplumsal önem taşıyor. Bu konuda işgücü tasarrufu hiç de iş ücreti fonunda tasarrufa indirgenmeyip, ağır ve vasıfsız emeği yavaş yavaş ortadan kaldırma, işçinin güçlerini ve yeteneklerini daha üretken çalışmada kullanma anlamına geliyor. Soruna böyle yaklaşımda, işçinin öğrenim düzeyini yükseltme işi yalnızca üretimin ve toplumun vasıflı işgücü dolaysız gereksinmeleri açısından değerlendirilemez. Bu göstergenin değeri ve önemi, bilimsel-teknik ve sosyal ilerlemenin, emekçilerin yaratıcı etkenliğinin başlıbaşına kaynağı olarak ele alınmalıdır.

Bugün artık dar üretim etkinliği anlayışının da doyurucu olmadığı açık ortadadır. Bizce, gerek tek sosyalist ülke, gerekse tüm sosyalist topluluk açısından, toplumsal üretim etkinliği, sosyal-ekonomik plânlama ve yönetim konusunda geniş sosyal-ekonomik anlayış daha verimlidir. İnsanın etrafı gelişmesi komünist hareketinin ana hedefi ve sosyalist toplumun başlıca değeridir. Bu gelişme aynı zamanda insanlığın ilerlemesinin de güçlü kaynağı ve yüce amacıdır. Sorunu Marks, Engels ve Lenin böylece ortaya koyuyorlardı ve bugün onların fikirlerinin doğruluğu, sosyalist ülke-

lerin ve her şeyden önce Sovyetler Birliği'nin bütün gelişme seyriyle ortaya çıkıyor.

Sosyalist ülkeler komünist partilerinin sosyal politikası, yalnızca eylemdeki ekonomik yasaların düzeltilmesine, bunların insana hizmete yöneltilmesine indirgenemez. Sosyal politika, sınıflarla sosyal zümreler arasında, kolektifle birey arasında bütün bir ilişkiler sistemini ayarlıyor. Bu politikanın temeli, sosyalizmin ve komünizmin program amacının gerçekleştirilmesinden, yani her bireyin etrafı gelişmesi anlamında tam sosyal eşitliğe ulaşılmasından oluşuyor.

Biz düşman sınıflara ayırmamış ve tipik yanı sınıfların ve sosyal zümrelerin yakınlaşmaları olan bir toplum yaratmış bulunuyoruz. Bu toplum yoksulluk ve zenginlik gibi karşıtlıklar tanımıyor ve toplumun bütün zenginliği emekleriyle bu zenginliği yaratanlara ait bulunuyor.

Demek ki, sosyalizm, tarihin, birbirinden kesinlikle ayrı, kapalı ve donuk sosyal zümreleri oluşturan ilk toplumu, bütün üyeleri arasında işbirliği ilişkilerini yansıtan açık ve dinamik bir çıkarlar yapısı toplumdur. Bu durum tam sosyal eşitliğe ulaşmak için gerekli önkoşulları yaratmaktadır.

Bu alanda daha öte ilerleme gözetmek ve bunda yarar görmek, ne hayırhahlık, insanseverlik dürtülerinden, ne de denkleme, düzenleme çabasından ileri geliyor. Bu her şeyden önce benimsediğimiz sosyal hedeflerle sıkı sıkıya bağlı olup, bu hedeflere ulaşılacak koşulların inceden inceye çözümlenmesine dayanıyor. Bizim hareket noktamız, yukarıda da belirttiğimiz gibi, şimdiki sosyalizm kuruluşu aşamasında her insanın güçlerini, yeteneklerini ve etkenliğini geliştirmenin tüm sosyalist toplumun gelişmesinin koşulu haline geldiğidir.

Bilimsel-teknik devrimin gelişip yaygınlaşması Batı'da birçok görüş ve düşünceler doğurdu. Bunlara göre, toplum kesinlikle bilimsel ve teknik «elit»le, bu seçkinler tabakasının dışında kalan insanlar olarak ikiye ayrılıyor. Çekoslovakya'da ve diğer sosyalist ülkelerde bilimin ve bilgilerin ne «özel aydın mülkiyeti», ne de sosyal ayrıcalıklar kaynağı olmadığı, işçi sınıfına ve bütün emekçilere hizmet ettiği gerçeği, toplumu yukarıda belirttiğimiz gibi ikiye ayıran görüşleri yalanlama bakımından büyük bir önem taşıyor.

Ülkemizde ÇKP XV. Kongresi tarafından belirlenen bütün ekonomik ve sosyal politika, aynı zamanda diğer sosyalist topluluk ülkelerinde güdülen politika, «her şey insan için, insanın gelişmesi için» prensipi üzerinde kurulmuş bulunuyor. Bu prensip, atılan her adımla, toplumumuz için gitgide daha derin bir anlam kazanıyor ve ileride de kazanacak, gündün güne daha tam ve ardıcıl biçimde gerçekleştirilecektir, zira hareketimizin program hedefleri ve sosyalist toplumun en güçlü gelişme kaynak ve yedekleri bu politikada birleşmekte ve bütünleşmektedir.

Gerçek ve düzmece hümanizm

Sosyalizm, tarihte ilk defa olarak, hümanizmi, soyut bir düşünce olmaktan çıkararak somut bir pratik sorun haline, insanların toplumsal devrimci eyleminin anlam ve içeriği haline getirdi. Gerçekte hümanizmin pratik olarak elden geldiğince daha etraflı ve dolgun biçimde gerçekleştirilmesi sosyalizm anlamına geliyor, bu da yavaş yavaş komünizme yükseliyor ve buna götüren yol insan toplumu tarihinin en radikal dönüşümlerinin birinden geçiyor. Bunun içindir ki, sosyalizmin ana amacı, özlüğü sorunu, sosyalizme geçiş biçimleri ve sosyalizmin kurulması yolları tekrar tekrar ideolojik savaşımın ortagöbeğinde yer alıyor.

Bundan altmış yıl önce, Rusya emekçileri, Lenin'in Partisinin yönetmenliği altında sosyalizm kuruculuğuna giriştikleri zaman, burjuva propagandası, sosyalizm idealleri teoride ne kadar çekici olursa olsun, bunları pratikte gerçekleştirecek araç olmadığı ve olmayacağı, sosyalizmin bir düşünce olarak kalacağı yollu «kanıtlar»la dünyayı gürültüye boğdu. Bu fikir, İkinci Dünya Savaşı biter bitmez, sosyalizm birçok Doğu Avrupa ve Asya ülkeleri emekçileri için reel sorun olunca, çeşitli varyantlar halinde tekrar ortaya atıldı.

Şimdi, sosyalist ülkelerin üretimde, tüketimde, çağdaş bilim ve teknolojinin başarılarını benimsemede kaydettikleri büyük ilerlemeyi artık kimsenin inkâr edemediği günümüzde, düşmanlarımız propagandalarında sosyalizm sorununa karşı uçtan yanaşmaya çalışıyor, yani sosyalist devrimin biricik sonucunun vaktiyle şu veya bu ölçüde gerikalmiş ülkelerde ekonomik kalkınmayı ve sanayileşmenin hızlanmasını sağlamak olduğunu savhıyarak, sosyalist dönüşümlerin hedef ve araçlarına, anlamına ve yollarına karşı çıkıyor. Marksizm-Leninizmin ve reel sosyalizmin düşmanları, sosyalizmin, üretimi geliştirme adına insanı «feda ettiği»ni, kişiyi sadece ekonomik hedeflere ulaşma aracı olarak gördüğünü ve bu nedenle reel sosyalizmin, kurulmaka olan sosyalizmin, «gerçek sosyalizm», «insancıl sosyalizm», «insansız sosyalizm» vb. olmadığını söylüyorlar.

Gerçeğe tamamen aykırı olan bu savların altında apaçık bir neden yatıyor. Böyle söyleyenler, her şeyden önce, bizde işçi sınıfının ve bütün emekçilerin kapitalist sömürüye konu olmaktan çıkarak, üretim araç ve kaynaklarını toplumun ve insanın gelişmesi için aktif biçimde kullanan gerçek yaratıcılar haline geldikleri gerçeğini sosyalist olmayan ülkeler emekçilerinden gizlemeye çalışıyorlar. Anti-komünist propagandanın ana hedeflerinden biri, emekçilerin sosyalist aktifliğini, yani sosyalist ülkelerde sosyal, teknik ve ekonomik dönüşümler sonucu olarak gitgide daha geniş bir sosyal temel ve atılım kazanan aktiviteyi azaltmak ve (ellerinden gelirse) büsbütün felce uğratmaktır.

Burjuva propagandasının reel sosyalizme saldırıları, bir yandan da dik-

katleri kapitalizmin şimdiki derin bunalımından saptırma çabasından ileri geliyor. Son yıllarda bilimin, tekniğin ve üretimin görece olarak hızla gelişmesi, kapitalist düzeni kurtarma amacıyla çoğu hallerde bu gelişmenin bilimsel-teknik ilerleme yüksek tempolarıyla yapay biçimde «zorlanma»sı – kapitalizmin bilimsel-teknik ve ekonomik gelişmeyi emekçi insanın yararına yönelte yeteneğinden yoksunluğu yüzünden –, akla sığmaz bir biçim, sık sık felâkete dönüşen kendiliğinden gelme yazgısal süreçler biçimini alıyor. Bunlar, toplum ile doğa arasındaki «metabolizma»da sürekli denge bozukluklarıyla, silâhlanma yarışı ve büyük askersel harcamalar yüzünden toplumsal üretimde meydana gelen deformasyonlarla atbaşı gidiyor.

En zengin, teknik bakımından en gelişkin kapitalist ülkelerin, sosyal problemleri emekçilerin yararına çözmeye, gerçekten geniş yığınların çıkarlarına uygun düşecek toplumsal ve üretimsel koşullar yaratma yeteneğinden yoksunlukları bugün apaçık ortadadır. Burjuva ideologları, reel sosyalizmin, sanayice gelişmiş kapitalist ülkeleri tarihsel nedenlerin zoruyla üretkenlik düzeyi bakımından henüz geçememiş olsa bile, yaratılan bütün maddi ve mânevi değerleri insanın hizmetine verme kabiliyetini artık gözler önüne sermekte olduğunu tanımak istemiyorlar. Bu nedenle, yeğün bir ekonomik gelişme ve çağdaş bilim ve teknikten yararlanma gerektiren sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun, ekonomik ve bilimsel-teknik gelişmede aynı ölümcül sonuçlara, yani Batı'da artık emekçileri düş kırıklığına uğratan ve protestolara yönelten sonuçlara yol açtığını kanıtlamaya çalışıyorlar. Burjuva propagandası, sosyalist ülkelerin bugünkü aşamada, toplumsal gelişmenin başlıca ödevi olarak emekçilerin maddi ve mânevi gönencini yükseltme sorununu en büyük ölçüde çözmeye olanak veren bir ekonomik gelişme düzeyine ulaştıkları gerçeğinin bütün dünya işçileri ve emekçilerinin bilincine yaptığı etkiyi zayıflatmaya çabılıyor. Bu sorunu çözenin anahtarını, komünist ve işçi partilerinin sağladıkları sosyal ve ekonomik politikadaki sağlam birlik oluşturur.

Sosyalizmde, insanın iyilik ve mutluluğuna, emekçilerin maddi ve mânevi gereksinmelerinin oluşma ve gelişmesine yönelik bütün tedbirler, ekonomi politikasının her hangi bir eklentisi, bunu süslemeye yarayan bir özel «çerçeve» filân değildir. Tam tersine, bu tedbirler, sosyalist toplumun ve onun ekonomik kuruluşunun iç objektif hedefini, anlam ve özünü dile getiriyor. Bunlar, sosyalist gelişmenin zorunlu gereksinimidir. Bu yolda, emekçilerin güçlerinin ve yeteneklerinin topyekûn gelişmesine, toplumsal ilerlemenin amacı ve bu ilerlemeyi hızlandırmanın kesin kaynağı gözyle bakılıyor. Bu süreçte, her insanın gelişmesi, bütün toplum üyelerinin gelişmesinin önkoşulu oluyor ve tersine, her insan kendi yaşamının zenginleşmesi için herkesin gelişmesini gereksiniyor.

Barışçı politika İsrail için biricik çıkar yoldur

Meir Vilner

İsrail Komünist Partisi MK Genel Sekreteri

Savaşım yılları, İsrail komünistlerinin, tartışma götürmez gerçeği, ilkelere, enternasyonalist görüşlere bağlılığın, ülkemizin özel koşullarında Marksizm-Leninizmi yaratımla uygulamanın başarıların garantisi olduğu gerçeğini anlamalarına yardım etti. Bugünkü İsrail'in gergin ve dinamik durum ve koşulları içinde, partinin, ortaya çıkan sorunlara isabetli cevaplar vermesi, karşı karşıya bulunduğu problemleri doğru biçimde çözmesi gerekiyor. Bu problemler çöktür.

Örneğin, Yakın-Doğu bunalımının çözümü sorununu alalım. Gerçekçiliğe büsbütün aykırı ve serüvenci bir görüş ve tutumla hareket eden İsrail yönetici çevreleri, dünyanın çoğu devletlerinin BMT Genel Kurulu Güvenlik Konseyi kararlarıyla saptanan görüş ve kanısını hesaba katmıyorlar. Bu çevreler, Yakın-Doğudaki ciddi savaş tehlikesi ocağının ortadan kaldırılmasında ısrar eden dünya kamuoyunun sesine kulaklarını tıkıyor, Lübnan'a müdahalenin tekrar gösterdiği üzere, komşu Arap devletlerinin egemenliğini çiğniyorlar. İsrail yöneticiler doruğunun milliyetçi, militarist emelleri, Filistin Arap halkının ulusal hakları konusuna yaklaşımında özel bir açıklıkla kendini gösteriyor. Yabancı toprakları zaptetme hırsı ve bu halkın yasal haklarını çiğneme pervasızlığı resmi siyonist politikanın köşe taşıdır.

Bugün, İsrail hükümeti, yalnız ve yalnız ABD'den elden geldiğince daha çok yeni modern silâh almak ve bunları satınalmak üzere parasal yardım koparmak için her şeye hazırdır. Bunun yanısıra, yönetici güçler, her uluslararası barışçı girişimi İsrail devletinin varlığı için bir tehlike sayarak kötülemektedir.

İktidarda bulunan çevrelerin gerici burjuva politikasına, emperyalizm yanlısı, anti-komünist ve anti-sovyetik bir ruh sinmiş bulunuyor. Uluslararası alanda, yumuşamayı derinleştirmek, toplumsal düzenleri ayır devletlerin barış içinde yanyana yaşamalarını sağlamak için savaşım veren güçlerle «soğuk harp»i canlandırma ve gerginliği artırma yandaşları arasında alıp yürüyen çekişmede İsrail hükümeti gerginliği artırmak isteyenlerin yanında yer alıyor. Bu da doğaldır. İsrail hükümeti, yumuşama sürecinin ve barışın güçlenmesinin, kendisini işgal ettiği Arap topraklarından çıkmak zorunda bırakacağından, Filistin Arap halkının problemlerinin hakça çözümüne yol açacağından korkuyor.

İsrail Komünist Partisi, işçilere, gençlere, bütün İsrail halkına, dünyada

ve Yakın-Doğudaki olayların gerçekçi bir tablosunu nasıl çizip göstereceği gibi hiç gündemden inmeyen gayet karmaşık bir sorunla karşıya bulunuyor. Çünkü yığınsal enformasyon araçları (radyo, televizyon ve çoğu gazeteler), İsrail'in problemlerini uluslararası yaşamda oluşan değişimlerden (yeryüzünde yeni güçler dengesinin doğuşu, Yakın-Doğuda güçler oranının değişmesi), tek sözle yeryüzünün bölgemizde ve diğer kesimlerindeki tarihsel gelişme perspektiflerinden bile bile koparmaya çalışıyorlar. Bu durumda, ülkede ve ülke dışındaki duruma ilişkin gerçeği emekçilerin gözleri önüne sermek, onların etkenliğini işgale karşı, barış, demokrasi ve sosyal ilerleme uğrunda savaşımlar için bir geniş cephe yaratılmasına yöneltmek Komünist Partisinin ödevi oluyor. Bu hedefe götüren yolda, partimizin tarihinde olağanüstü bir olaya dönüşen İKP XVIII. Kongresi çok önemli bir aşama oldu.

Komünistlerin etkisi artıyor

15-18 Aralık 1976 günlerinde Hayfa'da yapılan İKP XVIII. Kongresi, komünistlerin son dört buçuk yıl içindeki eyleminin bir bilânçosunu ortaya koydu. Kongre, partinin ideolojik, politik ve örgütsel birliğinin, toplumsal yaşamda gitgide artan saygınlığının, ülkemizde genel havayı bir hayli etkileyen son yıllardaki büyük politik çarpışmaların ana vasfı olarak Yahudilerle Araplar arasındaki birliğin güçlenmesinin bir göstergesi oldu.

XVII ve XVIII. Kongreler arasındaki dönemde komünistlerin sıraları epeyce büyüdü. Yeni üyelerin sayısı % 41'i buldu. Bunlar büyük çoğunluğuyla Komünist Gençlik Birliği kadrolarıdır. Onsekizinci Kongrede, 31 ve 40 yaşları arasındaki delegeler % 21, otuz yaşına kadar olanlar da % 30'u oluşturuyordu. Bir başka deyişle, kongreye katılanların çoğunluğu henüz kırk yaşına varmamış üyelerdi. Delegelerin % 23'ünün 5 yıldan az, % 10'unun 30 yıldan fazla parti stajı vardı. Sosyal durum bakımından, kongreye katılanların % 76'sı ücretli işçilerdi.

Hesabı verilen dönemde 11 yeni yerel İKP örgütü kuruldu. Böylece yerel örgütler toplamı 79'a çıktı.

Komünistler, kongreye, politik alanda birçok önemli kazanımı kapsayan bir başarıyla geldiler. 1969 yılındaki Kneset (Meclis) seçimlerinde komünistlere 38.327 seçmen oy vermişken (bütün oyların % 2,8'i) 1973'te yapılan son seçimlerde 53.353 kişinin (seçmenler toplamının % 3,4'ü) komünistlere oy verdiği görüldü. Halen komünistler Kneset'e 4 milletvekiliyle (daha önce 3 milletvekiliydi) katılıyorlar. Komünist Partisi bugün 25 yerel idare kurulunda temsil ediliyor (Onyedinci Kongre döneminde bunlar 18'di).

Histadrut ve çeşitli sendika birlikleri seçimlerinde de İKP temsilcileri

sayısının büyüme eğilimine tanık olduk. Bu artışın özellikle Yapı İşçileri Ulusal Birliği'nde önemli olduğu görüldü. 1975 Kasımındaki seçimlerde, bizim adaylanmızın listesi oyların % 8,92'sini kazandı (1972'de % 4,55'ti).

İsrail'in birçok politik ve toplumsal örgütü tarafından kongremize gönderilen nice kutlama mesajları, komünistlerin artmakta olan saygınlık ve etkisini gösteriyordu. Bu mesajlar emekçi yığınları arasında ve demokratik çevrelerde geniş yankılar uyandırdı.

Birçok kardeş partiler heyetlerinin ve öncelikle SBKP heyetinin kongremizi selâmlıyan konuşmaları, proletarya enternasyonalizminin ve İKP'nin politikasını desteklemenin, işgale karşı, barış ve demokrasi için, ulusal haklarında ve topluluk haklarında eşitlik için, işçilerin çıkarları için yürüttüğü savaşımı desteklemenin güçlü bir gösterisiydi. Arap ülkeleri komünist partilerinin kutlama mesajları ve bu arada Ürdün Komünist Partisi MK'nin ve Ürdün ırmağının işgal altındaki Batı kesimi Filistin Komünist Örgütünün mesajları büyük bir coşkuyla karşılandı. İsrail komünistlerinin kongresi, İKP'nin komünist ve işçi partileriyle enternasyonal işbirliğinin gelişmesinde önemli bir aşama oldu.

Yakın-Doğu sorununu adil bir çözüme kavuşturma programı

Kongre, yeryüzünün en ciddi savaş tehlikesi ocağı olan Yakın-Doğu durumu üzerinde özel bir dikkatle durdu.

Bölgemizde son 4-5 yıl içindeki olayların gelişmesi sınıf savaşımının sertleştiğini gösteriyor. Durum tek tek Arap ülkelerinde birbirinden ayrımlı biçimde oluşuyordu. Bunların bazılarında, anti-emperyalist savaşımında, ulusal egemenliği güçlendirme savaşımında, ilerici sosyal dönüşümleri gerçekleştirmede yeni yeni ciddi başarılarla ulaşılrken, diğer bazılarında gerilemeler de olduğu (ki bunun en göze çarpar örneği Mısır'dır) görülmüyordu. Emperyalizm, Arap devletleri üzerinde, bağımsızlıklarını ve devrim uğrunda ulaştıkları başarıları baltalamaya çalışarak, baskısını artırıyordu. Emperyalizm şimdi bu amaçla, yalnızca Yakın-Doğuda başlıca dayanağı olan İsrail'in yardımına gitgide daha sık başvurmakla kalmıyor, aynı zamanda Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve benzerleri gibi gerici ve emperyalizm yanlısı Arap devletlerinin yardımından yararlanıyor.

Amerikan emperyalizmi, Arap topraklarındaki İsrail işgalini, Filistin probleminin çözülmemiş olmasını ve Yakın-Doğu bunalımının sürüp gitmesini daima Arap halklarının anti-emperyalist hareketine karşı bir baskı ve şantaj aracı olarak kullandı. Birleşik Amerika, Filistin sorununun barışçı ve adil bir çözüme kavuşturulmasını engellemek için, Yakın-Doğu bunalımını kasten uzatıyordu. Ateş kesimlerinde silâhlı birliklerin birbirinden uzaklaşmalarını öngören kısmi anlaşmalar da buna hizmet etti. Böy-

lelikle, emperyalistler, Arap devletlerini gerilemek ve işgal bölgelerinde İsrail'in olup-bitti politikası yürütmesine elverişli koşullar yaratmak zorunda bırakmak için vakit kazanmaya çalışıyorlardı. Vaşington, bir yandan da, İsrail'e ve bölgenin diğer bazı devletlerine gayet cömert bir davranışla en yeni, modern silâhlar sağlıyordu. Bu da, besbelli ki, Arap ülkelerinin ve aynı zamanda Afrika ülkelerinin anti-emperyalist hareketine karşı koyma amacıyla yapılıyordu.

Ne var ki, IKP Kongresi, Arap kurtuluş hareketinin bir bütün olarak bugün de önemli bir anti-emperyalist etken olarak kaldığını belirtmeyi gerekli saydı. Emperyalizme karşı, ilerici değişimler için savaşım, kuşkusuz, derinleşip genişleyecek, Arap halklarının temel ulusal çıkarlarıyla çelişen sağcı ve gerici eğilimler zamanla yenilgiye uğrıyacaktır. Tarihsel perspektif budur.

Deney, ABD emperyalistleriyle işbirliği yapmakla, onların entrikalarına, Amerikan büyük sermayecilerinin aşırı kazançlar sağladıkları silâhlanma yarışına katılmakla işgale son verilemeyeceğini, Yakın-Doğuda bütün halklar ve devletler için barışa ulaşamayacağını gösteriyor. Ancak emperyalizmin entrikalarına ve bölgemizdeki ortaklarına karşı dirençli bir savaşım bizleri durumun adil çözümüne ulaştırabilir.

Kongrede bunalımdan çıkış yolları ayrıntılı olarak görüşüldü. Komünistler, yönetici çevrelerin, resmi işgal ve ilhak politikasını tutan ve aynı zamanda daha sert bir siyaset hattı izlenmesinde ısrar eden aşırı sağcı partilerin tutumunu şiddetle suçladılar. Biz, hükümeti, 1973 Ekim savaşının patlak vermesinden sorumlu tutarak suçluyoruz. Eğer hâlâ beşinci defa olarak böyle bir savaşın patlak vermesi tehlikesi varsa, buna, İsrail'in varlığını tehdit eden her hangi bir tehlikenin bulunması değil, yönetici çevrelerin komşu ülkelerin topraklarına yayılma emeli, Filistin Arap halkının ulusal haklarını tanımamakta çılgınca direnmesi, bu halkın biricik yasal ulusal temsilcisi olan Filistin Kurtuluş Örgütü'yle (FKÖ) her türlü görüşmeyi reddetmesi neden oluyor.

FKÖ'yle görüşmeleri reddetmek Filistin Arap halkıyla diyalogtan vazgeçmekle bir olup, bu diyalogtan vazgeçmek de barışın yerleşmesine karşıkoymak ve yeni bir savaş yolunu tutmak anlamındadır. Bu nedenle, BMT Genel Kurulu'nun son toplantısında (Aralık 1976) İsrail'in ileri sürdüğü öneri, yani Yakın-Doğu konusunda FKÖ olmaksızın Cenevre'de bir barış konferansı yapılması isteği, kaba ve demagogça bir davranış olarak görülüyor.

İsrail komünistleri, BMT'nin koruyuculuğu altında örgütlenen bu konferansa, bütün ilgili ülkelerin eşit hakla ve bu arada elbette Filistin Kurtuluş Örgütü'nün, başkan yardımcıları da Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika'nın katılmaları gerektiği kanısındadırlar. Kongre, gerçekçi ve adil

bir barış programı ortaya koydu. Bu program, halkların haklarını ve yer yüzünde gerçek güçler oranını yansıtır. Duruma çözüm olarak önerdiğimiz program, Güvenlik Konseyi'nin ve BMT Genel Kurulu'nun 1967 yılından beri Yakın-Doğu konusunda aldıkları kararların yerine getirilmesini öneriyor ve şu ana hükümleri içeriyor:

İsrail, 1967 Haziran savaşında işgal ettiği bütün Arap topraklarından tüm silâhli birliklerini çekmelidir. 4 Haziran 1967 sınırı (savaşın başlamasına kadarki sınır) barış sınırı olmalıdır.

Filistin Arap halkının kendi yazgısını belirleme ve bu arada İsrail devletinin yanısıra kendi bağımsız ulusal devletini kurma hakkı tanınmalıdır.

Filistin göçmenleri probleminin, bu göçmenlere ya yurtlarına dönme, ya da ödenti alma şıklarından birini seçme hakkı veren BMT kararları gereğince hakça bir çözüme bağlanması sağlanmalıdır.

İsrail devletinin ve Arap ülkelerinin, egemen olarak varlıklarını sürdürme, toprak bütünlüklerini koruma, barış ve güvenlik içinde gelişme haklarına saygı gösterilmelidir. Aynı zamanda İsrail'in ve bütün diğer devletlerin serbest deniz seyrüseferine katılmaları sağlanmalıdır. (1)

Barış koşulları antlaşmalarla saptanmalıdır.

Yakın-Doğuda yıllar yılı düşmanlık ve güvençsizliğin belirdiği durumun karakteri dikkate alınarak, BMT'nin vesayeti altında, Sovyetler Birliği'nin, Birleşik Amerika'nın ve diğer devletlerin katılımıyla etkin uluslararası garantiler sağlanacak olursa, durumun barışçı yoldan çözümü büyük ölçüde kolaylaşabilir.

İKP aynı zamanda İsrail ile ABD arasında her iki ülkenin bazı çevrelerinin istedikleri ve omuz verdikleri askersel bağlaşmaya şiddetle karşıdır. Bu bağlaşma, ülkemizin ulusal bağımsızlığı bakımından tehlikeler gizlemekte olup, bölgemizde gerginlik, kararsızlık ve barışı tehdit eden bir tehlike kaynağı olabilir.

Biz, resmi politikanın, belirli güçlerin gerekli gördükleri takdirde, nükleer silâha başvuracakları yolunda gitgide sıklaşan tehditlerine elveren tehlikeli yanı karşısında da kayıtsız kalamayız. BMT Genel Kurulu'nun son toplantısında, İsrail heyeti, Yakın-Doğunun atomsuz bölge haline getirilmesini öngören ve hemen hemen oybirliğiyle kabul edilen karara karşı oy kullandı. İKP XVIII. Kongresi şu ciddi uyarıda bulundu: Yakın-Doğunun nükleer silâhlanma yarışı alanı haline getirilmesi, İsrail halkına karşı, Arap komşularına karşı en ağır suçu işleme, barış dâvasına karşı suç işleme anlamına gelir. Komünistler, Dimon'daki reaktör üssünün nükleer-savaş bölgesinde yapılmakta olan çalışmaların kesilmesinde ısrar ediyorlar.

(1) Uluslararası su yolları (örneğin, Süveyş Kanalı). *Not. red.*

İsrail, nükleer silâhı yaymaktan kaçınmayı yükümlenerek uluslararası bir antlaşma imzalamalı ve BMT Genel Kurulu'nun Yakın-Doğuyu atomsuz bölge haline getirme kararını kabul etmelidir.

Komünistlerin forumu, İsrail'in Güney Afrika Cumhuriyeti gerici rejimiyle tehlikeler gizliyen yakınlaşması olayına da kamuoyunun dikkatini çekti. Bu yüz kızartıcı ırkçı birlik, GAC Başbakanı Vorster'in ülkemizi ziyaret ettiği, ikili askersel ve ekonomik anlaşmaların ve aynı zamanda nükleer alanda işbirliği sözleşmesinin imzalandığı 1976 Nisanından sonra epey sağlamlaştı. Kongre, İsrail hükümetinin Şili kanlı faşist cuntasıyla diplomatik, ekonomik ve askersel ilişkilerini suçladı ve bu ilişkilerin kesilmesinde ısrar etti.

Barışsever güçlerin geniş cephesi

İsrail'in iç durumunu karakterize ederken, bunun şimdi, işgale karşı, barış, demokrasi ve hak eşitliği için, işçi hakları için savaşım yolunda yığınları elden geldiği kadar seferber etmeye daha elverişli olduğunu belirtmeliyiz. Son yıllarda İsrail'de barış savaşçılarının sıraları bir hayli dolgunlaştı. Ne var ki, politik barometre bir yandan da sağa kayma tehlikesi gösteriyor. Bunun nedeni, «Likud»un, yani büyük burjuvazi aşırı sağ partileri blokunun güçlenmesi, iktidardaki işçi partisinde ve ulusal-dinsel partide sağcı elemanların ve «şahinler»in etkisinin artması, eski generaller tarafından yönetilen ve faşizm tehlikesine gebe açık anti-demokratik eğilimler gösteren yeni politik örgütlerin ortaya çıkmasıdır.

Buna karşın, sağcıların ve ateşi başına vurmuş gericiğin kampında bir uyum görülüyor. Bir yandan, hükümet koalisyonu partileri ile aşırı sağ partilerin siyaset hattı arasındaki derin çelişki, öte yandan dünyada ve bölgemizde olayların reel gelişmesi, aynı zamanda egemen politikanın bütün toplumsal yaşam alanlarında uğradığı yenilgiler, hem hükümet koalisyonunda, hem de «Likud» blokunda yalnız anlaşmazlıklar ve savaşım doğurmakla kalmadı, belirli parçalanmalara da yol açtı. İ. Rabin kabinesinin işten el çekmesi ve Kneset seçimlerinin kararlaştırılmasıyla (Mayıs 1977, resmi politikanın bunalımı ve toplumda bu politikaya güvensizlik büsbütün gözle görülür hale geldi.

Son olayların kökleri çok derindir. Şimdi olağan bir hükümetin istifasıyla değil, doğrudan doğruya İsrail'deki rejimin bunalımıyla karşı karşıyayız. Halkın en geniş yığınları (işçiler, bütün emekçiler, aydınlar, orta tabakalar) bu rejimden memnun değildirler. Halk yığınlarının ekonomik ve sosyal durumları yine eskisi gibi ağırdır. Fiyatlar günden güne yükseliyor, vergiler gitgide ağırlaşıyor, sosyal gereksinimler için (sağlık, eğitim, sosyal yardım, kültür, konut yapımı vb.) ayrılan ödenekler boyuna azalı-

yor. 1976 yılı askersel harcamaları (bu arada dış borç ve önceki yıllarda satın alınan silâhlar için yapılan istikraz faizleri ödemeleri) bütün devlet bütçesinin üçte ikisini buldu. Yurttaşlar bir yeni savaş korkusuyla yaşıyor, yeni durum içinde büsbütün ümitsizliğe düşerek bocalıyorlar.

Önümüzdeki seçimlerle iktidara gelmeyi düşleyen aşırı sağcı güçler, bunalm durumundan kendi çıkarlarına yararlanmaya çalışıyorlar. İsrail devleti tarihinde ilk defa olarak, bu tehlike reel biçimde beliriyor. Resmi işgal politikası faşist güçlerin iktidar tırmanmalarına bugün de yardım ediyor.

İKP bu tehlike karşısında işçi sınıfını ve bütün emekçileri uyararak, aşırı sağların iktidar hırsından güç alan plânlarına set çekmenin en iyi aracının, resmi politikaya barışçı yön vermek ve bütün anti-faşist güçlerin birliğini sağlamak olduğunu belirtiyor.

Partimizin kongresi halkımızın yapması gereken reel seçimi gösterdi. Ya sürekli ve adil bir barış yolu, ya da öncekinden çok daha kanlı olacak bir savaş yolu tutulacaktır. Hükümetin, işgal rejimini sonrasızlaştırmak ve Filistin Arap halkını ulusal haklarından yoksun etmek amacıyla tuttuğu «ne barış, ne savaş» durumunu bundan böyle de sürdürme yollu gerici hayallerinin temelsizliği kuşku götürmez. Komünistler, barışın ülkemiz için «tuzak» olduğunu savlayan toprak ilhakı yandaşlarının düzmece propagandasını olanca içyüzüyle açığa vuruyorlar. Biz şöyle diyoruz: Barış, Yakın-Doğuda barış, İsrail için biricik çıkar yoldur; bu barış bölgenin bütün halklarının çıkarlarına ve genel güvenlik gereğine uygundur.

Son yıllarda, komünistler, ideolojik görüşlerine ve parti ilişkilerine bakılmaksızın, ilerici ve gerçekçi düşünceli çevrelerin temsilcilerini geniş bir cepheye birleştirmek için büyük çabalar harcadılar. Bu yolda yığınsal güçbirliği eylemleri ve diğer çıkışlar düzenlendi. Ama geniş bir birlik noksanlığı, bugüne kadar da barışsever güçlerin başlıca zayıflığı olarak kalıyor. Bu güçler birlik olabilselerdi, hükümetin ve aşırı sağcı güçlerin güttükleri savaş ve toprak katma politikası reel bir karşı ağırlıkla çatışacaktı.

Komünist Partisi, ilk defa olarak, önümüzdeki Kneset seçimlerinde demokratik ve barışsever güçler cephesinin ortak listeye adaylar göstermesini önerdi. Amacımız, sağcılarını hızla iktidara tırmanmalarına engel olmak, hükümet politikasında değişiklik zorunluğu yaratmak, yeni bir savaşta bertaraf etme, barışçı bir gelecek sağlama, demokratik hakları ve işçi haklarını savunma, İsrail Arap halkının hak eşitliğini gerçekleştirme, Asya ve Afrika ülkelerinden göçen Yahudilere ayrımcı işlem yapılmasına son verme savaşımını daha geniş ölçüde yaygınlaştırmaktır. Kongremiz, eylembirliği savaşımı ile ideolojik savaşım arasında karşılıklı ilişkinin karakteri sorununda komünistlerin görüş ve tutumunu açıklamayı da gerekli saydığını belirtmiş bulunmaktadır.

Sorunun ideolojik yanı üzerinde dururken, şunu da belirtelim ki, kendi ilkesel görüşlerine sadık olan İKP, siyonizm ideoloji ve pratiğini sistemli olarak açığa vuruyor. Siyonizm, büyük Yahudi burjuvazisinin çıkarlarını yansıtıyor ve emekçilerin çıkarlarıyla, İsrail halkının gerçek çıkarlarıyla, ilerilik ve sosyalizm ortak davasının çıkarlarıyla çelişiyor. (2) İKP'nin siyonizmi açığa vurma eylemi, Marksist-Leninist öğreti üzerinde kalpazanlık yapanlara karşı, Sovyetler Birliği'nde ve diğer sosyalist ülkelerdeki sosyalist düzenin özünü değiştirme sahteciliği yapanlara karşı yürüttüğümüz savaşımına bağlıdır. Biz, sınıf düşmanının çıkarlarına hizmet eden, işçilerin ve gençliğin sosyalist ideale inançlarını sarsmayı amaçlayan anti-sovyetizmin her türlüüne karşı da direniş gösteriyoruz.

Bununla birlikte, partimiz, ideolojik savaşım ile ilerici temel üzerinde gelişme lehindeki somut sorunlarda birlik olma savaşımı arasında bir çelişki görmüyor. Görüş ayrılıkları, barış ve demokrasi ideallerini, emekçilerin haklarını savunmada yarar gören bütün güçler arasında işbirliği yapılmasına engel olmamalı; bunun gibi, eylembirliği savaşımı da ideolojik ve politik tartışmaları veya belirli sorunlar üzerinde ayrı görüşler ileri sürülmesini kösteklememelidir.

İsrail'de bugünkü politik savaşımın kesin sınır, komünistler ile gerçekçilik ortamına dayanan siyonist eleman ve gruplar arasında değildir. (3) Sınır, işçileri kapitalistlerden, barış güçlerini militarist ve toprak katma yandaşı çevrelerden, demokrasi güçlerini faşizme doğru bir dönüş yapılmasını isteyenlerden ayıran politik, sınıfsal çizgidir. Biliyoruz ki, somut politik ve sosyal sorunlarda doğru ve ayık görüşlü, tutumları olumlu siyonistler de vardır. Bu durum, bir barış cephesi, demokratik cephe ve emekçiler tek cephesi yaratılmasına olanak vermektedir.

Şimdiki koşullarda genel ilerici stratejik amaç, işgale son verilmesi ve barışın sağlanmasıdır. Barışsever güçler cephesi, işgale ve bugünkü resmi siyaset hattına karşı, Yakın-Doğuda durumun hakça ve sağlam bir çözüme bağlanması için savaşımına hazır olanların hepsini kapsayıp birleştirmektedir. Bu cephe, büyük kapsamlı bir birlik olarak, nice örgütleri, Yahudi ve Arap tek tek kişileri, ideolojik görüşleri çeşitli kimseleri, komünistleri, siyonistlerin belirli bir bölümünü, dindarları, adil ve reel bir barıştan yana olanların hepsini sıralarında toplayabilir.

Araplar ile Yahudiler arasında hak eşitliği uğrunda

Son yıllarda İsrail Arap halkına ayrımcı işlem ve ulusal baskı resmi politikası daha sert ve kıyıcı bir nitelik aldı. Bunun yanı sıra, Yahudi de-

(2) J. Pittman, Z. Karkabi. Siyonizmin gerçek yüzü. «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, sayı 3, 1977. *Not red.*

(3) Bak: M. Vilner, Siyonizme karşı savaşım, sınıf savaşımıdır, «Yeni Çağ», sayı 1, 1976, s. 49. *Not. red.*

mokratik çevrelerin desteğiyle, Arapların, kovuşturmalara karşı, ulusal hak eşitliği için, 1975 yılında ve hele 1976 yılında geniş ölçüler alan savaşımı daha da canlandı. Ve Onsekizinci Kongremize katılanlar, gayet haklı olarak, ülkedeki Arap halkının problemleri üzerinde de büyük bir dikkatle durdular.

Komünistler, hükümetin gerek ülkedeki Arap azınlığının statükosu, gerekse İsrail devletinin karakteri sorununa ilişkin başlıca siyonist görüşlerini kesinlikle silkip attılar. Kongre, Başbakan İ. Rabin'in, bunun sırf Yahudi siyonist devleti olduğu ve bu nedenle İsrail'deki Araplara ulusal haklar tanınmayacağı, Arapların da kendilerini ulusal azınlık sayamayacakları yollu demecinin ne kadar tutarsız ve temelsiz olduğunu açıkça belirtti.

İsrail gerçekten Yahudi devletidir, zira bu ülkede yaşayan Yahudi halkının kendi yazgısını belirleme hakkını yansıtmaktadır. Bu hak (Filistin Arap halkının kendi yazgısına buyruluk ve devlet bağımsızlığı hakkıyla eşit olarak), BMT Genel Kurulu'nun 29 Kasım 1947 günlü kararıyla tanınmış bulunuyor. Sorunun böylece konuşunun, siyonistlerin sözümona bir dünya Yahudi ulusunun varlığı hakkındaki gerici metafizik görüşüyle hiç bir ilişkisi yoktur, çünkü kararda bu ülkede, İsrail'de yaşayan Yahudiler söz-konusudur.

Ne var ki, İsrail yalnız Yahudi devleti değil, aynı zamanda topraklarında Yahudi çoğunluğun yanısıra Filistin Arap halkının bir bölümü olarak yaşayan önemli bir Arap ulusal azınlığının da yaşamakta olduğu bir devlettir. Bu nedenle, Arapların ulusal haklarını tanımak istemiyen resmi siyonist görüşü kabul edilebilir bir görüş değildir. Bu tutum, siyonist görüşlerin ırkçı özlüğünün yeni bir inandırıcı kanıtıdır.

İsrail komünistlerinin forumu, İsrail'deki Arapların yurttaşlık ve ulusal hakları için savaşımı öngören olağanüstü önemli bir program ileri sürdü. Biz bu programı kılavuz edinerek, Arap halkını bütün Yahudi demokratik güçleriyle birlikte ortak savaşıma seferber etmeye çalışacağız. Bugün, 1967 yılında girilen Arap topraklarındaki işgale karşı, Filistin Arap halkının İsrail devletinin yanısıra kendi bağımsız devletini kurma hakkı için, bütün halkların ve ülkelerin yararına adil ve sürekli bir barış sağlanması için böyle bir savaşım yürütülüyor.

XVIII. Kongre İsrail komünistlerinin partisine sağlam bir politik ve ideolojik silâh verdi. Kongre kararlarıyla esinlenen komünistler, İsrail'de ve bölgemizde gelecekteki anti-emperyalist ve sınıfsal çarpışmalara yaraşık bir katkıda bulunabilecek, yeni kazanım ve başarılarla ulaşabileceklerdir. Barış, ulusal kurtuluş, demokrasi, sosyal ilerleme ve sosyalizm güçlerinin birleştirilmesi ve güçlenmesi yolunda yeni olanaklar açan uluslararası durum da buna elverişlidir.

Niçin komünistlerle beraberiz?

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, «Niçin komünistlerle beraberiz?» yazı dizisine devam ediyor. Bu sayıda, muhabirimizin, aralarından biri komünist olan ve diğerleri komünist partisine sempati besliyen Brüksel (Belçika) basımevi işçileriyle yaptığı mülâkatı sunuyoruz.

Jean Braipson

Partiye 1946 Ekiminde, 19 yaşında girdim. Ama «komünist», «grev» ve «Lenin» gibi sözcükler daha çocukluğumda kafama yerleşmişti. Hep babamın anlattıklarının etkisi altında büyüdüm. Ne demek istediğini her zaman tamamiyle anlamıyordum bile, söyledikleri kafamda yer ediyordu. Babam komünisti ve Belçika ile genç işçi-köylü devleti Sovyet Rusya arasında dostluk ilişkileri kurulması için aktif olarak savaşım yürütüyordu. Ülkemizdeki azgın anti-komünizm koşullarında böyle bir tutum elbette tehlikeler gizliyordu. İspanya'da faşizmle boğaz boğaza savaşın yankıları bizim kapımıza kadar da geldi. İspanyol çocukları için kavanozla sterilize süt toplama aksiyonuna diğer çocuklarla birlikte ben de katıldım. Savaş başladığı zaman 13 yaşındaydım. Çocukluk bitti. İşgal yılları, ümitsizlik ve öfke yılları birbirini izledi. Babam direniş hareketine katıldı, ben de elimden geldiği kadar «Drapeau Rouge» («Kızıl bayrak») gazetesi illegal yazı kuruluna yardımcı olmaya çalıştım. Halk gençliği (o zaman Belçika Komsomol'u bu adla anılıyordu) sıralarına girdiğim zaman, artık bir yere kadar tinsel ve yaşamsal deneye sahip bulunuyordum.

Gördüğünüz gibi, hem aile gelenekleri, hem de dış olaylar, benim politik seçi yapmamı etkiledi. Ama asıl sonuç belirliyen iç nedenlerdi; işçi sınıfının, halkın, ülkenin hayatında komünist partisinin rolünü günden güne daha derinine kavramakta olmamı. Marksist yayınlar sayesinde, komünistlerle temaslarım ve yaşam pratiği sayesinde, ben de, sadece sendikaların yeterli olmadığı kanısına vardım. Yalnız iş ücretleri sorununa yönelik «arık» sendikalizm politikaya sırt çeviriyor ve böylelikle işçi sınıfının savaşımını yüce anlamından ve son hedefinden yoksun ediyordu. Sendikalizmin zaafı da bunda gizleniyordu. Emekleriyle geçinen insanların, meslek edindikleri işin kategorileriyle, iş ücretleriyle ve yaşama koşullarıyla ilgilenmeleri elbette doğaldır. Ama bu, somut ve tartışma götürmez bir gerçeğe, yani kapitalist sömürüye son vermek şöyle dursun, sadece bu istemleri, tekelcilerden koparılabilen hakları savunmak için bile, yalnız sendikal

(!) Yazı dizisinin başlangıcı, bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri» («Yeni Çağ»), s. 2, 1977.

hareket düzeyinde savaşımla yetinilemeyeceği gerçeğine gölge düşürmemelidir. Bunun için de politik savaşım gereklidir. Değişen ve gitgide karmaşıklaşan koşullar içinde ancak komünistlerin partisi işçi sınıfının en ardıcıl partisi olabilir. Çünkü bu parti yürüttüğü savaşımında sağlam bir bilim temeline dayanıyor. Emekçilerin önünde hem en yakın amaçları, hem de anti-monopolist savaşım perspektiflerini yalnız bu parti açıyor.

Andre Gayina

Geleneksel olarak sosyalizme sempati besliyen bir ailedenim. Ama hiç bir zaman sosyalistlerin partisinde yer almadım. Komünist basımında çalışmaya başladım, çünkü burada boş yer vardı. Ve buna hiç esaf etmiyorum. Arkadaşlık, canlı tartışmalar ve düşünceler atmosferine girdim. Şimdi komünist partisine oy veriyorum. Ama bu partinin sıralarına girmeye hâlâ karar veremiyorum. Bu herhalde kalbe giden yol kafadan geçtiği için böyle oluyor, değil mi? Teoriyi sistemli olarak öğrenme olanağı bulamadım. Sağlam bir politik öğrenimden yoksunluk, beni dört yandan saran sorunlara cevap arayıp bulmamı güçleştiriyor. Bu arayış, yığınsal haber araçlarının baskısıyla, insanın bir olaylar, değerlemeler ve düşünceler sağanağına tutulmasıyla daha da güçleşiyor. Kimilerine inanırsan, Marks'ın fikirleri eskimiştir, sınıf savaşımı hızını yitirmektedir, emek ve sermaye temsilcileri pek yakında uslu uslu bir masaya oturacak ve «ortak» problemlerini çözeceklerdir. Kimilerine göre de, hemen ayaklanmaya geçilmesi, barikatlar falan kurulmalıdır. Besbelli ki, bu, Lenin'in ünlü yapıtında şiddetle suçladığı «çocuk hastalığı, solculuk'»tur. Daha başkaları da, kapitalist sistem çerçevesinde bile sosyalizm olabileceğini ispatlamaya çalışıyor ve buna İsveç'i örnek gösteriyorlar.

Bu fikirler ve görüşler curcunasında olup bitenlerin karmaşıklığı içinde kişinin yönünü belirlemesi kolay olmuyor. Bana öyle geliyor ki, çalıştığım işin karakteri, çevrem, gerçeğe ulaşma istek ve çabalarım birçok şeyde açıklığa kavuşmama, politik kanılarımı pekiştirmeme yardım edecektir, zira insanların komünist olarak doğmadıkları, bu niteliği yetişmeyle elde ettikleri bir gerçektir. Benim güdüsel sınıf bilincime tarihsel bilincin de eklenmesi gerekiyor. Bunu Marksizm-Leninizmi daha derinine öğrenmekle olanaklı görüyorum. Ne yazık ki, bizim «Drapeau Rouge» gazetesinde, benim gibilerin yetişmesine yardım edebilecek teorik yazılara az yer veriliyor. Ama ben bir gazetenin olanaklarının sınırlı olduğunu da anlıyorum.

Simon Grinber

«Sizi partiye çeken nedir?» sorusuna sık sık «yoksulluk» cevabı verildiği söylenemez. Ama bu, tekelci kapitalizmin «halk» kapitalizmi halini aldığı

anlamına gelmiyor. Kapitalizmin ana içeriği olduğu gibi kalıyor. Ve her şeyden önce ekonomik alanda değil, tinsel alanda çelişkilerin kendini göstermeye başladığı görülüyor. Kapitalist toplumda, insan bir buzdolabı bazan bir otomobil alabiliyorsa, bu onun daha zengin olduğu anlamına gelmiyor. Bu onun yalnız geleceğinden emin olmadığından değildir. Yalnız boyuna işsiz kalma tehlikesinin bir kurt gibi içini kemirmesinden de değildir. O ancak şimdi gerçekten yoksul olduğunu, kendi insancıl çıkarları alanında soyulup soğana çevrildiğini hissediyor. Bence, günümüzde kapitalist işletmede emekçinin ulusal maneviyatının karakter çizgisi, güvensiz yaşam (maddî ve tinsel), çarkta sadece bir vida olduğu duygusu, bağımsız insan kişiliğine özgü olması gereken her şeyden yoksun oluşudur.

Doğal olarak, ben bu gerçekleri birdenbire öğrenmiş değilim. Daima sol kanılara,kanı da değil, duygulara sahip olarak yetiştim. Marksist-Leninist teoriyi öğrenişim, hep komünistlerle omuz omuza çalışmış olmam beklenen sonucu verdi: *Bilinçle komünist partisini seçtim. Komünist partisi, benim için, hayatın anlamını kavramak, anti-kapitalist psikolojiyi devrimci bilince dönüştürmek demektir. Ve bir de işçi dayanışmasıyla kaynaşmaktır. İnsan artık kendi kabuğu içinde ve güçlüklerin cenderesinde kapalı kalmıyor, diğer insanlarla ortak bir yaşam sürüyor. Arkadaşça omuzdaşlık, emekçileri heyecanlandıran her şeyle bir beraberlik duygusu doğuyor. Ve bu aynı zamanda insanın yalnız kendi ülkesi çerçevesinde kalmıyor.*

Gerard Midavaine

İşçinin politik öğrenimine hayatın kendisi düzen veriyor. Bunda bazan çok büyük bir çaba gösterdiği oluyor. İşçi, patronun kaptisleri ve çıkarıcılığı yüzünden ansızın kapı dışarı edildiği, yarın güvenini, giderek bugüne güvenini bile yitirdiği zaman, ister istemez içinde yaşamakta olduğu toplumu düşünüyor.

Ne var ki, bence, bu öğrenim komünist olmak için yeterli değildir. Gözler açık olarak yaşamaya olanak veren görüş çevreni genişliği de gereklidir. Yoksa, insan, partiye hiç bir şey, sadakâtinden başka bir şey veremez. İşte ben bunun için partisizim şimdilik, Ama bütün sempatiyle bu partiden yanayım. Bu sempati komünistlerle beraber çalışmaya başlamamdan sonra daha da arttı. Bence, bir işletmede komünistlerin kazandığı saygınlığın kaynakları, işçilerin gözü önünde geçen günlük çalışmalarıdır, emekleriyle geçinen insanların gereksinmelerini iyice kavramaları, insana yaraşır bir yaşam sürme haklarını eylemde savunmaya her an hazır olmaları, sendikal yaşamın günlük sorunlarına ilişkin önerilere derin bir anlam kazandırmalarıdır. Parti hakkındaki görüş ve tutumunu, seçimlerde Komünist Partisi adayına oy vermekle de belirtmek istiyordum, ama bizim seçim bölgemizde parti bu kez aday gösterememiş bulunuyor.

Kral Naibi oluşumuzun öyküsü

Todor Pavlov

Bulgaristan Bilimler Akademisi Onursal Başkanı, akademisyen

Todor Pavlov tanınmış bir Marksist filozof, pedagog, parti militanı ve devlet adamıdır. 1919 yılından beri BKP üyesidir. Faşizme karşı savaşıma aktif olarak katılmıştır (bu yüzden de Bulgar faşist hükümeti tarafından 1941–1944 yılları arasında toplama kampında tutulmuştur). Ülkenin 1944 yılında kurtuluşundan sonra, Todor Pavlov Bulgar Naiplik Kurulu üyelerinden ve ülkede sosyalist kuruluşun örgütçü ve yöneti-

cilerinden biri olmuş, 1966 yılından 1976 yılına kadar BKP MK Politbüro üyesi olarak çalışmıştır.

Aşağıda, Todor Pavlov'un naip olarak nasıl çalıştığını öykülediği anılarını sunuyoruz.

Tarihte, benim bir işçi sınıfı partisinin temsilcisi sıfatıyla, henüz erginlik çağına ermemiş bir kralın vekili olarak naiplik görevini yapmam gibi bir başka olay bulunabileceğini sanmıyorum. Bulgar Naiplik Kurulu'nun üyeleriyle görüşmesinde, Bulgaristan'ın kurtarılması hareketına katılan Üçüncü Ukrayna Cephesi Komutanı Sovyet Mareşali F. İ. Tolbuhin'in, bu üyeler arasında beni görür görmez, hayretini gizliyemeden şöyle bağırdığını anıyorum: «Komünist naip ha? Çok iyi doğrusu!» Ve Tolbuhin gülümsiyerek sormuştu: «Bunu da kim düşündü ki?» O zaman, olayların bütün anlam ve önemini henüz tamamiyle kavramadan, bunu bizzat tarihin, halkın böyle düşündüğü yanıtını vermiştim.

Bugün bu konuşmayı hatırlayıp da, o kısa ve ilginç Naiplik Kurulu olayını, ondan önce ve sonraki durumu düşündükçe, bu olayda birçok ibret verici şeyler (eskisinden çok daha fazla) buluyorum. Ve artık, o zaman istemeye istemeye bu kurul üyeliğine seçilmiş ve Bulgaristan'ın sosyalizm yoluna geçtiği o güçlükle dolu ve sonuç belirleyici yıllarda sözkonusu kurulun verimli bir çalışma yapabilmesine gücümün ve objektif politik olanakların elverdiği ölçüde yardım edebilmiş olsam bile, bunda esef edilecek bir şey görmüyorum.

Bu Naiplik Kurulu'nun kuruluşunu, eylemini ve oynadığı rolü, belki de belirli bir süre sonra daha enine boyuna ve ayrıntılı olarak yine anlatma olanağı bulurum. Ama şimdi sadece bir soruyu, yani bir komünistin neden naip olduğu, beni hangi parti adına bu göreve seçtikleri sorusunu yanıtlamakla yetineceğim.

Bilindiği gibi, naiplik, krallık için tipik bir kurumdur. Ve devlete baş olan hükümdarın hastalanması, henüz erginlik çağına ermemiş olması veya uzun süre tahttan uzak bulunması halinde, kendisine vekillğin geçici olarak kolektif biçimde (naiplik kurulu) veya tek kişi tarafından (naip) gerçekleştirilmesidir. Naipliğin kurulması koşulları ve gerçekleştirilmesi düzeni genellikle *anayasa tarafından* belirlenir. Bir krallık devleti olan Bulgaristan'da, Naiplik Kurulu, çar Boris'in ölümünden sonra (1943), Tırnovno Anayasası gereğince meydana getirildi, çünkü tahta geçmeye aday velihaft henüz 7 yaşında bile değildi. Kurul, Hitler Almanyası yandaşları olan prens Kiril, B. Filov ve general N. Mihov'tan oluşuyordu.

Sovyet Ordusu'nun utkusal ilerleyişi koşulları altında 9 Eylül 1944 anti-faşist silâhlı ayaklanmasının utkusu sonucunda, ülkedeki faşist rejim devirildi ve Vatan Cephesi hükümeti iktidara geldi. Bulgaristan'ı mahva sürükliyen politikanın suçluları ve bu arada faşizm yanlısı Naiplik Kurulu tutuklandılar. Ama naiplik kurumunun kendisi o zaman için korundu, çünkü anayasa yürürlükteki krallık yönetim biçiminin yasallığını garanti ediyordu.

Olağanüstü karmaşık uluslararası ve ülke içi koşullar altında, partimiz, daha yeni devlet aygıtını kurmanın başlangıcından itibaren bu davada ölçülü hareket etti ve politik olgunluk gösterdi. O anda halkın önünde şu ilkesel önemli ödevler vardı: Ülkenin SSCB'yle ve bağlaşıklarıyla savaş durumundan çıkarılması; Almanya'yla ilişkilerinin tamamen kesilmesi; krallığın kesinlikle alaşağı edilmesi ve halk demokrasisinin gerçekleştirilmesi ... Komünistler, gerçekleştirmeleri gereken bu köklü dönüşümlerin bütün ciddiyetini kavıyor, bunların ancak ulusun büyük çoğunluğunun desteğiyle başarılabileceğini iyi anlıyorlardı. O dönem hakkında, daha sonra, BKP V. Kongresinde (1948), Georgi Dimitrov şunları söyledi: «Yalnız en olgunlaşmış sorunların çözülmek üzere gündeme alınması, işçi sınıfının, kent ve köy emekçilerinin kapitalizme karşı savaşımının gelişmesinde tek tek aşamaların atlanmaması gerekiyordu ... Faşist kliğin tamamen ezilmesi, anti-hitlerist savaşa utkudan utkuya koşarak katılım, yurdun ulusal bağımsızlığı, toprak bütünlüğünün ve devlet egemenliğinin savunulması ve güven altına alınması uğrunda, halkın bütün anti-faşist, demokratik ve yurtsever güçlerinin ve bu arada burjuvazi çevresinden bazı anti-hitlerist elemanların elden geldiğince geniş birliğini sağlama yolu biricik doğru yoldu. Bu yolu, bu siyaset hattını gerçekleştirmek, 9 Eylül Halk Ayaklanması'nın tarihsel kazanımlarını korumanın ve daha öte geliştirmenin ön koşulu ve güvencesiydi.» (1)

İşte bu siyaset hattı, partiye, en geniş yığınlarla bağlanma, durumunu güçlendirme, devrimin ve halk egemenliğinin düşmanlarını yalnızlığa itme olanağı veriyordu. Bazı eski devlet kurumlarından yararlanma sorunu da

(1) Georgi Dimitrov, Eserler, c. 14, s. 275-276.

bu mevzilerden hareket edilerek çözüüyordu. Bu cümleden olarak, bölge, ilçe, kent ve köy belediye kurulları gibi bazı eski devlet örgütü biçimleri o zaman belirli bir süre için korunmuş, ama bunlara yeni, sosyalist bir içerik kazandırılmıştı. Vatan Cephesi yerel yönetim organlarından açık faşist ve diğer gerici elemanları çıkarıp attı.

İşte ben, bütün bu durum gözönüne alınarak, parti tarafından Naiplik Kurulu üyeliğine getirildim. Kurul'un diğer iki üyesi de Vatan Cephesi yanlısıydı. Biri, burjuvazinin çıkarlarının sözcüsü liberal prof. Venelin Ganev, öteki gerici burjuva çevrelerinin görüşlerini yansıtan, ama Rusofil tutumuyla dikkati çeken partizis Tsvătko Boboşevski'ydi. Bu yeni Naiplik Kurulu da Vatan Cephesi hükümeti gibi (ki bu 4 komünisten, 4 Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği (BHÇB) üyesinden, 2 sosyal-demokratın, 4 «Zveno» Halk Birliği temsilcilerinden ve 2 bağımsız toplum adamından oluşuyordu) ayaklanmanın yapıldığı Dokuz Eylül günü kurulmuştu.

Doğaldır ki, bizim Naiplik Kurulu üyelerinin hiç biri böyle hükümet organlarında çalışma deneyine sahip değildi. Ama durum süratli ve kesin eylemler gerektiriyordu. Her şeyden önce, gayet karmaşık iç ve dış politik koşullar içinde yön almalı ve gündemdeki problemlere ortak bir yaklaşım (elbette Bulgaristan'ın kapitalist gelişmesi taraftarı olan iki üye ile bir komünist arasında olanağı bulunduğu kadar ortak bir tutum) sağlamalıydık. 1944 Ekiminde, bir yanda SSCB, İngiltere ve Birleşik Amerika, öte yanda Bulgaristan olmak üzere Barış Anlaşmasının imzalanması, aynı zamanda anlaşma koşullarının yerine getirilmesini denetlemek üzere Bağlaşıklar Kontrol Komisyonu'nun kurulması, bu işi, bizim birleşik yaklaşım sağlama işimizi büyük ölçüde kolaylaştırdı. Ama güçlükler ortadan kalkıvermedi. Naiplik Kurulu'nun çalışmasında veya bu kurul konusunda her aksama ve kusur, gerici güçlerin kıpırdanmasına yol açabilir ve ülkenin sosyalizm kuruluşu raylarına oturtulması sürecini kösteliyebilirdi. Devrimci yığınlar o dönemde özellikle büyük bir sorumluluk duygusuna sahip olmalıydılar, ve gerçekten de buna sahiptiler. Bu da, doğallıkla, benim naiplik görevinde partinin siyaset hattını uygulama çalışmalarına yardım ediyordu.

Naiplik Kurulu'nun şu veya bu kararlarına ve giriştiği politik aksiyonlara ilişkin ayrıntılara burada değinme olanağım yok. Bu çok vakit ister ve geniş okur yığını için pek ilginç olacağını da sanmıyorum. Ben burada, kurulun asıl uğraşını ve Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin ilân edilmesinden sonra kurul üyeleri arasında neden ötürü anlaşmazlıklar çıktığını ana çizgileriyle anlatmaya çalışacağım.

Ülkenin devrimci temeller üzerinde başlayan yeniden kuruluşunun BKP tarafından esnek ve ilkesel biçimde yönetilmesi, Partinin önderi Georgi Dimitrov'un yığınlar arasındaki çok büyük kişisel saygınlığı sayesinde, genellikle, tartışmasız geçmese bile, Naiplik Kurulu'nda, Bulgaristan'ın

yakın geleceğine ilişkin ana problemler üzerinde oybirliği sağlanması pek o kadar güç olmuyordu. Bu cümleden olarak, Naiplik Kurulu, her şeyden önce, o zaman Bulgarları olağanüstü heyecandıran sorun, yani ülkenin anti-faşist kurtuluş savaşına katılması sorunu üzerinde karara varabildi. Böylece de, barış antlaşmasının imzalanması ve Bağlaşıklar Kontrol Komisyonu'nun eylemine son verilmesi için daha elverişli koşullar hazırlanmış oldu. (2)

Naiplik Kurulu, eski çarlık ordusunun devrimci temel üzerinde yeniden örgütlenmesi, yeni, demokratik halk ordusunun kurulması sorunu üzerinde de vaktlice doğru bir tutum aldı. Yeni, demokratik halk ordusunun güçlenmesinde, partinin girişimiyle uygulanan yöntem, yani her askersel birlik komutanlığı siyasal yardımcılıklarına daha çok eski partizanlar, politik hükümlü ve tutuklular olan komünistlerin getirilmesi çok büyük bir rol oynadı. Gayet kısa bir süre içinde ordu yeniden örgütlendi, faşist elemanlardan ve Hitlerci ajanlardan arındı. Ve bu ordu daha 1944 Eylülü sonunda, Sovyet Ordusu'yle ve Yugoslavya Halk Kurtuluş Ordusu'yle omuz omuza harekete geçerek, çekilme halindeki düşman birliklerine karşı savaşlara aktif olarak katıldı.

Yeni bir ordu meydana getirilmesi sorunuyla ilgili olarak, eski çar ordusundan olup, bu çarpışmalarda yararlık gösteren subayların görevlerinde bırakılmaları kararlaştırıldı. Bunların meslekten subay olan çoğu, Vatan Cephesi fikirlerine derin bir bağlılık gösterdiler ve Halk Ordusu'nun işçilerden, köylülerden ve ilerici aydınlardan oluşan yeni komuta heyetinin eğitimine önemli bir katkıda bulundular.

Naiplik Kurulu şimdi burada üzerinde durmıyacağım diğer birçok benzeri problemlerde de oybirliğiyle hareket etti. Yalnız şunu belirtmek isterim ki, Halk Meclisi'nin ilk dönem toplantısının (1945) açılışında Ganev'in krallık adına yaptığı söylevde, gerçekte Bulgaristan'ın politik gelişme perspektiflerine ilişkin ortak düşüncemiz, o zaman gerek partimizin yönetim kurulu tarafından, gerekse Vatan Cephesi'ne giren diğer partiler ve bu arada BHÇB yönetim organları tarafından benimsenip paylaşıldığı için ortak dediğim düşünce dile getirilmişti.

Ama kurulda uzlaşmaya gittiğimiz problemler de vardı. Örneğin, general D. Velçev'in birinci Vatan Cephesi hükümeti savunma bakanlığına atanması bunlardan biriydi (Velçev 9 Haziran 1923 faşist darbesine katılan ve 1934 yılındaki askersel darbenin örgütçülerinden biri olan gerici bir politikacıydı; savunma bakanı olur olmaz, yeni iktidara karşı geniş bir

(2) Bulgaristan'ı diğer demokratik devletlerle eşit haklı kılan Barış Antlaşması 10 Şubat 1947'de Paris'te imzalandı. Paris Barış Konferansı'na katılan Bulgaristan hükümet heyetine, cumhuriyetin geçici başkanı, BKP MK Politbürosu üyesi Vasil Kolarov başkanlık ediyordu. *Not. red.*

eyleme giriştiyse de, elbette hemen önü alındı). Sonra Vatan Cephesi hükümeti başkanlığına Georgi Dimitrov'un önerisiyle keza her iki askersel darbeye katılmış zengin bir çiftlikçi olan general Kimon Georgiyev'in getirilmesi de çok dikkate değer bir olaydı. (Bu politikacı Vatan Cephesine bütün ömrü boyunca özveriyle hizmet etti.)

Naiplik Kurulu'nda giderek çetin bir ideolojik-politik savaşıma varan anlaşmazlıklar, 1945 yılı ortalarında Vatan Cephesine karşı açıkça cephe alınmasından, o zamanki BHÇB ve Bulgaristan Sosyal-Demokrat Partisi yöneticileri C. Mihaylov (Gemeto), N. Petkov, G. Çeşmeciyev, K. Lulçev ve diğerlerinin önyak oldukları muhalefetten sonra başladı. Böylece olması kaçınılmaz olan şey gelip çattı, zira Bulgaristan halkının artık daha öte gelişme somut yolunu seçme zamanı yaklaşıyordu. Köy ağalarına, çiftlikçilere, spekülâtorlere, kent burjuvazisine dayanan ve dışarıdan da desteklenen muhalefet, demokratik halk iktidarına karşı öylesine uzlaşmaz bir tavır takındı ki, bilinen Moskova görüşmesinden sonra ⁽³⁾ kendisine yapılan öneriyi, kabineye girme önerisini reddetti, muhalif düşünceli bazı bakanlar, örneğin P. Stoyanov, işten el çekmeyi yeğlediler. Ben onların işten el çekme dilekçelerini işleme koymamayı, kendilerini böyle bir hareketin yersizliğine ikna etmeye çalıştımsa da, olumlu sonuç alamadım.

Seçimlerde bu muhalefet gerçekten ağır bir yenilgiye uğradı ve yeni demokratik halk iktidarı konusundaki tutumunu her bakımdan sağlıklı düşüncelere dayayıp aktifleştirmeye karar vermeden önce, ülkedeki politik etkisini pratikte tamamen yitirdi.

Naiplik Kurulu üyeleri, Bulgaristan'ın sosyalizm yoluna girmesiyle ilişkili tedbirlere aynı derecede ve aynı değerde katılmıyorlardı. Tutucu gerici çevrelerin temsilcisi olan Tv. Boboşevski eski Rusofil sempatisini Sovyet Rusya'ya karşı da sürdürüyordu. Ve bu durum, kurulda, yeni halk iktidarının ve başlamış olan sosyalizm kuruluşunun dış ve iç düşmanlarına karşı ortak eylemlerin kararlaştırılması çabalarında komünist naiplik sıfatıyla benim işimi bir yere kadar kolaylaştırıyordu.

Naiplik V. Ganev, ABD, İngiltere, İtalya ve diğer ülkeler elçileriyle ve muhalefetin temsilcileriyle ilişkilerini sürdüren, Bulgar bankasında ve yabancı bankalarda epeyce altını olduğu anlaşılan bu adam, bu iliklerine kadar burjuva ideologu, Bulgaristan'da bir burjuva cumhuriyeti kurulması perspektiflerinin kaybolması ölçüsünde tedirginleşiyor ve kurulda genel siyaset hattımıza sık sık muhalefet ettiği oluyordu. Ganev, N. Petkov için yazılar ve beyannameler kaleme alıyor, Bağılaşklar Kontrol Komisyonu'

(3) Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika ve Büyük Britanya dışişleri bakanlarının görüşmesi sözkonusu (Aralık 1945). Bu görüşmede İtalya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ve Finlandiya'yla barış antlaşmaları yapılması kararlaştırıldı. *Not. red.*

ndaki burjuva temsilcileriyle ve çeşitli elçiliklerle entrikalar çeviriyordu; bir de kendi eliyle tipik bir burjuva anayasası tasarısı hazırlamış ve bunun Kurucu Halk Meclisi'nde (Georgi Dimitrov tarafından önerilen ve Vatan Cephesinin bütün sağlam güçleri tarafından onaylanan anayasa tasarısının alternatifi olarak) görüşülmesini ve oylanmasını istemişti.

Ne var ki, ülkede eşitsizlik ve ezgi sisteminin sürüp gitmesini amaçlayan *Ganev'in* ve *yandaşlarının* bütün bu tür denemeleri başarısızlığa hükümlüydü. Bunun böyle olduğu, daha ülkenin yönetim biçiminin ne olacağı sorunuyla ilgili referandum sırasında (8 Eylül 1946) ve Büyük Halk Meclisi seçimlerinde (27 Ekim 1946) iyice anlaşıldı. Referandumda soruya cevap verenlerin % 92,7'si ülkede krallığın ortadan kaldırılmasını ve Bulgaristan'ın halk cumhuriyeti olarak ilân edilmesini istediklerini belirttiler; Büyük Halk Meclisi seçimlerinde komünistler toplam oyların % 50'sinden çoğunu kazandılar. Ülkenin toplumsal gelişmesinde partimizin yönetmenlik rolü, yığınlar arasındaki büyük saygınlığı tartışma götürmez bir gerçek oldu. (4) Naiplik kurumunun kaldırılmasından sonra, aktif muhalefetine devam eden *Ganev* çok geçmeden *Drânovo*'ya enterne edildi. Daha sonra, bu satırların yazarının o zamanki Bakanlar Kurulu Başkanı *Vilko Çervenkov*'a yaptığı öneri üzerine, *Ganev* tekrar *Sofya*'ya alındı, el konulmuş olan konutu, naiip emekli aylığı ve Bulgar Bilimler Akademisi aday üyeliği sanı kendisine geri verildi. Gerçi bu sanı tekrar benimsemeyi iteledi, ama artık bilimsel araştırmayla uğraşmaya başladı ve bunun sonucu olarak *çar Krum*'un kanunları konusunda değerli bir yapıt ortaya koydu. Bu yapıt, gerek *Bulgaristan*'da, gerekse diğer sosyalist ülkelerde, hukuk dalında tarihçiler ve uzmanlar tarafından genellikle olumlu karşılandı. *Ganev* bir de müzik alanında bazı teorik problemler üzerinde de bir bilimsel yapıt hazırladı; bunu da sunmak istiyordu, ama artık gücü tükenmek üzereydi. Öldüğü zaman eski naiplik sanına yaraşır bir saygınlık ve törenle gömüldü. Ölümünden bir süre önce, bana, defalarca, muhalefetin çabalarının *Bulgaristan*'da ve uluslararası alanda o yıllardaki genellikle çok karmaşık durum yüzünden başarılı olamadığını söylemiş, bir yandan dünyada *Sovyetler Birliği*'nin politik etkisinin gitgide arttığını, bu yüce ülkenin çok büyük ekonomik ve askersel gücünü tanımişti. Gerçi bu gözle görülür gerçeği sadece saptamaktan öte gitmiyordu. Ama kapitalizmin derinden derine inanmış bir savunucusu olsa bile, tarihin akışını durdurma, tarih tekerleğini geri çevirme yolu karşı-devrimci denemelerin başarısızlığa uğramasını kendi deneyiyle yaşadıktan sonra bu gerçeği kabul etmek zorunda kalması dikkate değerdi.

(4) Komünistler Büyük Halk Meclisi'nde 278 üyelik, ya da bütün milletvekilleri sayısının % 60'ını elde ettiler. Parlamento gelenekleri gereğince, parti, tekbaşına hükümet kurabilirdi. Ama *BKP*'nin önerisiyle, *Vatan Cephesi*'ne giren bütün partiler temsilcilerinden oluşan bir hükümet kuruldu. *Not red.*

Ülkemizde gericiliğin plânları suya düştü. Krallığın artıklarına karşı, burjuvaziye ve yardakçılarına karşı savaşımla, 1946 ve 1947 yıllarında adama-kıllı sertleşen bir savaşımla, belirli çevrelerin bir hayli ümitle beklemlerine karşı, bir iç savaşı dönüşmedi. Böyle bir savaş, her şeyden önce, halk yığınları arasında Komünist Partisinin ve Vatan Cephesinin çok büyük bir saygınlık ve etki sahibi olmaları sayesinde önleildi. Bunda, memleketimizde işçilerimize karışmadan, gericiliğin bir silâhlı savaşı geçme isteklerini dizginliyen, emekçileri demokratik halk egemenliğinin gücüne inandırıcı yönde esinliyen Sovyet silâhlı birliklerinin bulunması gibi olağanüstü bir etken de aynı derecede önemli bir rol oynadı. SSCB olmadan, hele SSCB'ye karşı, onun dost ve bağlaşıklarına karşı gidilerek, ülkemizde özde sosyalist, biçimde halkçı demokratik utkusal Dokuz Eylül devriminin başarılmıyacağına, komünizme götüren yolda sosyalizm kuruculuğuna başlıyamıyacağımıza, naiplik görevinde bulunduğum sıralarda kuvvetle inanıyorum ve bugün de inanıyorum.

1947 Ekiminde Parti Merkez Komitesinin geniş plenumu yapıldı ve bu plenumda Bulgaristan'ın sosyal-ekonomik gelişme tempolarının hızlandırılması kararı alındı. Plenum, bunun, Büyük Halk Meclisi tarafından BHC Anayasasının kabul edilmesine ve bu anayasa temeli üzerinde, ülkeyi sosyalizme doğru ilerletmek üzere, tüm devlet aygıtının yeniden kurulmasına bağlı olduğunu belirtti. Kurulmakta olan sosyalizmin anayasası Büyük Halk Meclisi'nce 4 Aralık 1947'de kabul edildi. Böylelikle, Tırnovo Anayasası yürürlükten çıktı, krallık ortadan kaldırıldı, sosyalist devrimin kazanımları yasama yoluyla güçlendirildi ve bu devrimin daha öte gelişmesi perspektifleri açıldı.

Sosyalizme geçiş problemi, işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesi yolları problemi, sosyalist devrim teorisinin temel sorunudur, ve her defasında, devrimin tarihsel gelişme koşullarına, ülkenin ulusal özelliklerine bağlı olarak, teori örsünde yeniden döğölmektedir. Naiplik Kurulu'nun korunması ve işlevi de, sosyalist devrimin gelişmesinin özel ve giderek olağanüstü çizgilerinden sayılabilir. Ama en başta söylediğim gibi, mareşal F. İ. Tolbuhin'le görüşmemizi hatırladıkça, kendisine verdiğim cevabı bu anlamda, yani K. Marks'ın deyimiyle «büyük bir gereklilikle işliyen ve kendini kabul ettiren»⁽⁵⁾ eğilimlerin etkisinin bizim oransallıkla rastlantı karakterli naiplik olayımızda da belirmiş olması anlamında da doğru buluyorum. Vaktiyle V. İ. Lenin şöyle diyordu: «Proletaryanın, emekçiler çoğunluğunun sempati ve desteğini kazanma yönlü sınıfsal savaşımı, politik iktidarı elde etmesiyle sona ermiyor. İktidarın ele geçirilmesinden sonra, bu savaşım devam ediyor, ancak başka biçimlerde sürüyor.»⁽⁶⁾ Bulgaristan'da halk demokrasisi, BKP V. Kongresinden sonra iyice anlaşıldığı

⁽⁵⁾ K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 23, s. 6.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 39, s. 220.

üzere, başlangıçta görüldüğü gibi yalnızca proletarya diktatörlüğü işlevini yerine getirme mekanizması değildi; eylemde bu halk demokrasisi proletarya egemenliğinin-kendi karakteri toplumu devrimci temeller üzerinde yeniden kurmada kendine özgü taktiği, belgileri ve tempolarıyla belirlenen – gerek biçimiydi. Partimizin tüm eyleminin temelinde yatan etkenler, bir yandan tarihsel gelişme mantığını, Bulgaristan'ın özel koşullarını anlayış, öte yandan devrim sürecinin genel yasallıklarını iyiden iyiye kavrayış, onun gelmesine yol açtı.

TÜSTAV

Proletarya enternasyonalizmi niçin günceldir

Ib Nrlund

*Danimarka Komünist Partisi Merkez Komitesi
Yürütme Komitesi yesi ve MK Sekreteri*

Partimizde, proletarya enternasyonalizminin güncelliği sorunu, bu enternasyonalizmin biçimleri ve içeriği ile yürüttüğümüz eylemin ödevleri arasındaki ilişki sorunu görüşme konusu oluyor. Proletarya enternasyonalizmi konusundaki tutum, Danimarka Komünist Partisinin gelişmesinde kesin bir rol oynadı. Partinin, yaşamında karŐılaŐtıęı en güç dönemlerden sonra da varlığını sürdürmesi ve yeni atımlar yapması, bizim enternasyonalizm prensiplerine smsıkı bağlı olmamızdan ileri geliyor. Ve aędaŐ durum ve koşullarda bu tutumun ykmlendiğimiz ödevlerin çözümü bakımından sonuç belirleyici bir önemi vardır. Bu, Danimarka'da sınıf savaşımının bugünkü özelliklerinden, aynı zamanda bir küçük ülke olarak, yönetimi elinde tutan sınıfların NATO'ya ve Ortak Pazar'a sürükledikleri bir ülke olarak Avrupa'daki kendine özgü politik durumundan ileri geliyor.

Avrupa komünist ve işçi partilerinin konferansında yaptığı konuşmada partimizin başkanı K. Jespersen yoldaş Şöyle dedi: «Marks komünist hareketin temellerini 'Bütün ülkelerin proleterleri, birleŐiniz!' sözüyle belirledi. İŞçi sınıfının bu enternasyonalizmi, yaşamsal çıkarlarının sözkonusu olduğu ve yeni toplumsal çözümler gerekliğinin ortaya çıktığı hallerde devlet sınırlarına bakılmaksızın, halkların güçlerini birleŐtirmelerinde gitgide daha kesin bir önem kazanıyordu. Ekonomik ve politik gelişmenin bu kadar büyük sayıda problemin enternasyonalleŐmesine yol açmasıyla bu enternasyonalizmin nemi Şimdi çok daha fazla artmıŐ bulunuyor.» (!) Doğallıkla, uluslararası komünist ve bütün anti-emperyalist hareketin istemlerine ve ödevlerine bağlı olarak, Marksist-Leninist politika, bu alanda ve benzeri alanlarda durmadan yenilenmelidir. Bununla birlik, yalnız kitabımızda değil, bütün dünyada da yeni durum ve koşulların proletarya enternasyonalizmine yönelttiği objektif istemlerin dikkate alınması gerekliliği elbette ön plana çıkıyor.

Bugün proletarya enternasyonalizmi problemleri, gayet sıkı biçimde birbirine bağlı bulunuyor. Bizim deneyimiz gözönünde tutularak, partimizin, enternasyonalizmin içeriğini somutlandırma çabalarımızda yneldeği en esaslı bazı doğrtlara işaret edilebilir. Bu doğrltu, reel sosyalizm konusunda, dünyanın ilk sosyalist ülkesi olan Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist topluluk ülkeleri konusundaki tutumdur. Bu tutum ülkemiz koŐulla-

(!) «Land og Folk», 30. Juni 1976.

rında anti-sovyetizme ve anti-komünizme aktif olarak karşı durma anlamına geliyor. Bu doğrultu, ezilen halkların savaşımını ve genç bağımsız devletlerin ilerici çabalarını desteklemekle ilişkili problemlerdir. Bu doğrultu, her ülkede halkların sosyalist, genel demokratik ve ulusal kazanımlarını savunmadır. Bu doğrultu, anti-faşist ve anti-monopolist savaşımdayanışma, halkların güvenliği uğrunda sürekli barış, nükleer tehlikeden azat, adil bir barış uğrunda, bütün devletler arasında eşit haklı ilişkilere ve işbirliğine dayanan bir barış uğrunda hareketle dayanışmadır. Biz, işte bu görüş ve tutumun, partimizi uluslararası komünist hareketiyle birleştiren enternasyonal ilişkilerin güçlendirilmesine yol açtığı kanısındayız. İşte bu temel üzerinde bütün kardeş partilerle arkadaşça işbirliğini geliştirmektediriz.

Partimizin, yükümlendiği enternasyonal ödevi nasıl anladığını ortaya koyacak sorunların işlenmesiyle ilgili olarak, özellikle «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin tartışma köşesinde yayımlanan A. Rubbi'nin «Yeni enternasyonalizm» başlıklı yazısı (2) dikkatimizi çekmiş bulunuyor. Bu yazıda komünistlerin enternasyonal politikasıyla çağdaş dünyanın yeni gerçeklikleri arasında bir uygunluk sağlanması gerektiği belirtiliyor.

Kuşkusuz, bu yazıda aynı kanıda olduğumuz birçok nokta vardır. Ne var ki, yazıdaki temel sonuçlamaya, yani «yeni» enternasyonalizmin proletarya enternasyonalizmine karşı olduğu sonucuna katılmıyacağımızı esefle belirtmekten geri duramıyacağız. Fakat yazının sahibiyle aynı düşüncede olmamak başka ve neden haklı olmadığını kanıtlamak başka şeylerdir. Dergide artık Rubbi yoldaşın yazısında belirtilenden farklı bir başka görüş ileri sürüldüğü için (3), biz bu değinmemizde (karşılıklı anlayışı kolaylaştırmak üzere) yazarın «yeni enternasyonalizm» fikrini ortaya atarken dayanak olarak yararlandığı bazı ilkesel sorunları ele almakla yetinmeye çalışacağız.

Yazı sahibinin, bu tartışmada konunun doğru biçimde ortaya konulması üzerinde dikkatlerin toplanması gerektiği yolundaki görüşüne katılıyor. Ama A. Rubbi'nin bunu nasıl gördüğüne bakalım.

Yazıda şöyle deniliyor: «Enternasyonalizm dünyada ortaya çıkan önemli problemlerle bağlı olmalı, bununla beraber ulusal gerçekliğin ilgili istemlerinden hareket edilmelidir. Yoksa enternasyonalizmin bir tek akıbeti olur: Bu enternasyonalizm, giderek somut dayanışma belirtileriyile bile ilişkisi kalmamış verimsiz bir propagandaya döner, işçi sınıfına ve halkın geniş emekçi yığınlarına yabancı ve uzak bir duruma düşer.»

Komünistlerin enternasyonalizminin, emekçilerin sınıfsal çıkarlarından,

(2) «Barış ve Sosyalizm Problemleri», sayı 1, 1977, s. 76–79.

(3) «Barış ve Sosyalizm Problemleri», sayı 1, 1977, s. 5–6, 24, s. 29–30; sayı 2, 1977, s. 52–56.

her halkın ulusal çıkarlarından, dünya problemlerinin ve ulusal problemlerin bu çıkarlara uygunlukla çözüme kavuşturulmasından koparılacağı elbette doğrudur. Ve bilindiği gibi, uluslararası komünist hareketinde buna ilişkin görüşlerde uyum ve birlik vardır. Daha da öteye, 1969 yılında Moskova'da yapılan Uluslararası Danışma Toplantısında, aynı zamanda birçok kardeş partilerin bölgesel toplantılarında ve ikili görüşmelerinde, komünist hareketi temsilcileri, halkların çıkarlarına uygun barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm savaşımı platformları hazırlamışlardır.

Yazı sahibinin dediği gibi, enternasyonalizm, bugünkü dünyanın sosyal gerçekliğine uygun olabilmek için, yeni bir içerik kazanmalıdır. Bugün, yazara göre, enternasyonalizm 1) barışın korunması, yumuşamanın derinleştirilmesi, savaş, saldırı ve emperyalizm güçlerine karşı direniş gösterilmesi için; 2) politik bağımsızlıklarını kazanmış olan halkların, gelişmiş memleketlerle eşit haklı ilişkiler ve işbirliği yolunda, kendi yazgılarına buyruk olmalarıyla ilgili büyük ve karmaşık sorunlar kompleksinin çözüme kavuşturulması için; 3) bütün insanlığı ilgilendiren problemlerin (demografi, açlık, çevre sağlığı, doğa afetlerinin sonuçlarıyla savaşım problemleri) çözümünü için gereklidir.

A. Rubbi, şu sonucu çıkarıyor: *«İşte, bizce, uluslararası çapta eylemler, daha büyük bölümüyle böyle bir yeni içerik kazanmalıdır.»*

Burada değindiğimiz uluslararası problemlerin insanlığın yazgısı bakımından birincil bir önem taşıdığı söz götürmez. Bu problemlerin halkların çıkarına çözüme kavuşturulması için savaşım, komünistlerin enternasyonal ödevinin önemli bir bölümüdür. Biz bu bakımdan da görüşlerimizin yazı sahibinin görüş ve tutumuna uygun olduğunu belirtiyoruz.

Fakat burada bir soru beliriyor: Enternasyonalizmin bu içeriğinin «yeni» bir şey olarak proletarya enternasyonalizmine karşı konulması doğru mudur? Bizce doğru değildir. Eğer A. Rubbi'nin enternasyonalizmin «eski içerik»inin sırf sosyalizm için savaşıma indirgenliğini, kendi işaret ettiği ödevleri ve amaçları geçmişte uluslararası çaptaki eylemlerin dışta bıraktığını düşündüğünü kabul edecek olursak, onun görüş ve tutumu anlaşılabilir. Fakat geçmişte böyle bir şey olmamıştır, böyle bir şey yoktur.

Bilindiği gibi, proletarya enternasyonalizminde sosyalist hedefler genel demokratik hedeflerle organik biçimde birleştiriliyordu ve birleştiriliyor. Proletarya enternasyonalizmi ilgili problemlerin genel demokratik çözümlerini kayıtsız-şartsız kapsıyor. «Komünistler Birliği»nin ve Birinci Enternasyonal'in eyleminden başlayarak, işçi ve komünist hareketi toplumda sosyalist dönüşümler sağlama amacıyla, daima uluslararası ilişkilerde demokrasiyi en dolgun ve ardıcıl biçimde gerçekleştirmek için savaşım yürütmüş, «olağan ahlâk ve adalet yasalarının . . . halklar arasındaki ilişkilerde

de yüksek yasalar haline gelmesi» (4) yolunda çaba göstermiş bulunuyor. İşçi ve komünist hareketi aynı siyaset hattına daha sonra, günümüze kadar da bağlı kaldı. Kaldı ki, bugün proletarya enternasyonalizminin bir hayli zenginleştiği ve genel demokratik ödevlerin hacim ve ölçülerinin genişlemesi sayesinde bu enternasyonalizmin ödevlerinin genişlediği herkesçe kabul ediliyor (bunu yazı sahibi de kabul ediyor). Proletarya enternasyonalizmi, bütün ilerici güçlerin her biçimde yürüttükleri anti-emperyalist savaşımın (ulusal kurtuluş hareketi ve demokratik hareket, anti-faşist direniş, barış ve güvenlik savaşımı) karşılık gözetilmeksizin desteklenmesi anlamına geliyor.

Yazıda daha sonra şunlar belirtiliyor: «Partinin enternasyonalizme yapabileceği en önemli katkı, kendinin başlı başına ve somut olarak, kendi savaşım alanında uluslararası yumuşamanın geliştirilmesi için, yeni uluslararası ilişkiler için, halkların bağımsızlığı ve ilerlemesi için yaptıklarıyla belirleniyor. Problemleri başlı başına işleme ve erkin politik eylemde dünya çapında sosyalizm savaşımının yeni uluslararası durumda daha da geliştirilmesinin gerekli koşuludur.»

Biz, her partinin enternasyonalizme yaptığı esas katkı sorununun genel hatlarıyla doğru biçimde ortaya konulduğu kanısındayız. Ama bunda da yeni bir şey, proletarya enternasyonalizminin içermediği bir şey görmüyoruz. Marksistler, daima, her partinin öncelikle «kendi savaşım alanında» işçi sınıfının enternasyonal davaşına başlıca yardımı gösterdiği düşüncesinden hareket ediyorlar. V. İ. Lenin, elli yılı aşkın bir zaman önce, enternasyonalist olmanın anlamı konusunda şunları yazmıştı: Enternasyonalist olmak, «bütün ülkelerde devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve sürdürülmesi için bir ülkede yapılması mümkün olanın en çoğunu» uygulamak, «uluslararası sosyalist harekete yardımcı ve destek olmak için, insanlığın sermaye boyunduruğundan ve ücretli kölelikten kurtarılmasına götüren, sosyalist toplumun kurulmasına ve halklar arasında sürekli ve adil barışın yaratılmasına götüren yolu açmak ve bu yolda hareketi hızlandırmak için elimizden gelen her şeyi» yapmak demektir. (5)

Proletarya enternasyonalizmi, tarih boyunca komünist hareketin gelişmesine uygun olarak değişen belirli partilerarası ilişkiler normlarını içeriyor. Söz konusu yazıda özellikle bu problem vurgulanıyor. Yazının sahibi, «yeni enternasyonalizm»i tanımlarken şöyle yazıyor:

«... genel çizgileriyle bu, Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Konferansı'nın Sonuç Belgesi'nde belirtilen gereklikten, her partinin özerkliğini ve hakeşitliğini tanıma temeline dayanan yeni ilişkiler gerekliliğinden başka bir şey değildir.»

(4) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 16, s. 11.

(5) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 37, s. 304; c. 36, s. 123.

Ne var ki, bugün komünist ve işçi partilerinin aralarındaki ilişkilerde gözettikleri normların, bu arada her partinin bağımsızlığı (özerkliği) ve hakeşitliği ilkesinin, Berlin Konferansı'ndan çok önce komünist hareketi tarafından işlenmiş ve açıklanmış olduğu biliniyor. ⁽⁶⁾ Bu normlar komünist hareketinin pratiğine adanıklı sinmiş durumdadır. Bu nedenle, Berlin Konferansı'nın, Avrupa komünist partilerinin de ötesinde, bütün komünist partilerince kabul edilmiş olan uluslararası ilişkiler normlarını doğrulamış olduğunu söylemek daha doğru değil midir?

Buraya kadar söylenenlerin ışığında, «yeni enternasyonalizm» de kayıtsız şartsız yeni, proletarya enternasyonalizminde noksan olan bir şey sezmek zordur. Proletarya enternasyonalizminin «yeni içerik»i biçimi altında bu enternasyonalizmin kendi hükümlerini karşı karşıya getirmek yerine, «yeni enternasyonalizm»in proletarya enternasyonalizminden neler aldığını belirtmek ve tartışma götürür noktaları belirtmek herhalde daha doğru olurdu. Zira bizler, görüş ayrılıklarını derinleştirme çabasında değil, karşılıklı anlaşmaya varma çabındayız.

Demek ki, gerçekte, «yeni enternasyonalizm»in proletarya enternasyonalizminden ne aldığı sorununda A. Rubbi'yle aramızda görüş ayrılığı yoktur. Biz başka sorunlar üzerinde ayrı görüşlere sahip bulunuyoruz.

Anladığımızı göre, yazının sahibi, proletarya enternasyonalizminden değil, belirli sınıfsal sınırları olmayan bir genel enternasyonalizmden söz ediyor. Yazı sahibi, enternasyonalizme belirli hedeflerinden ziyade, katılanların bileşiminin yeni bir nitelik kazandırdığını düşünüyor. Gösterdiği uluslararası problemlerin olumlu bir çözüme kavuşturulması için savaşıma hazır olan sosyal güçleri değerlendirirken şöyle diyor:

«İşçi sınıfı başlıca güç olarak, ama artık diğer sosyal güçlere bakarak kıyas kabul etmeyecek kadar çeşitli ve geniş bir çevreye sahip başlıca güç olarak kalıyor.» Yazıda daha sonra şunları okuyoruz: *«Uluslararası planda gelişen hareketin yeni boyutlarıyla ilgili olarak, enternasyonalizmin «proletarya enternasyonalizmi» olarak belirlenmesinin sınırlayıcı bir nitelik aldığı ve yeni sosyal gerçekliğe uymadığı kanısındayız.»*

Tek sözle, işçi sınıfı başlıca güç, yani enternasyonal dayanışmanın ana motoru olsa bile, yazının sahibine göre, sosyalizmin özünü tanımlamada «hareketin boyutları» bu başlıca gücün de üstüne çıkarılıyor.

Ne var ki, bizce, enternasyonalizmin özünü katılanların bileşimine veya «hareketin boyutları»na göre belirleme kuşku götürür. Enternasyonalizmin karakteri, hareketin sınırlılık veya genişliğiyle değil, dayanışma aksiyon-

(6) Örneğin bak: «1960 Kasımında Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri Temsilcileri Danışma Toplantısı Bildirisi», s. 83; «Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı.» Moskova, 1969, s. 40.

larının amaca yönelikliğiyle ve bunların nihai sonuçlarıyla belirlenir. Örneğin, komünistlerin enternasyonalizminin sınıfsal içeriğini, bunun kapitalist toplumsal ilişkilerin yerine sosyalist toplumsal ilişkileri getirmek gibi açık hedefleri benimseyen devrimci işçi sınıfının dünya görüşüne ve politika-sına dayanması belirliyor.

Peki, bu enternasyonalizmin «yeni sosyal gerçekliğe» uymadığından söz edilirken gözönünde bulundurulacak şey nedir?

A. Rubbi, kendi görüşünü kanıtlamak üzere, kapitalist toplumun «elbette artık şematik olarak ‚burjuvazi‘ ve ‚proletarya‘ diye ayrılacağı»nı yazıyor. Ona göre, her yerde «güçlerin plüralizmi göze çarpıyor».

Demek oluyor ki, toplumun burjuvazi ve proletarya olarak ayrılması yerine «güçlerin plüralizmi» getiriliyor. Öyle mi? «Yeni sosyal gerçeklik» denilen şey, proletarya enternasyonalizminin ortaya atıldığı gerçeklikten bununla mı ayrılıyor?

Bilindiği gibi, geçmişte de, demokrasi, ulusal kurtuluş ve ilerilik hareketlerinde geniş bir yelpaze oluşturan sosyal güçler, politik tutumlar ve dünya görüşleri yer alıyordu. Bağlaşmalar politikası, komünist hareketi için işçilerin davası uğrunda ve demokratik sorunların çözülmesi uğrunda sava-sımında hiç de yeni bir şey değildir. Bu, problemin hem ulusal, hem de enternasyonal yanı için geçerlidir. Bununla birlikte, bağlaşmalar politikası, komünistler için, hiç bir zaman kendi ana ödevlerinden ve görüşlerinden vazgeçme, ya da bunlara daha az önem verme anlamına gelmiş değildir. İşte bu tutum sayesinde ki, komünist hareketi, işçi sınıfının ve halkın demokrasi ve sosyalizm savaşımında kesin bir saygınlık kazanmış bulunmaktadır.

Öyle ki, tarihe başvurma yazı sahibinin fikrini doğrulamıyor. «Güçlerin plüralizmi» kapitalist toplumda her zaman bu toplumun burjuvazi ve proletarya olarak ayrılmasının yanı sıra, bu sınıflar arasında uzlaşmaz çeliş-kinin yanı sıra varolmuş bulunuyor.

Bugün proleter olmayan tabakaların sosyal etkinliğinin artması, bu çelişkinin kapitalizmde sonuç belirleyici olmaktan çıkmasına, ya da «güç-ler plüralizmi»ne kıyasla ikinci yere geçmesine yeterli bir neden olamaz. Tam tersine, biz, ortagöbeğinde uluslararası işçi sınıfının ve bu sınıfın başlıca kazanımı olan dünya sosyalist sisteminin yer aldıkları çağımızda bu çelişkinin rolünün arttığı kanısındayız. Enternasyonalizmin sınıfsal yönünün önemi de bundan ötürü artmaktadır. Gerçekten, önceki çağda (kapitalizmin yükselen bir gelişme gösterdiği çağda), hiç olmazsa Avrupa’da, genel demokratik ödevlerin somut-tarihsel içeriği feodalizme ve feodalizm kalıntılarına karşı savaşımında ifadesini buluyor ve bu ödevlerin yerine getirilmesi şu veya bu biçimde burjuva toplumunun ilerlemesine yardım ediyordu. O çağın proletarya enternasyonalizminde işçi sınıfının

anti-kapitalist istekleri genel demokratik ödevlerin içeriğiyle birleşiyordu. Bizim çağımızda (kapitalizmden sosyalizme geçiş çağında), demokrasi, ulusal kurtuluş ve barış hareketi yeni bir içerik, yani anti-emperyalist ve anti-monopolist bir karakter kazanmış bulunuyor. Bunun proletarya enternasyonalizmine yansımaması ve bu suretle sınıfsal yönelimini güçlendirmemesi olanaksızdır.

Doğaldır ki, enternasyonalizmin içeriği söz konusu olurken, bugün çağımızın ortagöbeğinde işçi sınıfının yer almakta olduğunu gözönünde tutmazsak, bu takdirde onun sınıfsal karakteri kayıtsız şartsız kuşku altına düşer. Ama bu takdirde enternasyonalizm konusundaki tartışma da genel temelden yoksun kalır. Ne var ki, yazının sahibi bu temel gerçeği bir kuşku altında bırakmıyor.

A. Rubbi'ye göre, proletarya enternasyonalizmi «birleştirici çağrının objektif olarak sınırlanması»dır. Peki ama, proletarya enternasyonalizmi komünistlerin birlik çağrısını neyle sınırlamaktadır? Yazının sahibi şöyle diyor: «*Yeryüzünde barış için, halklar arasında işbirliği davası ve sosyal ilerleme için savaşım veren güçlerin hepsi de sosyalist karakterli dönüşümler uğruna savaşıma hemen katılmaya hazır değildirler.*»

Demokrasi ve sosyal ilerleme yandaşlarının hepsinin sosyalizm için savaşıma hazır olmadıkları, ve deneyin gösterdiği üzere hepsinin bu mevzilere geçemedikleri doğrudur. Fakat komünistlerin birlik çağrısının bu durumu dikkate almaktan geri durmadığı da doğrudur. Ama bunu nasıl dikkate alıyor? Komünistlerin sınıfsal görüş ve tutumunu yansıtan bu çağrı, yöneltildiği kimselerin kendi dünya görüşlerinden vazgeçmeleri isteğiyle koşullu değildir. O halde bu çağrı, neden ötürü komünistlerin enternasyonalizminin henüz sosyalizm için savaşıma hazır olmayanların istekleri düzeyine indirilmekle koşullu olsun?

A. Rubbi, yazısının daha ötesinde, «*toplumu yenilemeyi ve sosyalist dönüşümleri gerçekleştirmeyi önerebilecek yetenekte güçler*» arasında «*komünist partileri çerçevesi dışında, bazan da Marksist yönelimli partilerin dışında kalan*» politik akımlar da bulunduğunu söylüyor. Ve «*sosyalizm isteklerinin diğer politik akımlarda da büyümekte olduğu*»nu sözlerine ekliyor. Bundan da, «*sosyalist devrimin gelişmesine ve sosyalist toplum kuruluşuna ilişkin genel ve evrensel yasaların bu hareket için zorunlu gösterilemeyeceği*» sonucu çıkarılıyor.

Fakat acaba komünistlerin diğer güçlere, komünist olmayan güçlere yönelttikleri birlik çağrısı, bu güçlerin devrimin ve sosyalizmin genel gelişme kanunlarını ille de tanımaları gerektiği anlamına mı geliyor? Bizce, bu gibi savlar gerçek duruma uymuyor. Söz yok, komünistlerden söz edecek olursak, onların dayanışması aynı genel ideolojiye, yani Marksizm-Leninizme dayanıyor. Bu da, sosyalist devrim ve sosyalizm kuruluşu yasal-

lıklarını doğru anlamayı öngörüyor. Ne var ki, bütün işçilerin bile bu yasalıkları anladıklarını ve hepsinin de bilimsel sosyalizm tabanında yer aldıklarını söyleyemeyiz. Bu böyle olsa da, işçiler, sosyalizm için savaşım vermekte olan halklarla dayanışmayı gerçekleştirmeye aktif olarak katılıyorlar.

Bugün enternasyonal dayanışma belgelerinin birçok genel demokratik istekleri içerdiğini yukarıda söylemiş bulunuyoruz. Söz yok, komünistlerden oldukça uzak duran güçler bu belgeleri benimseyebilirler (ve benimsiyorlar). Ve bu, onların devrim ve sosyalizm genel yasallıklarını tanıdıkları veya anladıkları demek değildir. Şimdi bu artık günlük bir gerçektir, günümüzün gerçekliğidir. Ama A. Rubbi, ne de olsa, komünist olmayan güçler bilimsel sosyalizmin şu veya bu önemli tezlerini tanımadıklarına göre, komünistlerin de bunlardan vazgeçmeleri gerektiğini açıkça öngörüyor. Öyle mi acaba? Sosyalizme geçiş yasallıklarını doğru biçimde anlama gerçeğin birlik için bir engel, bunları yadsıma da birlik ve dayanışma etkeni midir?

A. Rubbi, sosyalizm yönünde «belirli bir toplumun koşullarına ve gereksinmelerine» uygun olması gereken bir hareket stratejisinden yanadır. Bu konuda kendisiyle bir görüş ayrılığımız yoktur. Ama biz, komünist hareketi deneyine dayanarak, böyle bir stratejinin yalnız genel yasallıkların dik-kate alınması, durumun tüm özgünlüğünün gözönünde tutulması koşuluyla belirlenebileceği kanısındayız.

A. Rubbi, proletarya enternasyonalizminden vazgeçmesini, giderek, otoritelere başvurmakla da desteklemek istiyor.

Netekim, yazısında, «Berlin Konferansında bu formül aşıldı ...» diyor.

Konferansa katılanlardan biri sıfatıyla, bununla ilgili olarak, orada proletarya enternasyonalizmi sorunu üzerinde yapılan görüşmenin bu suretle doğru-dürüst açıklanamıyacağını söylemek istiyorum. Bunun böyle olduğunu, konferansa katılan partiler temsilcilerinin konuşmaları bile gösteriyor. Bizim partimize gelince, onun görüş ve tutumu burada söylediklerimizden açıkça anlaşılıyor.

Konferansın en önemli sonucu, barış ve sosyal ilerleme savaşımı sorunları üzerinde Avrupa komünistlerinin ortak platformunu hazırlaması, ulaşılması «Avrupa'nın bir barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleşme kararına dönüşmesinde önemli bir ilerleme anlamına gelebilecek» hedefleri belirlemiş olmasıdır. (?) Konferansta, bu hedeflere uygun olarak, katılan bütün partilerin oybirliğiyle, Avrupa komünist hareketinin şimdiki durumuna uygun dayanışma biçimleri belirlenmiş bulunuyor.

(?) «Avrupa'da barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleme uğrunda». «Yeni Çağ», sayı 8, 1976, s. 669.

Konferansın belgesinde, komünistlerin enternasyonal gönüllü işbirliği konusunda şöyle deniliyor: Partiler, «her partinin eşitliğini, egemenliğini ve bağımsızlığını korumakla, içişlerine karışmamakla, ileri toplumsal dönüşümler ve sosyalizm için çeşitli savaş yollarını serbestçe seçme ilkesine saygı göstermekle Marks, Engels ve Lenin'in yüce ideleri temelinde enternasyonalist, yoldaşça ve gönüllü işbirliğini ve dayanışmayı gerçekleştireceklerdir. Her partinin ülkesinde sosyalizm için savaşı, ülkesinin işçi sınıfı ve halkı önünde sorumluluğu, halkların kurtuluşu ve bağımsızlıklarını güçlendirme, demokrasi, sosyalizm ve dünyada barış için savaşı bütün ülkeler emekçilerinin, ilerici hareketlerin ve halkların karşılıklı dayanışmasını sıkı sıkıya bağlıdır.»⁽⁸⁾

Bu hükümlerden ileri gelen ve ele aldığımız sorunla ilgisi olan önemli noktaları şöyle sıralıyabiliriz: Birincisi, burada komünistlerin dayanışmasının dünya görüşü temeli, yani Marks, Engels ve Lenin'in fikirleri belirtiliyor, aynı zamanda uluslararası ilişkiler normları belirleniyor. İkincisi, her komünist partisinin eyleminin en önemli ve sonuç belirleyici yanı, partinin sınıfsal görüş ve tutumu, yani sosyalizm uğrunda savaşı belirtilmiş bulunuyor. Üçüncüsü, her partinin kendi ülkesinde sosyalizm davasına ilişkin sorumluluğu, sosyalizme açılan yolu seçmede girişim ve başlıbaşına hareket yetkisine işaret ediliyor. Dördüncüsü, bu savaşım bütün dünyada yalnız sosyalist amaçların değil, aynı zamanda genel demokratik hedeflerin gerçekleştirilmesiyle ilişkili olarak ortaya konuyor. Bu noktalar, partimizin proletarya enternasyonalizmi anlayışına (bunun bütün çağdaş içeriği bu kadarla bitmese bile) uygun düşüyor. İşte bu nedenle, proletarya enternasyonalizmi formülünün «aşıldığı»ndan, veya bunun «geride bırakıldığı»ndan söz etmek, konferansın kabul ettiği belgeyi en azından ziyadesiyle serbestçe yorumlama anlamına geldiği kadar, konferansa katılan partilerin görüşlerini, bu arada partimizin görüşünü de aynı biçimde değerlendirme anlamına geliyor.

Herhangi bir anlaşmazlığa yer vermemek için, yazımızı bitirmeden önce, son olarak, bu değerlerimizde, üzerinde bu kadar dikkatle durma gerekliliğini duyduğumuz tartışmalı sorunların karşılıklı anlayışa engel olabileceğini sanmadığımızı da belirtmek istiyorum. Zira tartışma götürür nokta, gerçekte A. Rubbi'nin deyişiyle, incelenmesi henüz «bitirilmekten uzak» olan sorundur.

Dünya durumundaki değişimler teoride yansıtılmadan önce, kuşkusuz, bundan böyle de tartışmalar çıkacaktır. Bunda doğallığa aykırı bir şey yoktur. Ama her tartışmada, sanıyoruz ki, hemfikir olduğumuz noktaların kaybedilmemesi önemlidir. Ve belirtmek isterim ki, biz, böyle bir ortak

(8) «Avrupa'da barış, güvenlik, işbirliği ve sosyal ilerleme uğrunda.» «Yeni Çağ», sayı 8, 1976, s. 658.

platformu, somut olarak, Avrupa komünistlerinin konferansları tarafından kabul edilen belgede, barış, yumuşama, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm uğrunda savaşımda, kardeş partiler arasında dayanışma ve gönüllü işbirliği gerekliliği anlayışında, ülkemizde bu savaşımın diğer ülkeler ve bölgelerdeki aynı savaşım ile bağlanması gerekliliği anlayışında görüyoruz. En önemli olan da budur.

TÜSTAV

Savaşım yeni başlıyor

Maria Alda Nogueira

Portekiz Komünist Partisi MK üyesi

8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü, bütün yeryüzü emekçi kadınlarının barış, demokrasi ve sosyal ilerleme idealleri uğrundaki savaşımında birlik ve dayanışma günüdür. Bu günü belirterek, uluslararası kadınlar hareketi ulusal birliklerinden birinin problem ve ödevlerini konu edinen bir yazı sunuyoruz. Portekiz devrimine katılan birçok kadın, hayatlarının en güzel yıllarını faşizme karşı savaşımına adanmış ve bugün yeni Portekiz'de demokratik güçlerin ön saflarında yürüyorlar. Bunlardan birçoğunun gerçekten kahramanlıklarla dolu biyografileri vardır. Sunduğumuz yazıyı kaleme alan da bu kadınlardan biridir. Portekiz Komünist Partisinin 1976 Kasımında yapılan VIII. Kongresinde bu kadın yoldaşımızın PKP MK üyeliğine adaylığı konulduğu zaman, arkadaşları onun hakkında şu kısa bilgiyi verdiler: «Orta okul öğretmeni. 52 yaşında. 35 yıldır partinin hizmetinde. Bunlardan 19 yılı MK aday üyesi olarak çalışmış, dokuz yılı da hapislerde geçirmiş.»

1934 yılında Barreiro işçi merkezinden üç bin kadar kadın, politik hükümlülerin serbest bırakılması isteğiyle sokaklara çıktılar. İşçi kadınların boyutları ve savaşkanlığıyla bu eşi görülmedik aksiyonu, kadınların devrimci hareketinin gelişmesinde önemli bir aşama oldu; partimizin, işçi sınıfının ve halk yığınlarının, faşizme karşı, demokrasi uğrunda ve Portekiz toplumunun sosyalizme açık gelişmesi uğrundaki savaşımında kayda değer bir rol oynadı ve oynamaya devam ediyor.

Portekiz kadınları, Salazar ve Kaetano rejimlerinde Komünist Partisine girmenin, sadece bu olayın bir suç sayıldığı, sosyalist ülkelere ilgi gösterdikleri, sömürgecilik savaşını protesto ettikleri, veya bir greve katıldıkları için nice yurttaşların yıllarca hapislerde çürütüldükleri en ağır illegal savaşım ve faşist baskı koşullarında büyük cesaret gerektiren geniş bir eylem yürütüyorlardı.

25 Nisan 1974 devrimci olaylarının hazırlanmasında kadınların da erkeklerle eşit hizmetleri vardır. Devrimin öncesinde, çeşitli politik miting ve gösterilere, grevlere ve emekçilerin diğer yığınsal çıkışlarına, tekstil, kon-

feksiyon, elektronik ve diğer sanayi kollarından on binlerce işçi kadın, aynı zamanda köylü ve ırgat kadınlar katılıyorlardı. Portekiz Komünist Partisinin Sekizinci Kongresi, bu çıkışların büyük politik önemini özellikle belirtti. Netekim, kongrenin karar tasarısında şöyle deniliyor: «Kadınların savaşımı, ister çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi, iş ücretlerinin artırılması isteklerini dile getirme biçiminde, ister sömürgecilik savaşına son verilmesi için, barış ve silâhsızlanma için, faşist baskılara karşı, pahalılığın artmasına karşı savaşım yönünde kamuoyunu seferber etmede Demokratik Kadınlar Hareketinin oynadığı rol biçiminde olsun, değişik kesimlerde diktatörlüğe karşı savaşanların gücüne güç katıyordu.»

25 Nisandan sonraki olaylara değinirken, kadınların etken ve yığınsal katılımı olmasaydı, Portekiz'de devrim sürecinin daha ağır gelişeceğini ve ülkede politik, ekonomik ve toplumsal yaşamın bu kadar kısa bir süre içinde böylesine köklü biçimde değişmeyeceğini, büyük tarihsel kazanımlara ulaşamayacağını ve bu kazanımların özellikle 1974 Eylülünde ve 1975 Martında gericiğin haince planlarına karşı savunulamayacağını gayet haklı olarak söyleyebiliriz. Kadınların devrimci-demokratik hareketinin politik ağırlığı, özellikle, Kurucu Meclis ve Cumhuriyet Genel Kurulu (Asamble) seçimlerinin sonuçlarında, bu iki iktidar organına çoğu sol milletvekillerinin seçilebilmiş olmasında kendini gösterdi. PKP Genel Sekreteri A. Cunhal'ın belirttiği üzere, kadınların etken ve yığınsal katılımı, 25 Nisandan sonra devrim sürecinin başarıyla gelişmesinin en önemli etkeni oldu.

Devrim kadınların politik aktifliğinde kesin bir yükselişe yol açtı, onların yeni Portekiz'i kurma yolundaki demokratik hareketlere ve yığınsal aksiyonlara katılımını genişletti. Sosyal durumları, özellikle sanayide çalışanların durumları bir hayli iyileşti. İş ücretleri bir yere kadar artırdı. Daha önceleri işçi kadınlar toplamının % 82,5'i şimdi saptanmış olan asgari ücretten çok daha azını alıyorlardı. Şimdi kendilerine çeşitli ayrıcalıklar tanındı.

Ne var ki, doğal olarak, bu bir yere kadar iyileşmeler, bütün toplumda kadınların durumu sorununun politik önemini azaltmadı. Devrimci dönüşümler sürecinde bu sorun olanca ağırlığıyla belirdi ve Portekiz'de politik yaşamın ön planına çıktı. Hele Anayasa tasarısının görüşülmesi sırasında bu sorun kamuoyunun büyük ölçüde dikkatini çekti.

Komünistler, bu sorun üzerinde, Marksizm-Leninizm klasikleri tarafından hazırlanmış ve reel sosyalizmin deneyiyle zenginleşmiş olan kesinlikle belirli ve açık bir görüş ve tutuma sahiptirler. Komünistler yıllar yılı, kadınların ayrımlı işleme tabi tutulması ve hakeşitsizliğine karşı, onların sosyal kurtuluşu ve toplumsal yaşama geniş ölçüde katılmaları için savaşım yürüttüler. Bu görüşler emekçiler arasında geniş bir politik destek gördü.

sosyalist yönelimli diğer partiler ve toplumsal akımlarla ortak eylemlerin temeli oldu.

Kurucu Meclis'teki komünist milletvekillerinin aktif eylemi sayesinde, sosyalistlerle bir arada oy kullanmaları sayesinde, cumhuriyet anayasasına, kadınlara uygulanan ayırıma hukuk bakımından son veren ve onların haklarını erkeklerle eşitleyen maddeler konuldu. Şimdi, kadınlar, erkeklerle eşit emeğe eşit ücret, iş sağlama ve kalfikasyon artırımı koşullarından aynı derecede yararlanma hakkına sahiptirler. Ana ve babanın, kendi çocukları, aileleri ve toplum karşısındaki hakları da eşitlenmiş bulunmaktadır.

Bizler, cumhuriyetin ana kanununda ayırım politikasını reddeden bütün bu prensip ve hakların yer almış olmasına, devrimimizin en önemli kazanımlarından biri gözüyle bakıyoruz. Bununla birlikte, anayasa, Portekiz işçi kadınlarının, aydın kadınların ve ev kadınlarının daha öte savaşımı için, garantilediği hak ve prensiplerin pratikte bütünüyle gerçekleştirilmesi için önemli bir araç oldu. Öte yandan, gerici güçler ve her şeyden önce sermaye çevreleri buna aktif olarak karşı koyuyorlar. Öyle ki, bazı bunalım durumlarında, eskiden de olduğu gibi, işçi azaltma sözkonusu oldukça, ilkönce, kadınların çıkarılması düşünülüyor.

Şunu da itiraf etmeliyiz ki, bizzat demokratik güçler arasında da, kadınların tam ve gerçek hakeşitliğinin Portekiz'de devrim sürecinin daha öte gelişmesi bakımından ne büyük bir önem taşıdığını hâlâ yeterince anlayamayan ve bu konuda saplandıkları peşin hükümlerden kurtulamayanlar vardır.

Ülkemizin politik yaşamında Portekiz Komünist Partisinin VIII. Kongresi tarihsel önem taşıyan bir olaydır. Kongreye katılanların görüşme konusu olarak ele aldıkları önemli ve güncel problemler arasında delegeler, kadınlar sorunu üzerinde, sorunun şimdiki durumu ve çözüm perspektifleri üzerinde de büyük bir dikkatle durdular. Partinin bu konudaki görüş ve tutumu kongrenin sonuç belgelerinde açıkça belirtildi.

Kongre, ülkede yürürlükte olan sistem koşullarında kadınlara ayrılmı işlemin devam etmekte olduğunu belirtti. Bu durum, halkın devrimci potansiyelini sınırlıyor, yeni Portekiz'in kuruluşuna taze güçler katılmasını engelliyor. Bugün Portekiz Komünist Partisinin belirlediği programın ana hedeflerinden biri de, kadınlara karşı uygulanan eşitsizlik ve haksızlık işlemine, onların toplumda aşağısınma durumuna, gerek üretimde ve gerekse toplumsal yaşamda bütün yeteneklerinin belirmesine engel olan sosyal koşullara son verilmesidir.

Kongrenin kararlarında, işçi kadınların ve ev kadınlarının yaşamını kolaylaştıracak, kadın haklarını ve çıkarlarını savunan örgütlerin eylemine,

aynı zamanda Portekiz devriminin genel amaçları için savaşıma daha geniş ve sistemli biçimde katılmalarına olanak verecek koşulları yaratmanın son derece gerekli olduğu belirtiliyor.

Kongre, bu yargıyı geliştirmek üzere, bizim «olgunlaşmış» dediğimiz birçok tedbirler saptadı. Bu cümleden olarak, kadınların çalışmada, günlük yaşamda ve dinlenmede, aynı zamanda politik, sosyal ve ekonomik olmak üzere çeşitli toplumsal eylem alanlarına katılmada pratik olarak erkeklerle eşit olanaklara kavuşabilmeleri için, şimdiki yaşam koşullarının, özellikle emekçi kadınların yaşam koşullarının değişmesi gerekliliği sözkonusudur. Kongre bu konuda şunları belirtmiş bulunuyor: «Kadınların çıkarları, kendilerine hâlâ uygulanmakta olan nice ekonomik ve sosyal ayırım tedbirlerinin eylemde bundan böyle de yokedilmesi suretiyle savunulmalıdır. Kadınların bugünkü en önemli istekleri (ana ve çocuk esirgeme yardımları, çocuk yuvaları ve kreşleri, yemekhaneler, çamaşırhaneler, doğumdan önce ve sonra analık izni vb.) devlet ve halk örgütleri tarafından elbirliğiyle tedbirler alınmasını gerektiriyor.

Ne var ki, kadınların sosyal kurtuluşu sorunları bununla bitmiyor. Böyle bir kurtuluşun ancak kadınların toplumsal üretim sürecine katılmalarıyla sağlanabileceğini, kadın hareketi tarihi, aynı zamanda sosyalist ülkelerin deneyi açıkça gösteriyor. Kadınların tam haklara sahip toplum üyeleri sıfatıyla olanaklarını göstermelerine engel olan güçlükler, koşullanmalar ve bukağılar ancak böyle ortadan kaldırılabilir.

Portekiz'de çağdaş sosyal-ekonomik durum üzerinde yapılan çözümleme bu bakımdan pek de iç açıcı olmayan sonuçlar veriyor. Kapitalist Avrupa'da, çalışan kadınlar bakımından en düşük oran bizim ülkemizde görülüyor (ekonomik aktif nüfusun % 25'i; bütün kadın nüfusun % 18,5'i). Ve şimdiki durumda bu oranı yükseltmek çok güç görünüyor; ekonomideki derin bunalım buna engel oluyor.

Bilindiği üzere, faşist diktatörlük zamanında Portekiz'in düştüğü feci durum, 25 Nisandan sonra büyük ulusal burjuvazinin ve emperyalist tekelin sabotajı yüzünden daha da kötüleşti. Ülkede şiddetli bir parasal bunalım başgösterdi. Üretim azaldı. Daha önce sanayide ve hizmetler alanında çalışanların çoğu işsiz kaldı. Kadınlar ekonomik aktif nüfusun ancak bir çeyreğini oluşturmakta olsalar bile, işten çıkarılanlar toplamının yarısına yakını kadındı.

Partimiz kadın hareketinin örgütlenmesi, politik bakımdan etkenleşmesi üzerinde büyük bir dikkatle duruyor. Onbinlerce kadın politik eyleme içten bir ilgi gösteriyor ve devrimin demokratik kazanımlarını geliştirme, ülkeyi sosyalizm yoluna yöneltme savaşımına aktif olarak katılmak istiyorlar. Ama kadınların örgütlenmesi koşulları hiç de kolay değildir. Evlerinin dışında çalışan kadınların sayısı 830 bini buluyor. Öte yandan, genellikle sendika

hareketinin, toplumsal yığın örgütlerinin dışında kalan ev kadınları 2 milyonu aşıyor. Bu durum kadınlar arasında politik çalışmayı elbette güçleştiriyor. Bu yüzden, PKP VIII. Kongresi, parti örgütlerini ve tek tek komünistleri, «hâlâ görülen güçlükleri yoketmek, devrimin belirli aşamasında çalışan kadının ve ev kadınının toplumsal dönüşümleri gerçekleştirme çalışmalarına katılmasına engel olan anlayışsızlığı ve ayrımcı saplantıları gidermek amacıyla, kadınların örgütlenmesine ve seferber edilmesine daha çok özen göstermek»le ödevlendiriyor.

Kadın sorununun bir başka yanı üzerinde de dikkatle duruldu. Kadınlara karşı ayrımcı işlemin ve haksızlığın, özellikle onların 25 Nisana kadarki ve daha sonraki devrimci eylem ölçüleri ile sorumlu görevlere getirilmeleri arasındaki belirli uygunsuzlukta kendini göstermekte olduğu bir sır değildir. Bu uygunsuzluk elbette yavaş yavaş gideriliyor. Ama istenilen süratle gerçekleştirilemiyor. Sorun, üretimde, sendikalarda, çeşitli politik ve toplumsal örgütlerde daha çok sayıda kadını yöneticilik görevlerine getirmekte toplanıyor. Bunun partimizde de böylece gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Şimdi parti sıralarında binlerce kadın militanımız vardır. Bunların birçoğu, yerel ve ulusal iktidar organlarında PKP'nin seçimle görev alan temsilcileri oldular. Ama bu böyle olsa da, kongre, sorumlu parti görevlerine getirilen kadınlar sayısının, bunların partideki payı ile orantılı olmadığı kanısındadır. Örneğin, parti üyeleri toplamı içinde kadınların payı % 17 olduğu halde, kongrede MK üyeliğine adaylıkları önerilen yoldaşlar sayısı içinde kadınlar ancak % 11'i oluşturuyordu. Bu durum, delegelerin kongredeki konuşmalarında da belirttikleri üzere, «kadın kadrolar, özellikle üretimde çalışan kadınlar konusundaki çalışmamızda ciddi yetersizlikler bulunduğu»nu gösteriyor.

Biz, işçi kadınlar, köylü kadınlar ve ev kadınları arasından en yaraşık olanları celbedecek, parti sıralarını takviye etmeye özel bir kaygı gösteriyoruz. Bu kaynak, şimdi de, diğerlerine bakarak, parti sıralarında hissedilir bir artış sağlıyor ve parti üyesi kadınlar sayısı parti sıralarının bütününü aşan bir hızla büyüyor. Ama şimdilik partide kadınların oranı hâlâ yeterli değildir. Bilindiği gibi, ülkemizin tek tek bölgelerinde bu gösterge ortanın bir hayli üstündedir; örneğin, Lizbon'a yakın Cascais'te % 21,6'dır. Demek ki, henüz yedeklerimizi tüketmiş olmaksızın uzak bulunuyoruz. Ancak, yerel parti örgütlerinin, kadınlar arasında, onları yeni toplum kuruluşuna daha çok çekebilmek üzere, aktif olarak çalışmaları gerekiyor.

Biz Portekiz'de kadın sorununun ulusal çapta bir sorun olduğu, demokrasiyi güçlendirme, devrimde yeni sosyal ve politik kazanımlara ulaşma savaşımının çok önemli bir bölümünü oluşturduğu düşüncesiyle hareket ediyoruz. Bundan ötürü, sorun, bütün partimizi ilgilendiriyor ve parti saf-

larında ulusal çaptaki diğer problemlerin yanısıra ele alınıp görüşülmesi gerekiyor. Biz kadınların özgürlüğünü gerçekleştirme yolunda ancak böyle bir yaklaşımla yeni adımlar atabiliriz. Böyle bir gelişme kadınların devrim sürecine daha yığınsal olarak katılmalarını sağlayacaktır. Gitgide daha büyük sayıda kadın, erkeklerle omuz omuza, sosyalist perspektiflere açık bir yola koyulmuş olan genç demokratik cumhuriyetimizi savunacak, geliştirecek ve güçlendirecek olursa, devrim güçleri büyüyecek ve sağlamlaşacaktır.

TÜSTAV

Seçme özgürlüğü veya özgürlük seçimi

James Aldridge

İngiliz yazarı

Helsinki anlaşmaları imza edildiğinden beri, kapitalist Batıdaki birçok hükümetler, basın organları, entelektüeller zümresi temsilcileri ve nice ilgili örgütler ve gruplar, Helsinki kararlarını sosyalist ülkeler topluluğuna saldırı için kullanma çareleri arıyorlar. Bunlar, olanca çabalarını, hiç de dilden düşürmedikleri «kişi özgürlüğü» ve «enformasyon serbestliği», yani ülkelerimizde nasıl bir yaşam sürüldüğü konusunda karşılıklı haberleşme derecesi gibi iki ana sorun üzerinde topluyorlar. Bu iki sorun arasında, elbette, sıkı bir ilişki vardır.

Sermaye dünyasında, birbirimiz hakkında ne bildiğimiz sorunu, bu dünya hakkında sosyalist toplumda yaygın düşüncelerin ne kadar sınırlı olduğunu, dolayısıyla bu toplumda «özgürlük»ün genellikle ne kadar sınırlı bulunduğunu göstermek üzere daima sömürülür. Aynı zamanda, insanlara, kapitalist Batının sosyalist dünya hakkında her şeyi bildiği, oralarda olup bitenleri burjuva basınının tümüyle ve «tamamen serbest» olarak yansıttığı telkin edilir. Ve bu da, doğal olarak çok beğendikleri bu «özgürlük»ün parlak bir örneği olarak gösterilir.

Evet, gözümüzün önünde böyle bir tablo çizerler. Ama bu tablo gerçeğe ne dereceye kadar uygundur?

Ben, yazar olarak, şu veya bu ülkede bizim İngiliz edebiyatımız hakkında ve bu edebiyatın çağdaş ürünleri hakkında neler bilindiği sorunuyla çok ilgileniyorum. İngiliz edebiyatından diğer ülkeler dillerine kaç kitap çevrildiğini ve bizim de başka dillerden ne kadar kitap çevirdiğimizi bilmek istiyorum. Ne kadar yabancı oyun yazarı ve ozan tanıyoruz? Ve yabancı ülkelerde tanınan çağdaş İngiliz yazarları çok mudur?

Bu soruları, bu alandaki İngiliz-Sovyet ilişkileri açısından ortaya koyacak olursak, ne yazık ki, Sovyet edebiyatını ve onun çağdaş yazarlarını tanıma bakımından ne kadar bilgisiz olduğumuzu anlarız. Öyle ki, Sovyetler Birliği'nin hayatı hakkında kaleme gelir bir şey bildiğimizi ileri süremeyecek durumda olduğumuzu görürüz. Ama bir de bizim edebiyatımızın klasik ve çağdaş yapıtlarının Sovyetler Birliği'ndeki baskılarına ilişkin rakamlara bir göz atacak olursak, hemen şu gerçekle karşılaşırız: Sovyet insanları, bizim hakkımızda, kendileri hakkında bizim bildiğimizin daha çoğunu bildiklerini gayet haklı olarak söyleyebilirler. Giderek, İngiliz ede-

biyatının bazı yanları üzerinde, Sovyet insanları bizim çoğumuzdan daha iyi bilgi sahibidirler.

Savaşın sonra Sovyetler Birliği'nde Britanya yazarlarından 4.500 eser yayımlandı. Bu kitapların toplam tirajı 100 milyonu aşıyor. Buna SSCB'de 300 milyon tirajla basılan ABD yazarlarının 7 bin kitabını da eklemek gerekir.

Bu tablonun çerçevesini genişletirsek, karşıtlık daha da büyük, daha da şaşırtıcı olur. 1976 yılında Sovyetler Birliği tiyatrolarında batılı yazarlardan 129 oyun sahnelendi. 1975 yılında yabancı sanatçılar SSCB'nin 92 kentinde 6 bin konser ve temsil verdiler. Son on yıl içinde Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika'dan 61 sanat filmi satın aldı. Sovyetler Birliği her yıl kapitalist ülkelerde yapılan 50-60 film satın alıyor (büyük sayıdaki televizyon programları bu sayının içinde değildir). Bundan başka, Sovyetler Birliği'nde 12 milyon kişinin İngilizce, 11 milyon kişinin Almanca ve 2,5 milyon kişinin Fransızca öğrenmekte olması da hayret verici olsa gerektir.

Burjuva batısının bu konuda ileri sürebileceği rakamlar ve kanıtlar gü-lünç denecek kadar önemsiz olmasaydı, biz bu istatistik verilerle okuyucuyu zahmete sokmazdık. Bazan, dünyanın bizim bulunduğumuz kesiminde şu veya bu Sovyet yazarının İngilizce'ye ya da başka bir Batı diline çevriliş çevrilmediğinden bile kuşkuya düşmeye başladığımız oluyor. Elbette ki, birkaç kitap çevrilmiş, ama bunda SSCB yararına fark astronomik diyebileceğimiz kadar büyüktür. Memleketlerimiz seyircileri şimdiye dek kaç Sovyet piyesi seyretmişlerdir? Kaç film görmüşlerdir? Burjuva Batısının tanıdığı gerçek Sovyet yazarları çok mudur? Ne kadar İngiliz yurttaş Rusça öğreniyor? Bin İngiliz yurttaş mı? On bin mi? Ne de olsa, Sovyetler Birliği'ndeki 12 milyon kişiyle aşağı yukarı denklenebilecek bir rakam vermek olanaksız bu konuda. Gerçek odur ki, Sovyetler Birliği'yle kültürel temaslar alanında yalnız Büyük Britanya'nın değil, Fransa'nın, FAC'nin, İtalya'nın vb. durumları da budur.

Verileri biraz daha genişletelim. Bakın, Sovyet süreli yayınlarından yalnız biri («İnostrannaya Literatura» dergisi), şimdiye kadar şu yabancı yazarları çevirip yayımlamış bulunuyor: «William Faulkner, Ernest Hemingway, Erskine Caldwell, John Steinbeck, John Cheever, Truman Capote, Jerome David Salinger, Thomas Wolfe, Scott Fitzgerald, Kurt Vonnegut, Gore Vidal, Lillian Hellman, Tennessee Williams, Arthur Miller, Edward Albee, James Baldwin, John O'Hara, Thomas Stearns Eliot, Charles Percy Snow, William Golding, Louis Aragon, Graham Greene, Evelyn Waugh, John Wain, Alan Sillitoe, Sid Chaplin, Doris Lessing, Iris Murdoch, Georges Simenon, James Jouce, Jean-Pierre Chabrol, Andre Maurois, Françoise Sagan, Nathalie Sarrouthe, Herve Bazin, Günter Grass, Erich Maria Remarque, Heinrich Böll, Friedrich Dürrenmatt, Alberto Moravia, Vasco

Pratolini, Cesare Pavese vb. vb. . . . Bana, bizim memleketlerimizde basılan Sovyet yazarları hakkında bunda yakın bir liste gösterilmedikçe, dünyanın bizim bulunduğumuz kesiminde Sovyet yaşamı, Sovyet edebiyatı, Sovyet kültürü hakkında yeterince bilgi sahibi olduğuna elbette inanamam.

Bu yazıyı kaleme almaya başladığım zaman, sorun üzerinde bu kadar derinleşmeye niyetim yoktu. Ne var ki, bu durum, Doğu ile Batı arasındaki ilişkileri zehirleyen «dengesizlik»in tipik bir örneğidir. Bu böyle olsa da, niceleri, olaylara ve gerçeklere aykırı olarak, sosyalist topluluk ülkeleri halklarının haber alma yoksunluğu hakkında, dolayısıyla de bu ülkelerde «özgürlük» olmadığı yolunda bir sürü yalan uydurup yaymaya devam ediyorlar.

Buraya kadar edebiyatla ilgili olarak söylediklerimizin hepsi, diğer kültür, enformasyon, bilim alanlarını da, tek sözle Helsinki anlaşmalarının mahut «üçüncü kesim»iyle ilişkili her şeyi tümüyle kapsıyor. Bugün kapitalist Batının kıyas kabul etmeyecek kadar daha iyi haber alma olanaklarına sahip bulunduğu ve daha kültürlü olduğu, herkesten daha «özgür» olduğu ve bundan ötürü de insanlık için neyin iyi ve neyin kötü olduğunu herkesten daha doğru biçimde değerlendirebileceği savlanıyor. Ne var ki, bu gülünç savlar da, sosyalist topluluğu abluka ve savaşla yoketme yolu daha önceki emeller ve hırslar gibi çıkmaza saplanmaya hükümlüdür.

Sosyalist ülkelere ilişkin gerçekleri değiştirme yönünde sürdürülen denemelere karşın, memleketimizin kamuoyu çoğunluğuyla uluslararası ilişkilerde yumuşama politikasını destekliyor. Bu gizlenmesi olanaksız bir gerçektir. Üstelik, sağduyu sahibi burjuvazi politikacıları ve bu arada ilkesel bakımdan sosyalizmin düşmanları, yumuşamanın biricik doğru yol olduğunu anlıyorlar. Bu nedenle de, bunların birçoğu, Helsinki'de varılan anlaşmaları, sosyalizm fikirlerini gözden düşürme yolunda ve kapitalist ülkelerin tüm yaşamı üzerinde soğuk bir kutup sisi gibi durağanlaşan genel bunalımdan dikkatleri uzaklaştırma yolunda kullanma denemelerinden geri durmamakla beraber, kabul ediyorlar.

Batı diplomasisinin geniş anlamda ilginç bir uzlaşmayı dile getirdiği söylenebilir. Onu bu uzlaşmaya, burjuva toplumunun her ne pahasına olursa olsun, hele amansız dünya bunalımı karşısında kendi kapitalist ve anti-komünist karakterini koruma, dirimli kalma çabası itiyor. Gazeteler, içine düştüğümüz ağır durumu yaza yaza bitiremiyorlar. Bu durum bugün ekonomide kargaşa, yarın politikada güçlük, öbür gün ahlâk ve sosyal ilişkiler alanında kesmekeştir. Bunalım peşimizi bırakmayacak ve hiç bir yere kaçamayacağımız kadar ciddidir. Problemler çözülemeyecek kadar güçlü. Bu yüzden devlet yöneticilerimiz çekingen davranmak zorundadırlar.

Geçmişte, kapitalizm, bunalımlarını militarizm ve savaşla, gericilik ve ırkçılıkla gidermeye çalışıyordu. Ama zamanımızda yine bu araçlara baş-

vurmak kapitalizm için artık daha tehlikeli olmaya başladı. Çünkü bugün bir savaş hızla kendi kendini mahvetmeye yol açabilir. Gerçi, sağcı çevreler temsilcileri arasında böyle bir tehlikeyi göze almaya hazır centilmenler vardır. Ama bu durum tutucu çevrelerde, politik oyunlarını savaş uçurumu kenarına kadar götürmeye hazır olanlar ve böyle bir politikayı intihara eşit sayarak reddedenler arasında bile belirli bir kutuplaşmaya neden oluyor.

Büyük Britanya Muhafazakâr Partisinin son konferansı bize böyle bir kutuplaşmanın örneğini vermiş bulunuyor. Bu konferansa katılanlar, bir-biri ardısına konuşmalarında, uluslararası yumuşamayı ve Helsinki anlaşmalarını karalamaya kalkıştılar. Bazı sözcüler, sanki Moskova'ya karşı hemen bir yıldırım saldırısına girişmek istercesine, işi ileri götürdüler. Ensonra, tutucuların «gölge kabinesi»nin Dışişleri Bakanı R. Maudling bile, delegelere, uluslararası gerginliğin azalmasının alternatifinin insanlık uygarlığının mahvından başka bir şey olamayacağını hatırlatmak zorunda kaldı. Ve Maudling'in konuşmasını sonuna kadar dinlemiş olsalar bile, konferan salonunda homurtulu tepkilerin ağır bastığı görüldü.

Bu tutum yalnız uluslararası yumuşamadan doğan korkuya bağlı olmakla kalmıyor. Memleketimizde «soğuk harp»e dönüş fikrine hizmet eden bu adamlar, halkın yaşam düzeyine karşı en kıyıcı bir saldırıya geçilmesini de istiyorlar. Bunlar aynı zamanda, «gerçek özgürlük»ün yalnız Batıda olduğunu, Doğudaysa özgürlükten eser bulunmadığını söyleyerek en çok çığırıklık yapanlardır. Bütün bunlarda, elbette ki, yeni şeyler pek azdır. Ne de olsa, şimdiki durumun, çok daha büyük bir açıklıkla ve birbirini izleyen olayların kesin karakteriyle geçmiştekinden ayrımlandığı söylenebilir.

Bugün sağcı güçlerin ortak eğilimi daha büyük ölçüde değişimlerle sağa doğru kayma çabasıdır. Aynı zamanda işçi sınıfı partilerinde sola kaymanın devamlı bir süreç olduğu da kuşku götürmez. Dünyanın bizim de bulunduğumuz bölümündeki bu karşıtlıklar, politik ibrenin öyle olağan titreşimleri değildir. Politik partiler bir kaçınılmazlıkla karşı karşıyadır. Bu kaçınılmazlığı, kapitalist toplumun ekonomik ve sosyal temelleri büsbütün yeniden kurulmadıkça, giderilmesi mümkün olmayan bunalım simgeliyor.

Toplumumuzun politik eksenini daha da sağa kaydırma yönünde sağcı güçlerin açık çabaları kaçınılmazlıkla faşizme yol açıyor. Solcu güçler toplumun sola yönelmesinin güçlenmesinden yanadırlar. Sola yönelmenin güçlenmesi de kaçınılmazlıkla gerçek sosyalizm doğrultusuna açılıyor. Bu ikisi arasında henüz bir seçme yapmamış olanlar için, geçici bir uzlaşmadan başka bir şey olmayan şimdiki gerilimli statüko kalıyor.

Hangi kamptan olursa olsun, hiç bir ciddi politik gözlemci, şimdiki durumun uzun süreceği kanısında değildir. Ara durumda yer alanların çoğu da, orta yerde sürgit denge sağlayabileceklerine inanmıyorlar. Ensonra,

burjuva toplumunun ana problemleri temelli çözüm için olgunlaşmış bulunuyor ve hayat bizi her gün bu gerçekle yüzyüze getirmeye başlıyor. Bu gelişmenin kendine özgü bir sınıfsal mantığı vardır. Tutucu hükümetin eski başbakanı olan H. Macmillan, televizyonda verdiği bir demeçte, sınıflar arasında düşmanlık ve uzlaşmaz çelişkinin hiç bir dönemde bu kadar keskinleştiğini görmediğini söylemiş bulunuyor.

Özgürlüğün kendisi de bir seçim konusu oluyor. Kapitalist dünyada nice fedakârlıklar pahasına elde ettiğimiz sosyal hak ve özgürlükler gitgide daha büyük ölçüde kaybedildikçe, bize bunların yerine dış görünüşüyle çekici olan «kişi özgürlüğü» gitgide daha bireysel, anarşist anlamıyla ve gündün güne daha büyük bir ısrarla dayatılmak isteniyor. Ama gerçek «kişi özgürlüğü» dış olgulara bakılarak değerlendirilemez. Burjuva toplumu özgür görünebilir, fakat bu toplum pratikte bizi birçok reel özgürlükten yoksun eden yasalarla savunuluyor.

Bu yasalar neyi savunuyor? Varlıklı azınlığın, zenginlerin özel mülkiyetini savunuyor. Britanya nüfusunun yüzde 1'i özel mülkiyetin elinde bulunan bütün servetlerin üçte birine sahiptir. Britanyalıların yüzde 10'u kadarı, ulusal servetlerin yaklaşık yüzde 70'ine el koymuşlardır. İşte söz konusu yasaların kimlerin çıkarlarını koruduğu görülüyor! Mülkiyeti ve kazançları koruma kaygısıyla, sosyal yardım, eğitim, konut yapıcılığı, sağlık hizmetleri harcamaları da azaltılıyor. İş ücretlerinin düşürülmesi, yüksek fiyatlar ve işsizlik, tümüyle, mülkiyeti başka başka savunma biçimleridir.

Özgürlüklerimizin temelini el uzatmalar, hep kanun adına, asayiş adına, ya da ekonomik gereklik, bunalımı yenme çabası olarak yapıyor. Ve bu el uzatmalar ne kadar büyük ve etkinse, bizlere de o ölçüde kişisel «ego»muzun zayıf kabuğu içine sığınmak ve bireyler olarak başlarımızı sağlam bellediğimiz taşa vurmaya özgürlüğü, bu tam özgürlük kalıyor.

Gerçekte, burjuva toplumu, kişilik problemini haddinden fazla şişirerek, özgürlük adına kişiliği yıkıyor ve mahvediyor. Ruhlarımız çoraklaştırılıyor. Bu bizim özgürlüğümüze el uzatmadır. Londra tiyatro sahnelerinde verilen temsillerden yüzde 70 kadarına şu veya bu ölçüde pornografi sinmiş olması rasgele değildir. Hem bu yalnız benim kişisel düşüncem değildir; durumu şiddetle kınayan bazı ciddi tiyatro eleştirmenleri de bunu belirtiyorlar. Bizlere sinema ve televizyon ekranlarında böylesine bol ve büyük dehşetler gösterip yaşatmaları, kısıcılıkların, zorbalıkların, seksüel sapıncıların, polis keyfiliklerinin, amansız bencilliğin, politik yolsuzlukların seyircisi olmaya gündün güne daha çok alışmamıza, hainlik ve kısıcılığın hayatımızın kuralları olduğu kanısına varmamıza, «aldat», yoksa aldatılır» sloganına daha çok bel bağlamamıza yol açması rasgele değildir.

İşte, okul çocuklarına Normanların 1.066'da Britanya'yı nasılı zaptettik-

lerini öğrettikleri kesenkes dayatmanın aynısıyla, biz yaşlılara da böyle ibret dersleri yutturmaya kalkıyorlar. Ne yandan baksanız, toplumsal varoluşumuzun derin ahlâksal temellerine karşı yöneltilen kıyıcı darbeler, henüz okuma-yazmayı yeterince öğretmeden çoğu kez zorbalığı benimsetmeye çalıştıkları çocuklara da günden güne daha çok ve doğrudan doğruya dayatılıyor.

Büyük Britanya'da tinsel özgürlüğün olmadığını, her gün, süreli basın, filozoflarımız, politikacılarımız ve din adamlarımız belirtip duruyorlar. Bunlar ne olup bittiğini biliyor, durmadan konuşuyor ve bu konuda yazılar kaleme alıyorlar. Ama hepsi de gerçeği kabul ediyorlar; bu gerçek onlar için, «insan tabiatının yetkin olmayışı» sihirli formülünün yardımcıyla açıklanmak istenen sürecin, yani hiç de iç açıcı olmayan tinsel «sindirim» sürecinin kendi kendine suyüzüne çıkmasıdır. Bunların pek azı, iç açıcı olmayan gözlemlerinden mantıkî sonuçlar çıkarmayı ve ahlâksal yıkımın bizim sosyal yıkımımızın bir bölümü olduğunu itiraf etmeyi göze alabiliyor. Bu özgürlüğün olmayışını burjuva toplumunun kendisi doğuruyor ve işte gerçekte bizim «özgürlük» ve «özgürlüksüzler» tartışmalarımızın anlamca neye indirildiği sorusunun karşılığını burada aramak gerekiyor.

Her toplum düzeninin kendisini diğerlerinden ayırdeden kendine özgü bir özgürlük temeli vardır. Şu veya bu tür özgürlük seçimi kazımlmaz olarak ideolojik probleme dönüşüyor. Kapitalist Batıda ideolojik sınırlar olmaması gerektiği, bu sınırların kaldırılması gerektiği, burjuva özgürlük görüşünün «doğru» fikir, sosyalist özgürlük görüşünün de «yanlış» fikir olduğu ileri sürülüyor. Bu tür yaklaşım, sadece bu olay ideolojik bir saldırı örneğidir. Bizde ise sosyalist dünya kendi ideolojisini kurallara uygun olarak savunmamakla suçlanıyor. Ne ki, «Times» gazetesinin, bir başka münasebetle olsa bile, «ideolojik çatışmalarda hiç kimse hiç bir zaman teslim olmaz» demesi dikkate değer. Galiba gerçekten de böyledir.

Helsinki'de her şeyden önce Sovyetler Birliği'nin girişimiyle, hiç bir ideolojik anlaşmazlığın savaşa yol açmaması gerektiği saptandı. Uluslararası yumuşama, barışın korunabileceğine güvenin belirtisidir; ideolojik savaşımın sonucuysa başka araçlarla belirlenir. Batı, sosyalizm fikirlerinin kapitalist ülkelerdeki etkisinin, günden güne artan bu etkinin, Sovyet «ihraç»ının ürünü olduğunu savlıyor. Ne var ki, sosyalizm fikirleri, Batıda daha Sovyetler Birliği'nin kurulmasından çok önce doğmuştur. Bu fikirlerin kökleri bizim tarihsel geleneklerimizdedir. Çağdaş ideolojik savaşım Sovyetler Birliği ile Batı arasında çatışma değildir; bu her kapitalist ülkede toplumsal düzenin yazgısı etrafında yürütülen savaşımdır.

Kapitalizm, kendinde, problemlerimizi çözecek gücü bulabilirse, daha

(1) «Times», October 1, 1976.

varlığını sürdürecektir. Bu gücü bulamayacak olursa, onu yıkım ve tarihsel sahneden düşüp gitme beklemektedir. Sosyalizm de bir sınav karşı-sındadır. İşte ideolojik savaşımın özü de budur. Uluslararası yumuşama, bizlere, barış koşullarında, insanlık için yokolup gitme tehlikesi yaratmadan, seçim yapma şansı veriyor. Ve sportif ruhtan yoksun olmayan diğer birçok kimseler gibi, ben de iki sistem arasındaki yarışma konusunda şöyle diyebilirim: «Varsın, daha lyık olan üstün gelsin!»

TÜSTAV

CIA'yı aklamak olur iş değildir

New York'ta çıkan haftalık «Newsweek» dergisi geçen yılın sonunda ilginç bir haber yayımladı. (1) Öyle görülüyor ki, Birleşik Amerika'da yayıncılar, CIA'nın yüzkıztartıcı eylemini olanca üçyüzyüyle açığa vuran (2) kitaplardan vurgunu vurup dururken birdenbire, âdetâ emir almışçasına, itibarı çoktan sıfıra inen bu örgütü aklamaya çalışan eski ajanların yazdıklarına yönelmeye başladılar. Hepsî de «eski» olan bu kaleşşör ajanlar arasında şunları sayabiliriz: CIA Müdür Yardımcısı ve istihbarat verileri toplama şubesi yönetmeni Ray Cline, CIA Avrupa ve Asya şubeleri yönetmeni Peer de Silva, CIA Latin Amerika şubesi yönetmeni David Phillips ve CIA eski müdürü William Colby ... Bu kaleşşörlüğe görevdeki ajanlar da katıldılar. Bunlardan bazıları, örneğın George Fill, roman türünü seçti. Bu gidişle, Langley'den nice yeni James Bond'ları göklere çıkaran bazı «roman»lardan yapıłma istihbarat filmleri de beyaz perdede görülebilir.

Amerikan başkentinde çıkan «Washington Post» gazetesi «Ray Cline» in «Sırlar, ajanlar ve profesörler» adlı kitabının içeriğini anlatırken, işın aslını gizlemeye bile hacet görmeden özetle şunları yazdı: «Cline'nin yeni kitabı, Merkez Haberalma Örgütü'nü savunmayı üstlenmiş eylemcilerin kaleminden çıkan ve bu yıl yayımlanan birkaç kitaptan biridir. Yazar, örgütün, basında ve son iki yıl boyunca Kongre'de yapılan çeşitli soruşturmalarda haksız hücumlara uğradığı izlenimini uyandırmaya çalışıyor.» (3)

Sözü geçen kitapların yazarları, okuyucuya çıkardıkları başlıca iki temel sonucu kabul ettirmeye çalışıyor. Birincisi: CIA'nın bütün geçmiş eylemi hiç de yüzkıztartıcı değildir; bu eylem, pek az olaylar bir yana, daima örgütün tüzüğü çerçevesi içinde kalmıştır. İkincisi, basında sürekli bir eleştirî sağanağından ve otoriteli komisyonlarca açılan soruşturmalarından sonra, CIA bugün tamamen aklanmakta, kuraldan çıkmamış ve yetkilerini aşmamış görünmektedir.

Önce birinci sonuç üzerinde duralım. Bunu yalanlamak için, ABD'nin tanınmış yorumcularından T. Branch'ın «New York Times Magazine» sayfalarında çıkan sözlerini buraya aktarmak yeterlidir: «Birbirinden ayrı olarak yürütölen üç soruşturma ... CIA'nın son yirmi yıl içinde yabancı ölkelerde 900 kadar müdahalede bulunduğunu, bütün dünyada gizli savaşlar

(1) «Newsweek», November 8, 1976.

(2) CIA'nın eylemi konusunda bak: J. Pittmann, «Amerikan demokrasi-sinin perde arkası», «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi («Yeni Çağ»), sayı 2, 1976.

(3) «Washington Post», November 19, 1976.

yürüttüğünü ve yabancı hükümetler üzerinde, bunları gerçekte ABD'nin uçağına döndürerek, adı konmamış bir hüküm sürdüğünü gösterdi.» (4)

Peki, bugün CIA'nın kanunsuz eylemleri acaba gerçekten geçmişte mi kalmıştır ve soylu Langley centilmenleri şimdi örgütlerinin tüzüğüne tıpatıp uygun mu hareket etmektedirler? Bunun böyle olmadığı kanısına varmak için, en azından CIA'nın Küba'ya karşı yalnız 1976 yılının birkaç ayı içinde giriştiği saldırgan aksiyonlara şöyle bir göz atmak yeterlidir.

Florida'den çıkan korsan tekneleri Küba'nın iki balıkçı gemisine saldırdılar, her ikisine de büyük zararlar verdiler, bir balıkçı öldürüldü. Portekiz'de Küba elçiliğinde patlatılan bir bomba iki görevlinin hayatına mal oldu, birkaç kişi ağır yaralandı, elçilik binası hasar gördü. Küba'nın Birleşmiş Milletler'deki konağında bir patlama yüzünden büyük maddi zararlar meydana geldi. Merida'da (Meksika) Küba konsolosunu kaçıрма denemesi sırasında, Ulusal Balıkçılık Enstitüsü'nden bir teknisyen öldürüldü. Arjantin'de Küba elçiliğinin iki görevlisi kaçırıldı. Jamayka havaalanında, bagaj oto-furgonunda, Küba Hava Yolları uçağına bagaj aktarılmadan önce bir bomba patladı. Ertesi gün Barbaros'ta, Küba Hava Yolları kumpanyasını temsil eden «British West Indies» firmasının binasında da bir bomba patladı. Panama'da Küba Hava Yolları bürosunda patlayan bir başka bomba da büyük zararlar doğurdu. Sonucusu, Barbaros'tan Havana'ya uçmakta olan Küba uçağındaki kundaklama 73 yolcunun ölümüne sebep oldu.

Bu uçakta can verenleri anmak üzere yapılan mitingte, F. Castro yoldaş, «Bu olayların arkasında CIA vardır», dedi. Castro, devrimin ilk yıllarında Küba'ya karşı kullanılmak üzere uçak kaçıрма aksiyonlarında girişimci ve kışkırtıcı olarak CIA'nın rol oynadığını, yabancı üslerden Küba'ya karşı korsanca saldırıları onun örgütlediğini, uçuş halindeki yolcu uçaklarında bomba patlatma gibi tüyler ürpertici kışkırtı yöntemlerine onun başvurduğunu hatırlattı.

Yabancı devletler hükümetlerinde Birleşik Amerika'nın hoşlanmadığı yöneticileri öldürtme aksiyonlarının girişimcisi ve örgütçüsü de CIA'dır. Küba'da çıkan «Bohemia» dergisi (5) 1960 ve 1971 yılları arasında F. Castro'ya karşı en az 20 suikast denemesine ilişkin somut kanıtların elde bulunduğunu yazdı.

Son zamanlarda Küba'da ele geçirilen CIA şifreli tebliğlerin içeriği, bu örgütün kışkırtılar ve cinayetler planlamaya, bu arada Küba Başkanına karşı suikastler tertiplemeye devam ettiğini inkarı olanaksız biçimde ortaya koyuyor. F. Castro, «Amerikan toplumundaki yüzkızartıcı ve kıyıcı eylem-

(4) «The New York Times Magazine», September 16, 1976.

(5) «Bohemia» 19 de noviembre de 1976.

lerinin açığa vurulmasıyla ilgili olarak CIA'nın bir yere kadar değiştiğini düşünenler derinden derine aldaniyorlar» demektedir. yerden göğe haklıdır.

CIA'nın diğer memleketlere yönelik kışkırtıcı eylemlerine ilişkin sayısız kanıtlar da bunu doğruluyor. Latin Amerika'da 1976 sonbaharında CIA ajanları Panama başkentinde kargaşalıklar çıkardılar. Bu kargaşalıklarla, ülkede bir hükümet bunalımı yaratma, Panama'yı bir kesmekeşe sürüklemek ve ilerici gelişme yolundan sapıtırma amacı güdülmüştü.

CIA eski görevlilerinden Ph. Agee, 1976 Eylülünde, bu casusluk örgütünü, ABD elçiliği paravanı arkasında Jamaika hükümetine karşı aksiyonlara girişen 11 ajanının adlarını açıkladı. Bunu yapmazdan biraz önce, Ph. Agee, diğer Latin Amerika ülkelerindeki CIA görevlilerinden bazılarının, önemli kilit noktalarını tutanların adlarını da saydı: Uruguay'da İçişleri Bakan Yardımcısı Luis Vargas Garmendia ve ordu istihbarat dairesi yönetmeni general A. Prantl gibi . . .

Dünya kamuoyu, Şili'deki faşist darbede CIA'nın doğrudan doğruya parmağı olduğunu daha önce de biliyordu; şimdi bu gerçek Langley'de de inkâr edilmiyor. ABD Senato'sunun geçenlerde yayımlanan «Şili'de 1963–1973 eylemleri» başlıklı raporunda, 1970–1973 döneminde, yerel CIA organlarının bir hükümet darbesi yapılması halinde gerekli olacak bütün operatif verileri (tutuklanacak kimselerin listeleri, savunulması gereken sivil kişiler ve kurumlar, hemen el atılması gereken en önemli hükümet dairelerinin listeleri, aynı zamanda hükümetin bir askersel ayaklanmaya ilişkin olağanüstü planları) elde etmiş oldukları itiraf ediliyor.

Ph. Agee, Meksika'da çıkan «Siempre» dergisine verdiği demeçte özetle şunları söyledi: «Latin Amerika'da, CIA, belirli politik güçlere durumlarını koruyabilmeleri ve her türlü muhalefeti bastırmaları için gün be gün sürekli yardımlarda bulunuyor. CIA'nın Asya'da, Yakın-Doğu'da ve Afrika'daki eyleminin ana vasfı da budur . . . »⁽⁶⁾

Nijerya'da çıkan «West African Pilot» gazetesi, bugün, dünyanın her neresinde politik entrikalar çevrilirse çevrilsin, ilerici rejimlere karşı nerede komplolar örgütlenirse örgütlensin, politikacılara karşı nerede ölüm tuzakları kurulursa kurulsun, bunların hepsinin CIA'nın başı altından çıktığını yazıyor. Netekim, ülkesinde geniş halk yığınları yararına köklü sosyal-ekonomik dönüşümleri gerçekleştirmeye girişmiş olan Etyopya yönetimi de CIA'nın hışımına uğradı. Aynı gazete, Etyopya basınının haberlerine dayanarak, bu ülkede Geçici Askersel Yönetim Konseyi Başkanı Birinci Yardımcısı Mengistu Haile Mariam'a karşı suikast denemesinde ve hemen arkasından aynı Konsey'in özel danışmanı Fikre Merid'in öldürülmesinde doğrudan doğruya CIA'nın katılımı olduğunu yazdı.

(6) «Siempre!» Abril 21 de 1976.

Tayland'da 1976 Ekimi başında yapılan gerici darbe, Amerikan yanlısı bir militaristler grubunu iktidara getirdi. Bununla ilgili olarak «Humanite» gazetesi şunları yazdı: «Askerlerin yaptıkları hükümet darbesi Amerikan Merkez Haberalma Örgütü tarafından titizlikle hazırlandı. Haber kaynaklarına göre, bu hazırlık sırasında, 1976 Nisanındaki seçim kampanyasında demokrat eylem adamlarının öldürülmesini örgütlemek ve askersel yöneticilerin kararlarına boyun eğen başlıca üç sağcı partiyi desteklemek üzere 65 milyon dolar harcandı.» (7)

Bu komünist gazetenin belki de durumu biraz abartmalı gösterdiği düşünülebilir. Ama hiç de komünist olmayan «New York Times» gazetesi de Tayland'daki olaylara CIA'nın katılımının tümel karakterli bir operasyon olduğunu yazıyor . . . Ve gerçekten, Amerikan ve Tayland ordu çevreleri, bu ülkede demokratik hükümet tarafından Amerikan üslerinin kaldırılmasına, Viyetnam, Laos ve Kampuçya'yla iyi komşuluk ilişkileri kurulmasına bağlılanmaz suçlar gözüyle baktıktan sonra, başkaca ne beklenebilir?

Okuyucuda, CIA'nın Avrupa sosyalist ülkelere karşı hiç de kendisine özgü olmayan bir nicelik gösterdiği gibi bir izlenim uyandırmamak için Bratislava'da yakın geçmişte yapılan basın konferansını hatırlatalım. Bu şehirde 1976 Ekiminde, Çek istihbaratçısı M. Slamen, CIA'nın buyruğuyla hareket eden politik göçmen örgütlerinin Çekoslovakya'ya ve diğer sosyalist ülkelere karşı giriştikleri baltalama hareketlerini ayrıntılarıyla anlattı. (8)

R. Cline'nin yukarıda sözünü ettiğimiz kitabının yayımlanmasından sonra ilginç bir şey oldu. CIA'nın ilerigelen eski görevlilerinden biri olan, söz konusu kitapta vaktiyle kendisinin yönettiği operasyonların (kendi kanısınca) yanlış yansıtıldığını söyleyen James Angleton, gizli servislerin suskunlukla geçiştirmeye çalıştıkları şeyleri ağızından kaçırdı ve epey ayrıntılı olarak anlatıverdi. Bu adam, 1956 yılında, CIA'nın, Batı Almanya'da kendi ajanlarıyla eğitilmiş politik göçmenlerden oluşan özel birliklerle Macaristan'a, Polonya'ya, Romanya'ya ve Çekoslovakya'ya girilmesi aksiyonunu hazırladığını söyledi. Yine Angleton'a göre, bu birliklerin başında Habsburg Harp Akademisi'nden yetişme bir komutan bulunuyordu. (9)

İşte durum budur. CIA'yı aklamak üzere okyanus ötesi kampanyayı örgütleyenlere gelince, bunlar, çağdaş «pelerin ve hançer şövalyeleri»nin adamakıllı sarsılan itibarını yeniden sağlamayı herhalde başaramıyacaklardır. Eski ajanların uydurmaları da sökmeyecektir.

V. Kaçanov

(7) «l'Humanite», 8 octobre 1976.

(8) «Rude Pravo», 18 listopada 1976.

(9) «International Herald Tribune», December 1, 1976.

SSCB ile ABD arasında yaşam tarzı ve ekonomi alanlarında yarışma *

Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika arasındaki ekonomik yarışmada Sovyetler Birliği'nin asla rakibini geçemeyeceği gibi savlara burjuva basınında sık sık rastlanabilir. «U.S. News and World Report» dergisinin bu yılın Eylül sonu sayısında yer alan bir yazı buna örnek gösterilebilir. Dergi, hiç sıklımadan, «Sovyetler Birliği, genel yaşama standartları bakımından 1970 yılları Birleşik Amerika'sıyla değil, 1920 yılları Amerika'sıyla kıyaslanabilir» diyebiliyor?

Sovyetler Birliği ile ABD arasında ekonomi alanlarındaki yarışmanın gidişini gösteren bazı verileri şöyle sıralayabiliriz:

Cetvel 1

SSCB ile ABD'nin ekonomik gelişmesinde ana göstergelerin oranı (SSCB, ABD'ye göre yüzdeyle)

	1913 ¹	1965	1975
Ulusal gelir	—	59	66'nın üstünde
Sanayi ürünleri	12,5	62	80'nin üstünde
Köy ekonomisi ürünleri	65 ²	75 ³ dolayında	85 ⁴ dolayında
Üretilen elektrik enerjisi	8	41	50
Sanayide elektrik enerjisi tüketimi	13	62	79
Petrol çıkarımı	27	63	120
Çelik üretimi	15	75	128
Yapay gübre üretimi (100 besin maddeleri hesabıyla)	3	69	125
Çimento üretimi	13	111	188
Pamuklu dokumalar üretimi	41	66	166

¹ SB'ne ilişkin 1913 yılı verileri eski Rus İmparatorluğu topraklarına göre-dir. ² 1909-1913 döneminde yıllık ortalama. ³ 1961-1965 döneminde yıllık ortalama. ⁴ 1971-1975 döneminde yıllık ortalama.

* Bu materyal, SSCB ile ABD'nin resmî istatistik verilerine dayanılarak, derginin Bilgi-Enformasyon Bürosu'nca hazırlanmıştır.

Sovyetler Birliği, yarım yüzyıldan biraz fazlasına eşit bir yol aldı. Şu da unutulmamalı ki, Sovyetler ülkesi dört yıl süren Büyük Anayurt Savaşı gibi çetin bir sınavdan geçmek zorunda kaldı. Bu savaş, emperyalizmin vurucu güçleriyle sosyalizmin en büyük askersel çatışmasıydı. Faşizm üzerinde kazanılan utku Sovyetler Birliği'ne çok pahalıya mal oldu: 20 milyon insan telef oldu, 1.710 şehir ve yerleşim yeri harabeye döndü, 70 binden fazla köy yeryüzünden silindi. Savaş sırasında Sovyetler Birliği'nin sanayi potansiyelinin üçte biri yokedildi. Oysa aynı dönem içinde ABD'nin ekonomisi dolaysız askersel harekâttan bir zarar görmedikten başka, sanayi üretimi artışı en yüksek tempolara ulaştı (yılda ortalama % 10'dan fazla).

Sovyet insanların ülkenin halk ekonomisini kalkındırmak ve daha öte geliştirmek için nice dev çabalar harcadıklarını belirtmeyi gereksiz buluyoruz.

Cetvel 2
Kişi başına üretilen ulusal gelirin artışı
1975'te yüzde olarak

	1950	1960	1970 yıllarına oranla
SSCB	493	221	126
ABD	152	136	104

Sovyet halkı, 1976'da onuncu beşyillik plânı gerçekleştirmeye koyuldu. SBKP XXV. Kongresinde belirtildiği üzere, bundan önceki, yani dokuzuncu beşyillik plân döneminde, daha önceki beşyilliklerin her birinde olduğundan daha fazla sanayi ürünü, sermaye yatırımları, halkın yaşam düzeyini yükseltmeye ilişkin yeni tedbirler için devlet kredileri artışları kaydedildi.

Şimdi Sovyetler Birliği, dünyanın diğer hangi ülkesinden olursa olsun, daha fazla çelik, dökme demir, petrol, demir cevheri, mangan ve krom madeni, kömür ve kok, çimento, kalyum tuzları, mineral gübreler, fosfatlı hammaddeler, traktör, dizel ve elektrik lokomotifleri, pamuk, keten, yünlü dokumalar, deri ayakkabı, tozşeker, süt, hayvansal yağlar ve diğer bazı tür maddeler üretiyor.

Bilindiği gibi, SSCB, dakik âletler ve elektronik araçlar, plâstik maddeler, şuni fişler vb. gibi ürünleri, yani yüksek derecede otomatikleşme ve hesap tekniği gerektiren üretimin ölçüleri bakımından ABD'den hâlâ geri kalıyor. SBKP XXV. Kongresinde belirtildiği gibi, kalite ve etkinlik beşyillik olması gereken onuncu beşyillik, bu alanda da kesin başarılarla ulaşılmamasına yardımcı olacaktır. Örneğin, otomatikleşme araç ve gereçleri üretiminin onuncu beşyillikte 1,6–1,7 kez artırılması öngörülmüyor.

Sovyet devleti, ülke ekonomisini dinamik ve heryönlü geliştirmeye özen gösterirken, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesi ödevini her zaman birincil ödev olarak ileri sürüyor. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin programında bu ödev şöyle formüle ediliyor: «Her şey insan adına, insanın iyiliği için». Böylelikle SSCB ile ABD arasındaki ekonomik yarışma, insanın günlük gereksinmelerini giderme alanını da kapsamına alıyor.

Cetvel 3

SSCB ile ABD'nin 1951-1975 yılları ekonomik gelişmesinde ana göstergelerin ortalama yıllık artış tempoları (yüzdeyle)

	SSCB	ABD
Ulusal gelir	8,1	3,1
Sanayi ürünleri	9,6	3,8
Köy ekonomisi ürünleri	3,4	1,7
Tüm taşımacılık türlerinin yük dolaşımı	8,3	2,4
Sermaye yatırımları	9,2	2,4
Toplumsal emek verimliliği	6,7	2,4
Sanayide çalışanların emek verimliliği	6,2	3,2

Cetvel 4

Ayrı ayrı ürünlerde kişi başına üretim

	SSCB		ABD	
	1950	1974	1950	1974
Elektrik enerjisi (toplam üretim) kvs	507	3.871	2.692	9.684
Petrol (sıvı gaz dahil) kg	210	1.821	1.757	2.040
Çelik (kg)	152	540	593,3	637,1
Mineral gübreler (% 100 besin maddesi hesabıyla) kg	6,9	77	26,2	82,7
Kimyasal lifler (kg)	0,1	3,5	4,1	15,9
Çimento (kg)	56,6	457	254	368
Pamuklu dokumalar (metrekare)	15,2	26	56,3	22,0
Yünlü dokumalar (metrekare)	1,1	2,9	4,0	0,5
Deri ayakkabı (çift)	1,1	2,7	3,4	2,1
Tozşeker (yerli hammaddelerle elde edilmiş) kg	14,0	31,1	19,7	21,9

Burjuva propagandacıları, sosyalist ve kapitalist ülkelerdeki yaşam koşullarını kıyaslarken, sık sık şu usule başvuruyorlar: Kıyaslama ölçütü olarak, şu veya bu malı satın almak için gerekli parayı sağlamak üzere harcanan çalışma süresi miktarı alınıyor. (Yukarıda adı geçen «U.S. News and World Report» dergisi de aynı biçimde hareket ediyor.) Böyle bir yönetim üstünlükleri bir yana, önce şunu söylemek gerekiyor: Peki, işsizlerin durumu nedir, nasıl geçiniyorlar? Resmi verilere göre, ABD'de 1976'da 7,5 milyon işsiz vardı, 25 milyondan fazla kişi yoksulluk içinde bocalıyordu. Oysa Sovyetler Birliği'nde artık nice yıllardan beri işsizlik yoktur.

Cetvel 5

*Bazı tür yiyecek maddeleri fiyatlarının endeksi
(1974'te 1970'e göre yüzdeyle)*

	SSCB	ABD
Yiyecek maddeleri	100,8	141
Et	100	140
Kümes hayvanları	100	136
Balık	105	159
Hayvansal yağlar	100	109
Bitkisel yağlar	100	186
Süt	100	137
Peynir	100	145
Yumurta	100	128
Şeker	100	249
Ekmek	100	146
Un	100	174
Pirinç	100	224
Patates	99	189

ABD emekçileri, başta yiyecek maddeleri olmak üzere, daima fiyat artışlarıyla yüzyüzedirler. Sovyetler Birliği'nde yıllardan beri fiyatlar sabittir. Bu cetvel 5'te de görülüyor.

Buraya kadar söylediklerimize, 1975'te sona eren dokuzuncu beş yıllık plân döneminde 75 milyon kişinin ücret zamu gördüğünü, bundan başka emekli aylıkları, yardım ve bursların ⁽¹⁾ artırılması yoluyla yaklaşık 40 milyon kişinin gelirlerinin çoğaldığını da eklemeliyiz.

Ekonomi alanlarında yarışmada, kalifiye kadro yetiştirme, bir başka

(1) Son yıllarda Sovyet yurttaşlarının refah artışına ilişkin ayrıntılı bilgi için, bak: «Yeni Çağ» dergisi, 1976, sayı 6, s. 527.

deyişle, ekonominin gelişmesine, bilimsel – teknik ilerlemenin gerçekleşmesine, sosyalist yaşam tarzının sağlanmasına doğrudan doğruya katılacak olan kişileri yetiştirme ölçüleri de önemli bir rol oynuyor.

Cetvel 6

SSCB ve ABD'de mühendis yetiştirme durumu
(bin kişi hesabıyla)

	1950	1965	1975
SSCB	37	170	304
ABD	61	41	57 ¹

¹ 1974 yılında.

Halen bütün dünyada 2,7 milyonun üstünde doktor vardır. Bunların yaklaşık üçte biri SSCB'dedir.

Bu kısa istatistik veriler, elbette, SSCB ile ABD arasındaki ekonomik yarışmanın bütün alanlarını kapsamıyor ve kapsayamaz. Bazı göstergeler, hele yaşam düzeyi göstergeleri her zaman kıyaslamaya elvermiyor. Çünkü toplumsal sistemleri karşıt iki ülke arasında yarışma sözkonusudur. Doğaldır ki, yaşam tarzını değerlendirme ölçütleri de pek değişiktir.

Örnek olarak iş ücreti göstergesini ele alabiliriz. Kapitalizmde iş ücreti gerçekten biricik varolma kaynağı iken, sosyalizm koşullarında emekçilere iş ücretinden başka, devlet hesabına toplumsal tüketim fonlarından birçok yaşamsal nimetler sağlanıyor. SSCB'de başlıca malların fiyatları sabit olduğu gibi, konut kirası da değişmiyor. Dünyada konut kirasının en düşük olduğu SSCB'de, kira, bir işçi veya memurun aile bütçesinin % 4–5'ini oluşturuyor. Kamu hizmetleri de değişmiyor. Sovyetler Birliği'nde şimdiki kuşaklar taşıt ve elektrik enerjisi ücretlerinin arttığını hatırlamıyor. Sovyet insanları için, ilkokuldan başlayarak teknik ve yüksek okullara kadar bütün düzeylerde öğrenim parasızdır. Sağlık kurumlarında tedavi de bedavadır. Okulöncesi çocuk yuvaları ve bahçeleri en körpe kuşağın normal gelişmesini sağlıyor. Sovyet insanının her yönlü ve uyumlu gelişmesinde, mânevi düzeyinin yükselmesinde, tiyatrolar, kulüpler, kültür sarayları, kitaplıklar, müzeler gibi kültür kurumları ağının sürekli olarak yetkinleştirilmesi, spor donatımları, kitap yayımlarının geliştirilmesi önemli bir rol oynuyor.

Şunu da belirtmeliyiz ki, maddi nimetler tüketiminin giderek artması, sosyalist toplumda kişinin gelişmesi bakımından biricik ölçü değildir, bu ancak kişinin mânevi yetkinleşmesinin bir aracı, aktif yaratıcı çalışmasının bir koşuludur.

Çağrı

1 Mayıs dünya işçi sınıfının birlik, dayanışma ve savaş günü, bütün ülkelerde, Türkiye'de yığinsal gösterilerle karşılanıyor. Bütün ülkelerin işçileri, Türkiye işçi sınıfı proletarya enternasyonalizmi bayrağı altında birliklerini güçlendiriyor ve savaşım belgilerini haykırıyorlar.

Türkiye işçi sınıfı 1 Mayıs'ı çetin koşullarda, 5 Haziran seçimlerinin eşliğinde işbirlikçi burjuvazinin ateşi altında kutlamaya hazırlanıyor. 1 Mayıs işçi sınıfının sendikal ve politik birliğini güçlendirme günü olacaktır. Bu 1 Mayıs'ta işçi sınıfımızın, emekçilerin, komünistlerin ve bütün yurtsever demokratik güçlerin önünde TKP Konferansında gösterilen çözümü zorunlu görevler duruyor. Sınıf sendikacılığının temellerini güçlendirmek, sarı sendikacılığın başlarını yenik düşürmek, TKP'ni yığınlar arasında daha büyük bir güçle örgütlemek, TKP'ye özgürlük belgisini yükseltmek, tüm ulusal, demokratik güçlerin eylem birliğini geliştirmek gerekiyor. 1 Mayıs komitelerini dil, din, mezhep ve ulus ayrımına bakmadan, DİSK, Türk-İş üyesi ve sendikasıız bütün işçilerin eylem birliği organları olarak geliştirmek, Maoçu'ların provokasyonlarını bozguna uğratmak görevi önde duruyor. Geçen yılın görkemli 1 Mayıs'ının deneyleri ışığında, bu yıl 1 Mayıs, çok daha büyük bir atılım olacaktır.

1 Mayıs'ta işçi sınıfının güncel politik görevi, bütün emekçileri ve demokrasiden yana bütün güçleri 5 Haziran seçimlerinde gerici-faşist güçleri, bu hükümeti oluşturan partilerin adaylarını yenilgiye uğratmak için eyleme geçirmektir.

Halkımız, emperyalizmin, işbirlikçi burjuvazinin, gerici-faşist partilerin ve militarist kliğin dayattığı ağır anti-demokratik koşullarda, kanlı, faşist saldırılar altında genel seçimlere gidiyor. TKP, daha baştan bu yana, seçimlerin görece olarak demokratik bir ortamda yapılmasını istemiş, bunun yollarını göstermiştir. Demirel hükümetinin her türlü yoldan, parlamento dışı ve içi savaşımına, başlıca yığinsal eylemlerle düşürülmesini, eli yurtseverlerin kanına bulaşmamış kimselerden oluşacak bir seçim hükümetinin kurulmasını önermiştir.

Bugün kanlı baskılar, enflasyon, işsizlik ağırlaşıyor. Köylerde toprak ağalarının, şeyhlerin baskıları altında olan köylü yığınları her türlü özgürlükten yoksun bulunuyor. Kürt halkı üzerinde derin bir ulusal baskı ve eşitsizlik süre gidiyor. İşçi sınıfının partisi TKP'nin üzerindeki yasak sürüyor.

Böylesi bir ortamda yapılan seçimler, koşulları ve sonuçları bakımından demokratik olamaz. Ama bu, komünistlerin, tüm ilerici güçlerin seçimler karşısında eylemsiz kalması, alanı gerici-faşist güçlere bırakması anlamına gelmez. Seçimlerin güvenliğini sağlama yolunda savaşmak ve en geniş emekçi yığınlarını seçimlere katılmaya çağırmak ertelenmez görevdir. Seçim güvenliğini yok eden bu hükümetin düşürülmesi yolunda savaşımı bırakmaksızın, örgütlenerek, süre giden kanlı teröre, yıldırma eylemlerine göğüs germek, sendikaları korumak için gerekli bütün önlemleri almak zorunludur. Sandık ve miting güvenliği için oluşturulan örgütlenmeyi ulusal ölçülere yaymak ve bunu seçim ve can güvenliği isteyen ve bir avuç faşist-gerici zorbanın dışında kalan bütün yurttaşlara açılacak kadar geniş tutmak gerekiyor. Seçimleri boykot eden, ya da seçimlere karşı kayıtsızlık aşıl原因an bütün görüşlere en başta TKP karşı çıkıyor. Komünistler ve sosyalistler seçimlere her türlü yolla katılıyor, seçim kürsülerinden sosyalizm ülkelerini yaymak, demokratik özgürlükleri savunmak, anti-komünizmi geriletmek için savaşıyorlar. Ancak gerici-faşist güçlerle, öteki burjuva muhalefeti, ulusal burjuvazinin partisi arasında ayırım yapmak, savaşı baş düşmana karşı yöneltmek gerekiyor. Ulusal, demokratik, anti-faşist güçlerin eylem birliğini geliştirmek zorunludur.

İşçiler, emekçiler, yurttaşlar!

Seçimlerde gerici-faşist güçleri yenilgiye uğratmak, demokratik özgürlükler alanını genişletmek için birleşin! Seçim mitinglerine, seçimlere katılın!

Eli kanlı AP, MHP, MSP, CGP ve DP adaylarına oy vermeyin! Maocu gurupların bölücü tuzaklarına düşmeyin!

Oylarınızı bölmeyin!

Yurttaş!

Oyunu faşist cinayetlerin, kısımların hesabını sormayı öngören, işçi sınıfının, emekçilerin politik ve sendikal hakların genişletilmesini savunan adalara ver!

Oyunu emperyalizmin işbirlikçisi, en talancı gerici-faşist partileri yenilgiye uğratmak ve demokratik özgürlüklerden yana bir hükümeti işbaşına getirmek için kullan!

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

22 Nisan 1977

Ortak bildiri

Mayıs ayı başında, Politbüro üyesi Ahmet Saydan başkanlığında, üç Merkez Komite üyesinden oluşan bir Türkiye Komünist Partisi delegasyonu, İngiltere Komünist Partisi ile Londra'da bir görüşme yaptı. İngiliz delegasyonu, genel sekreter yardımcısı Reuben Falber ve Uluslararası Seksiyon Şefi Jack Woddis'ten oluşuyordu.

Her iki delegasyon, birbirlerine ülkelerindeki durumu açıkladılar ve iki Parti arasındaki dayanışma ve işbirliği üzerinde görüş değiş-tokuşunda bulundular.

Bu, 57 yıllık varlığının hemen tümünde legal çalışması yasaklanmış olan Türkiye Komünist Partisi'nin İngiltere'ye gönderdiği ilk resmi delegasyondur.

İngiltere Komünist Partisi delegasyonu, geçtiğimiz hafta İstanbul'daki 1 Mayıs gösterilerinde işçilerin vahşice kurşunlanmasını lânetledi, sorumluların cezalandırılmasını istedi ve Türkiye halkının faşist teröre karşı ve sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzenin kurulması yolunda yürüttüğü savaşıma İngiltere'de dayanışma sağlamak için yardımda kararlı olduğunu belirtti.

İngiltere Komünist Partisi delegasyonu, Türkiye'nin bugün Avrupa'da Komünist Partisinin yasaklanmış bulunduğu tek ülke olduğunu vurgulayarak, Türkiye Komünist Partisi'nin legale çıkması yolundaki tüm çabaları destekleyeceğini belirtti.

Her iki delegasyon, Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliğine saygı gösterilmesi, Türk ve İngiliz silâhlı kuvvetleriyle tüm yabancı birliklerin ve üslerin kaldırılması ve bütün göçmenlerin evlerine ve topraklarına geri dönebilmesi temeli üzerinde Kıbrıs halkının savaşımını desteklediklerini açıkladılar.

Her iki Parti, aralarındaki bağları ve karşılıklı dayanışmalarını güçlendirmek için ileride yeni adımlar atacaktır.

İ. Bilen yoldaşın TKP Konferansında yaptığı kapanış konuşması

Yoldaşlar!

Gerçekten Parti Konferansı, çok zor koşullar altında, fakat düzenli ve uzunboylu bir çalışmayla hazırlandı. Fire, açık vermemek için elden gelen bütün konspirasyon, gizlilik yöntemleri uygulandı. Saat gibi işleyen bir Konferans düzenlendi. Bu, Partimizin gelişmesini en iyi gösteren somut olaylardan biridir.

Partimizin tarihinde kongreler olmuş, ama kongrelerin bir çoğu doğru kararlar aldığı halde, – bu kararların – bir çoğu uygulanamamıştır. Ace-milikler olmuş. Daha da doğrusu, tüzüğün konspirasyon ilkeleri çiğnenmiş, bu yüzden Parti Kongrelerinin kararları uygulanmamış, seçilen MK, örneğin IV. Kongreden bir hafta sonra içeri düşmüştür. Bu oldu . . .

Parti adına, asılan Mesutlar, kurşuna dizilenler adına, parti üyelerine şunu bir kez daha yinelemeliyiz. Parti gizliliğine uyulmazsa, bu olmazsa, yapılanlar oyun kâğıdından evler gibi yıkılır gider. Hepsi – konferansa katılanlar – kellesini koltuğunun altına almış yoldaşlardır. Parti Tüzüğünü, disiplini bilirler. Bunu yineliyorsak, ağırımıza gitmesin. Legale bir gün çıkacağız. Bizim yurdumuza da güneşli günler gelecek, o zaman Kongre-lerimizi, forumlarımızı önceden halka, kamuoyuna duyuracağız, sere serpe istediğimiz gibi açıkta konuşacağız . . . Gizlilik başını kuma sokmak değil, savaşabilmek biçimidir. Disiplin bizim anamız, babamız, utkumuzun anah-tarıdır.

Yoldaşlar, değişik illerden geldiler. Idealimiz büyüktür. Komünizm uğ-runda ölürüz deriz, halka özgürlük getirmek için, insanın yaşayacağı özgürlük için canımızı esirgemiyoruz. Böylesi büyük bir savaştır biz komü-nistlerin savaşı.

Konferans hazırlıkları uzun sürdü. Herkes belgeleri inceledi. Bu da büyük bir başarı. Burada alınan kararların hepsi açıklanamaz. Çoğu açık-lanacak. Basına verilmesi yararlı ve konspirasyonu bozmayan kesimleri, halkımıza, basına açıklanacaktır. İşçi sınıfı, partisinin, TKP'nin ne yaptığını duymalıdır, bilmelidir. Biz ona hesap veriyoruz. Halk bilmezse, o zaman işe yaramaz.

Buradaki bütün konuşmaların hepsinde bir nokta, bir düğüm yeri var ki önemli. Hepsi bir şey üzerinde duruyor. Hepsi örgüt sorununa geliyor. Örgüt olursa herşeyi yaparız. Bunu biraz daha somutlaştırmalı. Örgüt havada değil. Bu, fabrikalar kalelerimizdir, sloganı ile bağlı. Ağır endüstri kollarında, bu işçiler arasında temel örgütler kurmak, onları eylemlere

sürmek. Taban örgütleri (hücreler), komiteler partinin temel örgütleri, dayanaklarıdır. Eskiden olduğu gibi olmamalı. Bazan temel örgüt kuruluyordu fabrikalarda. Toplanıyorlardı haftada bir defa. Adem babadan başlarıydı konuşmaya. Bir defa, bir hücre toplantısında, baktım, bir işçi yoldaş dedi ki, ben sekreterim, (toplantılara) taş devrinden başladık, geldik derebeyliğe. Fabrikanın ne zaman kurulduğunu sordum. «Yen» dedi. Ben de: «sen hâlâ taş devrindesin» dedim. Fabrikada ne oluyor? Kim nasıl davranıyor? Ne yapıyor? Güncel savaş nedir? Somut ne yapmalı? Komünist, komite bunlar üzerine eğilmelidir. Partinin politikasını somut uygulamak, yığınlara iletmek.

Profilo! ... Çok önemli bir olay. Yineliyorum. Fazla gelmesin. Oraya barikata çıkacağız. Barikata zorluyorlar bizi. Bizim savaşımız kan ve ateş içinden geçiyor. Rız olmayacağız işçileri, gençleri sokaklarda, alanlarda vursunlar. Savaşacağız. O da fabrikada olur. «Fabrikalar kalemidir!» belgisinden ayırlamayacağız. Bu tepegözlük değil. Anarşist değiliz. Serüvenci değiliz. Örgüt kuracağız. Kuruyoruz. Grevlerde gösteri yürüyüşlerinde işçilerin yanında olacağız. Komünist sözünün eridir.

Yığının olduğu yere polis burnunu kolay kolay sokamaz. Provokasyon her zaman yapabilir. Bize uyanık olmak düşer. 1928'de iki arkadaşı, İstanbul'da İstiklâl caddesinde 1 Mayıs çağrısı dağıttık. Hem dağıtıyor, hem koşuyor, kaçıyorlardı. El kadar bir kâğıt için, bir bildiri için 5 yılı göze alıyorduk. Şimdi olanaklar başka. Ama işin çekirdeği fabrika örgütüdür. Parti büyüyor. Sorunlar da. Hâlâ yoldaşlarla çekişiyoruz: legal ve illegal çalışmayı uyumlaştırmak için. 60 yılından sonra TİP çıktı. Bazı kimseler legale alıştı. Bu, kimilerini pasifliğe, körlüğe götürdü. İşin illegal yanı ağır. Legal olanağı kullanmak elbette gerek. Gençlik, kadın, sendika örgütleri var. Hepsisi dalıcı olmalıdır. Türk-İş'te, sendikalarda, yığın örgütlerinde çalışmayı bilmeliyiz. Orduda olmalıyız. Orda çalışmanın biçimi daha başka elbet.

Yoldaşların en çok değindikleri örgüt sorunudur. Kürt sorunu da var. Ne olursa olsun. Ama her şeyin başı yine de parti örgütüdür. Onunla başarılı oluruz. Bu kararlara geçmelidir.

İkinci özellik. Konferans, Komünist Partisinin giderek Leninci ilkelere oturduğunu, lâf değil, iş yaptığını gösterdi. Bu, büyük bir kazanım. Bunu geliştireceğiz.

Sonra proleter enternasyonalizmi sorunu vardır. Proletaryâ enternasyonalizmini biz Berlin'de, Avrupa komünist partilerinin toplantısında dobra, dobra koyduk. Partimizin varlığını biz kendi savaşlarımızla diğer komünist partilere ispat ediyoruz. Daha da edeceğiz.

Üzerinde kıvançla durulan bir sorun da, Partimizin saygınlığının arttı-

ğıdır. Parti belgelerinin yığınlara malolması gökten inmedi, savaşımıla, savaşımıla oldu. Savaşacağız. Düşmana diz çöktüreceğız.

Burjuvazi, gericilik, bize değıil özgürlük, nefes, su bile vermez. Cezaevlerinde öyledir. Politik alanda da öyle. İşçi sınıfı 5 milyonu aşti. TKP'ye özgürlük belgisi yayıldı. Demirel bağıırıp çağırıyor. Elinde olsa bizi boğar. Faşist komandoları elindeki bütün ezgi araçlarını üzerimize sürdü. Biz örgütlülükle, Leninci disiplinle buna karşı yürüyoruz. İlerledik, ilerliyoruz!

Böylesi bir Konferanstan yüz akı ile çıktık.

TÜSTAN

TKP Konferansında onaylanan Platform tezleri

– Emperyalizmin genel bunalımı derinleşiyor. Bu bunalımın artması bir yandan başta Sovyetler Birliği olmak üzere dünya sosyalist sisteminin güçlenmesinin, bir yandan da dünya komünist ve işçi hareketinin, halkların kurtuluş savaşımının ve barışçı güçlerin gelişmesinin sonucudur. Kapitalizmin devresel bunalımları ortadan kalkmak şöyle dursun, daha da sıklaşıyor, sertleşiyor, yoğunlaşıyor, aynı zamanda yeni bazı özellikler kazanıyor.

Emperyalizm genel bunalımının derinleştiği bu aşamada daha da saldırgan ve tehlikeli oluyor.

Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin, dünya komünist ve işçi hareketinin, ulusal bağımsızlık hareketlerinin güçlenmesi ve birliği, emperyalizmi yıkmaya sürecini geliştirmenin tek çıkar yoludur.

Türkiye Komünist Partisi, taktik ve stratejisini çizerken bu gerçekleri her zaman gözönünde tutacaktır.

– TKP, dünya komünist ve işçi hareketinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu hareketin bütün toplantılarına eşit hakla katılmaktadır. Bu, işçi sınıfının, devrim hareketimizin büyük bir kazanımıdır. TKP en son Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin Berlin Toplantısına ve 21 ay kadar süren hazırlık çalışmalarına aktif olarak katıldı. Avrupa Komünist ve İşçi Partilerinin birliği, proletarya enternasyonalizmi, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin dünya devrim sürecindeki önemli rolünün belirtilmesi için savaştı.

TKP, bu savaş hedeflerinden şaşmayacaktır.

– TKP, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda elde ettikleri büyük başarıların emekçilerimize tanıtılmasını, anti-sovyetizmle, anti-komünizmle savaşımı Türkiye'de demokrasi, sosyal ilerleme ve sosyalizm için savaşımın vazgeçilmez bir parçası, platformunun temel dayanağı sayar.

– TKP, yeryüzünün bütün anti-emperyalist ulusal kurtuluş hareketlerini elindeki bütün araçlarla destekler. Ulusal kurtuluş hareketlerini dünya devrim sürecinin ayrılmaz bir parçası sayar. Ulusal kurtuluş hareketlerinin Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle, dünya komünist ve işçi hareketi ile yakın bağlar kurduğu zaman amacına ulaşacağına inanır.

– İşbirlikçi burjuvazi, genellikle burjuvazi memleketi yönetme olanaklarını yitiriyor. Büyük burjuvazinin emperyalizmle birlikte egemenliğinin Türkiye'yi sürekli politik, ekonomik, sosyal bunalımlara sürüklediği, bu egemenliğin bunalımları daha da artıracaklarını kamuoyu açıkça görüyor.

– Demirel hükümetini oluşturan parti yöneticileri, temsil ettikleri çıkar zümrelerinin, yabancı tekellerin çıkarlarını savunurken işçi sınıfı ve tüm halk yığınlarıyla artan çelişkilerini faşist saldırılarla, kanlı yöntemlerle çözmek istiyor. Bu konuda Maocuları, anarşistleri yanına yardımcı olarak alıyor. Faşizme tırmanıyor. Bazı generalleri, açık-gizli polisi açık faşist bir yönetim kurmak için elinde yedek tutuyor.

– Emperyalizme, faşist yöntemlere, işbirlikçilerin dayattıkları talan düzenine, hükümetlere karşı direnme, toplumun geniş katmanlarını kapsamaya başlamıştır. İşçi sınıfının başını çektiği bu savaşıma, emekçi köylü yığınların, orta katmanlar ve ulusal burjuvazinin ilerici kolu katılıyor.

– İşbirlikçi burjuvazinin gerici-faşist politik örgütleri ile ulusal burjuvazinin politik örgütü arasındaki çatışmalar zaman zaman kanlı bir nitelik kazanıyor. Bu, onların hiç uyuşmayacakları anlamına gelmez. Bu gerçeği bilerek, burjuvazinin ilerici kolunu anti-emperyalist, köklü reformlardan ve demokratik hakların genişletilmesinden yana bir plâtfoma çekme takatini uygulamaya devam edeceğiz.

– Bu hükümeti devirmek, onun yerine demokratik bir hükümeti geçirmek, sosyalizme açılan ileri demokratik bir düzene geçmek savaşımızda yaşamsal bir rol oynuyor. Bu hükümette, iktidarda işçi sınıfı ağırlıkta olmalıdır.

– Amaçlarımızdan başlıcası, emperyalizmin, özellikle Amerikan emperyalizminin ve yerli ortaklarının Türkiye üzerindeki egemenliğini yıkmaktır. NATO'dan, SENTO'dan, Ortak Pazar'dan, emperyalist bloklardan çıkmaktır. Demokratik bir düzen kurmak savaşımı ancak bu savaşımın paralelinde yürüyecektir. Bu iki savaşım birbirini hem tamamlayacak, hem de etkileyecek, güçlendirecektir.

– İçinde bulunduğumuz seçim yılında – özellikle işçi sınıfımızın DGM'lerine karşı verdiği savaşımın deneylerinden hareket ederek – seçimlerden önce AP ve öteki gerici partilerin hükümetini devirmek, demokratik bir seçim hükümetini işbaşına getirmek gerekiyor. Faşist teröre son vermek, faşist çeteleri ve kuruluşları dağıtmak, suçluları yargılamak, 141–142'nci maddeleri ve TKP'ne konan yasağı kaldırmak, seçimlerin demokratik ortamda yapılmasının koşullarıdır. Bu amaçlarla, bütün yurtsever, anti-emperyalist, anti-faşist, demokratik hakların genişletilmesinden yana parti ve akımlarla diyaloglar kurmak, somut eylem birliği yolları aramak gerekmektedir. Yine bu amaçlarla, işçi, emekçi yığınlarını harekete geçirmek, yığinsal eylemlere geçmek zorunludur.

– İşçi sınıfının 1976 yılında, 1 Mayıs savaş, birlik ve enternasyonal dayanışma gününde açığa vurulan birikimi daha da genişletmek ve yeni yeni atılımlar sağlamak partimizin ödevidir.

– İşçi sınıfı DGM'ne karşı yürüttüğü savaşta sendikal ve politik birliğini sağlamak olanaklarını daha geniş ölçüde yaratmıştır. Bu birlik politik olarak, işçi sınıfının öncü partisi TKP'de ve sendikal olarak sınıf sendikalarında yoğunlaşmıştır. Bu önemli kazanımı daha da güçlendirmek zorunluktur.

– İşçi sınıfının öncü kolunun, ideolojik, politik ve örgütsel birliğinin en yüksek biçimi TKP'dir. Partinin işçi sınıfı arasında daha yoğun örgütlenmesi, savaşımın kilit noktası durumunda olan bir çok sorunu çözümlenecek başlıca etkidir. TKP işçi sınıfının güncel ve politik savaş hedeflerine sahip çıktığı, onların gerçekleşmesi için kadrolarını seferber etmesini bildiği, Marksçı-Leninci strateji ve taktiğini başarıyla uygulayabildiği oranda işçi sınıfının sınıfsal, emekçi halkın yığınsal ve ülkenin gerçek ulusal partisi olmak niteliklerini derinleştirecektir.

– TKP'ye özgürlük istemi hem dünya komünist hareketi tarafından ileri sürülmekte, hem de gitgide daha geniş halk yığınlarını sarmakta ve demokratik çevrelerce benimsenmektedir. TKP, bu koşulları değerlendirerek ve başta kendi örgütsel savaşımına, yığınlarla olan bağlarına dayanarak, Marksçı-Leninci ilkelerden bir adım bile ayrılmadan yasal haklarını elde edecektir.

– İşçi sınıfının birliği, işçi-köylü bağlaşıklığı, bütün anti-emperyalist, demokratik güçlerin eylem ve cephe birliği de TKP'nin böylece güçlenmesi temeli üzerinde gerçekleşecektir. Ama eylem birliği ve cephe sorununu çözmek için ille de TKP'nin daha da hızlı bir gelişme sürecine girmesini beklemeyeceğiz. İki yönlü görevi paralel yürüteceğiz.

– TKP işçi sınıfını burjuvaziyle ideolojik sınıf uzlaşmasına çekmeye çalışan sağcı revizyonizme, reformizme, sosyal demokratizme karşı ödünsüz savaşır. TKP Maoculuğun, Troçkizmin, anarşizmin işçi sınıfına, halkların kurtuluş hareketine karşı emperyalizmin bağlaşığı, saldırı aracı olduğuna inanır. Bu sapık akımlara karşı ardıcıl bir savaş yürütmeyi ulusal ve enter-nasyonalist bir ödev sayar.

– Programımızın uzak amacını gözden irak tutmadan yakın hedefleri izliyerek programımızı uygulamalıyız. Uzak amacımız çerçevesinde proletarya diktatörlüğü kavramını savunacağız. Proletarya diktatörlüğünün demokrasinin en yüksek biçimi olduğu, işçi sınıfının emekçi halkın elde ettiği demokratik hakları, emperyalizmin ve burjuvazinin saldırılarına karşı savunmayı, bu hakları daha da genişletmeyi öngördüğünü yaymayı, proletarya diktatörlüğünün bu Leninci anlamını savunmayı, ideolojik savaşımızın temel dayanaklarından biri sayacağız.

– Toplumdaki tüm değerleri yaratan en yaratıcı sınıf, işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı uzun savaşım sırasında iktidarı öteki demokratik güçlerle paylaşmak,

bu iktidara ağırlığını koymak olgunluğuna eriştiğini ispatlamış, bu hakkı kazanmıştır.

– TKP, emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı bütün demokratik güçlerin eylem birliği için savaşı. Bunun için legal sosyalist akımlarla ve burjuvazinin ilerici kolu ile politik plânda, ilişkilerde, onlarla mevcut ayrılıklar üzerinde değil, birlik noktaları üzerine ağırlık verilmesi gereğine inanır. TKP eylem birliğinin, giderek ulusal-demokratik cepheyi oluşturma'nın bütün karmaşıklığını ve zorluklarını kavramaktadır. Bizimle uyuşmayan herkesi ve her örgütü anti-komünist saymaz. TKP'yi tecrit etmeye yönelik provokasyonlara düşmekten kaçınır. TKP Marksizm-Leninizmden en ufak ödün vermez; ideolojik savaşımını aralıksız sürdürür.

– İşçi sınıfının sendikal birliğini sağlamak için elverişli koşullar oluşmaktadır. Bu birliğin sömürüye karşı, işçi sınıfının çıkarları temelinde kurulabilmesi için verilen savaşı TKP desteklemektedir. Bu birliğin oluşmasında yığınsal ve sendikal hareketin güçlenmesi önemli bir yer tutuyor. Sınıf sendikalarını parçalatmamak, burjuva, küçük burjuva akımlardan korumak, sarı sendikacılığa, sınıf uzlaşmacılığına karşı savaşımı güçlendirmek komünistlerin görevidir. TKP gerek sendikaların, gerekse öteki demokratik örgütlerin yığınsal niteliğinin daha da güçlenmesini, yani politik ve dinsel inançlarına bakmadan milliyet, ırk ayrımı gözetmeden bütün emekçileri sömürüye, baskılara karşı örgütliyen bir çizgide gelişmesini destekler. Gericilerin bile yönetimde oldukları yığın örgütlerinde, sendikalarda çalışmaya önem vermek gereklidir.

– Partimiz, TKP dış ülkelerde bulunan işçi ve emekçilerimizin durumuyla yakından ilgileniyor. Bir yandan onlara yurttan iş sağlanması için savaşıyor, bir yandan da yurt dışındaki sorunlarının çözümü için çaba harcıyor. İşçilerimizin, onların örgütlerinin bu yoldaki savaşımını destekliyor.

– Ulusal-demokratik cephenin temeli olan işçi-köylü bağlaşıklığı için işçi sınıfının, TKP'nin demokratik bir toprak reformu ilkesini sürekli bir savaşım konusu yapmak, işçi-köylü bağlaşıklığını bu savaşım etrafında örmek, en önemlisi köy emekçi yığınlarını bu bağlaşıklık ilkesi ile örgütlemek, Köylü Komitelerini kurmak zorunluktur.

– TKP demokratik bir toprak reformunu savunduğu gibi, memleket gereklerine ve büyük ekonomik olanaklarına uygun bir endüstrileşme programını da savunur. Bu programın başta gelen özelliği anti-emperyalist olması ve büyük burjuvaziye karşı emekçi halkın çıkarlarını savunması, üretim aracı üretken ağır endüstrinin kurulmasına dönük olması, büyük dış ve iç ticaretin, büyük yabancı firmaların, işletmelerin, bankaların, sigorta kumpanyalarının devletleştirilmesidir.

TKP, demokratik bir toprak reformu ve demokratik bir endüstrileşme

programını hazırlamayı amaç bilir. Bunun için de uzmanlardan oluşturulacak komisyonların kurulmasını öngörür.

– TKP ulusal azınlıkların en çok baskıya uğrayan Kürt ulusunun bütün demokratik haklarını, eşitliğini kendi yazgısını özgürce belirleme hakkını savunmaya devam eder.

– TKP, orduyu emperyalistlerin, NATO'nun, işbirlikçilerin, emperyalist kliğin elinden kurtarmayı öngörür. Orduyu faşistleştirme çabalarına karşı çıkar; bu alanda çalışmaya özel önem gösterir. TKP, silâhlı kuvvetlerdeki yurtsever, anti-emperyalist, demokratik güçlerin gelişimini yakından izler. Bu gelişmenin, daha güçlenmesi ve genel devrim süreci içindeki yerini alması için savaşır.

– TKP, ilerici yurtsever gençlik ve öğrenci hareketini destekler. İşçi sınıfının, halkımızın kurtuluş savaşımı ile örer. İşçi, emekçi, köylü gençliğin örgütlenmesine özel bir önem verir.

Bu örgütlerin ilerici enternasyonal gençlik kuruluşlarıyla bağlanmasını destekler.

– TKP gelişmekte olan ilerici kadın hareketinin daha da gelişmesi, örgütlenmesi yolundaki çabaları destekler; ilerici kadın hareketinin de uluslararası demokratik kadın örgütleriyle bağlanmasını savunur.

– TKP, dünya barış hareketinin güçlenmesi için savaşır. Ülkemizde barıştan, silâhsızlanmadan yana örgütlü hareketin geniş emekçi yığınlarına, halka mal olması için elinden geleni yapar.

– TKP dünyada ve bölgemizde kalıcı bir barış için savaşır. Bu amaçla genel ve tam silâhsızlanma yolunda etken bir savaşım verir. Gerginliğin azaltılması sürecinin dönüşsüz kılınması çabalarını destekler. Helsinki kararlarının yaşama geçirilmesini ister. Başta SSCB olmak üzere tüm komşu ülkelerle saldırmazlık, dostluk ve işbirliği anlaşmalarının imzalanması için sürekli çaba harcar ve bu yolda atılan tüm adımları destekler.

Böylesi bir politikanın tam olarak uygulanması için barışçı ve demokratik bir hükümetin kurulması, Türkiye'nin NATO'dan ve tüm emperyalist bloklardan çıkması şarttır.

TKP, Ege Denizinde Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıkların barışçı yollardan ve iki halkın yararına çözümlenmesi sorununu da bu açıdan ele alır.

TKP, bağımsız, tarafsız, egemen ve toprak bütünlüğüne saygı gösterilen bir Kıbrıs devletinden yanadır. Bütün yabancı askerlerin, bu arada Türk silâhlı kuvvetlerinin Ada'dan çekilmesini önerdiği gibi, Türk ve Rum göçmenlerin 20 Temmuz 1974 ve 14 Ağustos 1974'ten önceki yurtlarına, evle-

rine dönmelerini ve yasa dışı «Kıbrıs Türk Federe Devleti»nin ortadan kaldırılmasını da önerir.

– Partimiz geliştiği oranda her alanda sorumluluğumuz da artıyor. Örgütlenmenin niteliğini daha da yükseltmeye çalışacağımız gibi, propaganda organlarımızın yetkinliğini arttırmak, ideolojik savaşımızı daha da güçlendirmek gerekiyor. Bu amaçla gerekli organları oluşturmak ve çalışma tarzını yetkinleştirmek, Partinin birliğini daha da güçlendirmek görevidir.

TÜSTAV

TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısında yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin düzenlediği bu toplantıya, bu foruma katılan kardeş partileri Türkiye Komünist Partisi adına selâmlar, toplantıya başarılar dileriz.

1974 toplantısından bu yana geçen süre içinde sosyalist ülkeler topluluğu, uluslararası işçi ve komünist hareketi, ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizme karşı yeni utkular, yeni başarılar elde ettiler, konumlarını güçlendirdiler. Güçler oranı dünya devrim sürecinden yana daha da değişti. Bu gelişmelerin yansımasında, dünya komünist ve işçi partilerinin elinde emperyalizme, gericiliğe karşı keskin bir ideolojik silâh olan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin önemli payı olmuştur.

Başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin girişimleri, bütün barışsever güçlerin ardıcıl savaşımı sonucu, barışın sağlanması, gerginliğin azaltılması, silâhsızlanma sürecinin ilerletilmesi yolunda büyük başarılar sağlandı. Helsinki Toplantısı bunun bir örneğidir.

Hareket alanı daralan emperyalist güçler, bu süreci engellemek için çeşitli yollara başvuruyorlar. Yeniden «soğuk harp» kısırcılığına canlandırıyorlar. Kapitalist ülkelerde insan haklarını, özgürlükleri çiğneyen NATO'cu, militarist, gerici çevreler, Amerikan emperyalistleri, sözde «insan haklarını koruma» maskesi altında sosyalist ülkelere çamur atıyorlar. Türkiye'de de emperyalizmin ortağı gerici egemen çevreler NATO'nun dümen sularında yürüyor. Türkiye, emperyalizm ve NATO içindeki, onun güneydoğu kanadındaki çelişkilerin düğümlendiği yerlerden, onun zayıf halkalarından biridir. Bu durum, bölgede barışın güçlenmesini, gerginliğin azaltılmasını engelliyor. Türk ordu birliklerinin Kıbrıs'a girmesi ve hâlâ orada kalması, Ada'nın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenlik haklarına saldırının sürdürülmesi bunun bir örneğidir.

TKP, ta baştan beri bu saldırıya karşı çıkmış, Türk ordu birlikleri ve tüm yabancı askerlerin Kıbrıs'tan çekilmesi, üslerin kaldırılması uğrunda savaşmış ve savaşıyor.

Türkiye Komünist Partisi, ülkenin NATO, SENTO gibi saldırgan bloklardan çıkması, emperyalizm ile bağlanmış olan ikili kölelik anlaşmalarının yırtılması, topraklarımızın emperyalistlerin üs ve silâh yığınaklarından temizlenmesi, başta Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler olmak üzere

tüm komşularımızla iyi komşuluk ve dostluk ilişkilerinin kurulması ve derinleştirilmesi için savaşıyor.

Emperyalizm bu son yıllarda bir sıra yenilgiye uğradı.

Yiğit Viyetnam halkı, Amerikan emperyalizmini dize getirdi, ulusal bağımsızlığına kavuştu. Laos, Kamboçya halkları özgürlüğe ulaştı. Portekiz'de faşist rejim yıkıldı. Yunanistan'da faşist cunta devrildi. İspanya' da faşizm korumlarını birer birer yitiriyor. Afrika'da halklar sömürgecilik zincirinin son halkalarını kırıyor, Mozambik ve Angola, emperyalizmin saldırı ve provokasyonlarını boşa çıkardı ve sosyalizme yönelik gelişme yoluna koyuldu.

Bu tarihsel başarıların elde edilmesinde dünya devrim sürecinin temel dayanağı olan sosyalist ülkeler topluluğunun hızla ve çok yönlü gelişmesi, güçlenmesi çözümleyici bir rol oynuyor. Bu gelişme aynı zamanda, kapitalizmin genel bunalımını daha da derinleştirdi. Tüm kapitalist dünyada işsizlik, enflasyon dev boyutlara ulaştı.

Emperyalizmin ekonomik, politik ve askersel örgütlerine bağlı olan Türkiye'de bu bunalımlar daha yıkıcı oluyor. İşbirlikçi burjuvazi bütün bu bunalımların yükünü işçi sınıfına, emekçilerin sırtına yüklemeye çalışıyor. Sömürüyü arttırıyor, emekçilerin demokratik haklarına saldırıyor, faşist yöntemlere başvuruyor, bu yolla bunalımlardan çıkmaya çabalıyor.

Bu çabaları boşa çıkarmak, onun halk düşmanı egemenliğine son vermek, ileri demokratik bir düzene geçişi sağlayacak, halktan yana bir hükümeti işbaşına getirmek için işçi sınıfının, halkımızın direnişi büyüyor. Sınıf savaşı kıran kırana gidiyor. Emperyalizme bağlı olan, büyük tekellerin, toprak ağalarının çıkarlarını savunan bugünkü hükümet hergün kan döküyor, sokaklarda ilerici gençleri, sendikacıları kurşunlatıyor, faşist komandoları yurtsever, demokratik güçlerin üzerine sürüyor. Bu hükümet işbaşına geldiğinden bu yana, iki yıl içinde 150'den fazla yurttaş bu saldırılara kurban gitti, 3.000'den fazla dâ yaralandı.

Memlekette ilerici güçlerle gerici güçler arasındaki ayrışma, bu güçlerin birbirine karşı uçlarda yerleşimi daha da belirginleşiyor. Bir uçta işçi sınıfı, halkın ezici çoğunluğu, öteki uçta burjuvazinin en gerici, en sömürgeci, emperyalizme en bağlı kesimi yer alıyor. Burjuvazinin kendi içindeki çelişkiler, ulusal nitelikteki kolu ile işbirlikçi burjuvazi arasındaki savaş sertleşiyor. Bu durumda gerici, büyük burjuvazinin tabanı daralıyor, ayaklarının altındaki toprak kayıyor. Egemenliğini sürdürebilmek için işbirlikçi burjuvazi-büyük ağa ikilisi bir yandan halkın demokratik haklarını buduyor, diğer yandan estirdiği terör havası içinde seçimlere gidiyor. Bu amaç için elindeki bütün araçları, devlet mekanizmasını, faşist komandoların yanı sıra Maocu gurupları kullanıyor. Örneğin, bir hafta önce İstanbul'da

polis, faşist komandolar ve maocu guruplar birlikte İlerici Gençler Derneği'nin Genel Merkezini bastılar, ortalığı kırıp döktüler.

TKP, bu zorbalıklara, açık faşist yöntemlere karşı, bu hükümeti oluşturan gerici-faşist güçleri seçimlerde yenilgiye uğratmak için yığınları örgütlemeye, savaşta eylem birliğini oluşturmaya çalışıyor. Böylesi bir savaş içinde ulusal çapta kurulan gençliğin, öğrencilerin, öğretmenlerin, kadınların, barişseverlerin örgütleri gelişip güçleniyor.

TKP'nin, partimizin ağır illegal koşullar altında yapılan konferansı, bütün bu gelişmeleri, oluşmaları, Marksist-Leninist görüş açısından inceledi, değerlendirdi. TKP bu konferansında, işçi sınıfının sendikal ve politik birliğinin, işçi-köylü bağlaşıklığının, anti-emperyalist, demokratik güçlerin eylem birliğinin sağlanmasını ertelenmez ödev olarak saptadı. Proletarya enternasyonalizmine bağlılığını bir kez daha vurguladı. TKP, oportünizmin her türüne karşı savaşı sürdürecektir. Konferans, partinin gelişmesinde yeni bir atılım, önemli bir aşamadır.

Marksizm-Leninizm ülkü ve ilkelerini yayan, dünyadaki yeni gelişmelere ışık tutan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – «Yeni Çağ» – dergisi, ülkemizde devrimci sürecin gelişmesine yardım ediyor. TKP sıralarına yeni yeni katılan genç, diri, atılğan kadroların, militanların elinde etken bir silâh oluyor.

«Yeni Çağ»ın ülkede dağıtımı, yayılması, yıllarca hapse atılmayı göze alarak gerçekleşiyor. Rahat koşullarda değil, savaş ateşleri içinde okunuyor. Etkenliği bu koşullarda gündün güne artıyor.

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi, dünya komünistlerinin Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde birliklerinin güçlendirilmesine değerli bir katkıda bulunuyor. Derginin gerek ülkemizde, gerekse dünyanın her köşesinde saygınlığının artması, onun barışın güçlendirilmesi, silâhlanma yarışının durdurulması için, emperyalizme, gericiliğe, sömürüye karşı, ulusal bağımsızlık, sosyal ilerleme, demokrasi ve sosyalizm için savaşım sorunlarını verilere dayanarak, bilimsel olarak çözümlemesinden ve bu gelişmelere Marksçı-Leninist yöntemlerle ışık tutmasından ileri geliyor.

Derginin Yazı Kurulu'nun çalışmalarını bu yönde sürdürmesinden yanayız. Önümüzdeki dönemde, derginin çalışmaları ile ilgili olarak, özellikle ülkemizdeki okuyucuların gereksinmelerinden çıkarak bazı önerilerde bulunmak istiyoruz.

Kanımızca, dergideki yazıların olanaklar ölçüsünde daha kısa, daha somut, daha popüler ve daha kanıtlayıcı biçimde yazılması iyi olur. Önümüzdeki dönemde, şu konuların daha geniş olarak ele alınmasını öneriyoruz.

- Kapitalist ülkelerde, özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde ordu, militarizm sorunu.
- Günümüzde ulusal-demokratik cephelerde ulusal burjuvazinin yeri ve rolü.
- Dünya işçi ve sendika hareketinde sarı sendikacılığa karşı savaşın deneyimleri.

Değerli yoldaşlar,

Konuşmamızı bağlarken, bize burada içten bir konukseverlik gösteren ve elverişli çalışma koşulları sağlayan Çekoslovakya Komünist Partisi'ne candan teşekkürü borç biliriz.

TÜSTAV

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısı

K. E.

27-29 Nisan tarihlerinde Çekoslovakya'nın başkenti Prag'da «Barış ve Sosyalizm Problemleri» (Türkçe baskısı «Yeni Çağ») dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısı yapıldı. Toplantıda 75 komünist ve işçi partisi delegasyonu hazır bulundu. Türkiye Komünist Partisi, toplantıya TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın başkanlığında bir delegasyonla katıldı.

Bu toplantı, derginin çalışmalarını gözden geçiren 5. toplantıdır. Bundan önceki Ocak 1974'te yapılmıştı. Toplantıda, derginin son üç yıl içindeki çalışmalarını 1974 toplantısının kararları, istemleri doğrultusunda yürüttüğü, derginin etkenlik ve saygınlığının yıldan yıla arttığı belirtildi. Dergi bugün 32 dilde yayımlanmakta, aylık tirajı yarım milyonu aşmakta ve dünyanın 145 ülkesinde okunmaktadır.

Son Prag toplantısı, şimdiye kadar yapılan benzer toplantıların en büyüğü, en genişiydi. Toplantıya katılan 75 komünist ve işçi partisinden 14'ü Genel Sekreter, 38'i de Politik Büro üyesi veya Merkez Komitesi Sekreteri başkanlığındaki delegasyonlarla gelmişlerdi. Toplantının gündemi yüküydü. Yoğun bir çalışma yapıldı. Toplantıda genellikle silâhlama yarışını durdurma savaşımı, askersel alanda da yumuşama sağlama, dünya sosyalist sisteminin günümüzde oynadığı rol, kapitalist ülkelerde demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyal ilerleme uğrunda savaşım, emperyalizmin son zamanlarda sosyalist ülkelere karşı artırdığı ideolojik saldırıların politik anlamı ve bunları geri püskürtmenin zorluğu ve kardeş partiler arasında işbirliğinin artırılması sorunları görüşüldü.

Toplantının en önemli özelliği de bugün komünistlerin karşı karşıya buldukları politik ve ideolojik sorunların somut olarak ve sorunların özüne eğilerek ele alınmasıydı. Kardeş partilerin temsilcileri, hangi koşullar altında olursa olsun ulusal strateji ve taktiklerinin, emperyalizme, yeni bir savaş tehlikesine karşı, barış, halkların güvenliği uğrunda dünya çapında verilen savaşımdan ayrılmadığını belirttiler. Bununla ilgili olarak konuşmacılar, dünyada gerginliğin azaltılması sürecinin güçlenmesini sağlamak, bu sürece dönüşsüz bir karakter kazandırmak, barış içinde yan yana yaşama ilkelerinin temelinde uluslararası ilişkileri geliştirmek için savaşımın güçlendirilmesi gereği üzerinde durdular. Bu çok önemli enter-nasyonal ödevin yerine getirilmesi uğrunda başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler topluluğunun uyguladığı anti-emperyalist, barışçı politikanın rolünü belirttiler. Emperyalizmin içyüzü, onun halk düşmanı politikasını sürekli açığa vurmanın gereği üzerinde durdular.

Toplantıda emperyalistlerin son zamanlarda sosyalist fikirlerin yayılmasını engellemek, komünist partilerinin çalışmalarını engellemek, halkların barış ve sosyal ilerleme yolunda yeni konumlar kazanmasını önlemek ereğiyle «insan haklarını koruma» maskesi altında sosyalist ülkelere, tüm komünist harekete karşı yoğunlaştırdıkları ideolojik-politik saldırılara kesin bir karşılık verilmesinin zorunlu olduğu belirtildi.

Prag toplantısında kardeş partilerin temsilcileri, kapitalist dünyanın derin bir bunalım içinde olduğunu ve bu koşullarda sadece emekçilerin çıkarlarını, işçi sınıfının kazanımlarını savunmakla yetinmemek, emekçi yığınların yeni konumlar elde etmesini sağlamak için tüm olanaklardan en geniş ölçüde yararlanmak gerektiğini söylediler. Günümüz koşullarında demokrasi için savaşımla sosyalizm için savaşımın, tekellerin egemenliğine, gericiğe, faşist tehlikeye, emperyalizmin yeni-sömürgecilik, ırkçılık politikasına karşı savaşımın dünya sosyalist sisteminin konumlarını güçlendirme savaşımının birbiriyle sınıksız örüldüğünü belirttiler.

Toplantıya katılanlar, komünist ve işçi partilerinin ortak teori ve enformasyon organı, ortak çalışmalarının ürünü olan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını ve Redaksiyon Kurulunun toplantıya sunduğu çalışma raporunu onayladılar. Derginin, komünist hareketteki gelişmelerle ilgili haber kaynağı, kardeş partilerin çok yönlü çalışmalarıyla ilgili deney değiş tokuş aracı olarak rolünün sürekli arttığını belirttiler. Kendi partilerinin teorik ve propaganda çalışmalarında derginin yardımcı olduğunu söylediler.

Toplantıda, Marksizm-Leninizm ilkeleri ve proleterya enternasyonalizmi temelinde çeşitli ülkelerden komünistlerin genel, enternasyonal amaçlara ulaşmak, komünist hareketin konumlarını güçlendirmek için gönüllü, yoldaşça işbirliğinin, dayanışmanın ve ortak eylemlerin oynadığı büyük rol belirtildi. Oportünizmin her türüne karşı ardıcıl bir savaşım verme gerekliliği vurgulandı.

Prag'da yapılan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısı, derginin çalışmalarının daha da geliştirilmesine, aynı zamanda kardeş partilerin enternasyonalist işbirliğinin güçlenmesine yardım edecektir. Bu toplantı, komünist hareketin büyük ideolojik-politik potansiyelini bir daha gözler önüne serdi. Bu büyük forum, komünistlerin barışın güçlendirilmesi, silâhlanma yarışının durdurulması, askersel yumuşamanın geliştirilmesi, kapitalist ülkelerde demokrasi, ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme için, kapitalist sömürüye karşı, emperyalistlerin sosyalist ülkelere karşı yürüttükleri ve son zamanlarda yoğunlaştırdıkları ideolojik saldırılara karşı kesin ve ardıcıl savaşımı sürdürdüklerini gösterdi. Toplantıda baştan sona kadar emperyalizmin, sınıf düşmanının karşısına birbirine kenetlenmiş, tek yumruk olarak çıkmak tezi savunuldu. Toplantı dünya komünist hareketinin sıralarını daha da pekiştirdi, güçlendirdi.

Türkiye Komünist Partisi Programının temel ilkeleri (1.)

A. Saydan

Program tasarısının hazırlanması, geliştirilmesi ve kabulü, Partimizin güçlendirilmesi, işçi sınıfı saflarında daha geniş ölçüde kök salması savaşımında önemli bir aşama oldu. TKP Konferansında kabul edilen Program geniş bir ilgi uyandırdı.

TKP'nin yeni programı herşeyden önce büyük burjuvazinin, işçi sınıfına, devrimci gençliğe, köy emekçilerine, geniş emekçi yığınlarına kanlı, sert bir sınıf savaşını zorladığı bir dönemde gelişti. Bu aşama burjuvazinin iç çelişkilerinin arttığı, kanlı çatışmalarla belirlendiği bir zamana rastlar. 12 Mart aşaması sonuna yaklaşmaktadır. Büyük burjuvazinin, militarist kliğin emperyalizmin desteği ile dayattığı, kanlı terör, faşist yöntemlerin uygulandığı aşama sona ermektedir. Bu aşamada işçi sınıfı tarihsel sorumluluğunu yükümlenmiş, en başta grevlerle emperyalist-büyük burjuvazi ikiliğinin dayattığı kanlı teröre karşı direnişin omurgasını oluşturmuştu. Daha doğrusu yaklaşan seçimlerden ötürü sıkıyönetimin şeklen kalkması söz konusu. 29 ay süren açık, kanlı faşizm döneminde parlamento çoğunluğu ve bu çoğunluğu oluşturan büyük sermaye, büyük toprak beylerinin temsilcileri faşist uygulamaların dayanağı oldular. Bu durum parlamento, genellikle burjuvazinin, özellikle işbirlikçi burjuvazinin egemenliğinden kurtarmanın zorunluğunu daha açık ortaya koydu. Bu sonuca varabilmek için toplumun yapısını değiştiren köklü, devrimci dönüşümlerin uygulanması şarttır.

Ekim 1973 seçimlerinin sonuçları bu zorunluğu bir daha sergiledi. Bir kere işçi sınıfının gerçek temsilcileri parlamentoya girememişlerdi. Üstyapı kurumları, ki bunun içinde faşist yasalar, TKP'ne konan yasak da yer alıyordu, bu gibi bir sonucu engellemiştir. Parlamento silme burjuvazinin egemenliğinde kalmıştı. Ama ayrışma sürecine girmiş bir burjuvazinin egemenliğinde. İşçi sınıfı, köy ve kent emekçileri toplumsal üretimin en büyük kısmını, toplumun yaşamını sağladıkları halde tek bir temsilcilerini bile Meclise sokamamışlardı. Bundan ötürü Türkiye'de Parlamento dışı eylem ve baskı araçlarının parlamentodan daha fazla bir önem kazandığı bir kez daha anlaşılıyordu. Devrimcilerin başta gelen ödevi yığınsal direnişleri örgütlemek, işçi sınıfının öncü savaşımını tarihsel rayına oturtmaktı. İşçi sınıfının öncülüğünde demokratik dönüşümleri sağlamak, emekçi yığınlarının, en başta işçi sınıfının egemenliğini kurmak, buna karşılık büyük burjuvazinin, emperyalizmin büyük toprak sahiplerinin egemenliğini kırmaktı. Cumhuriyet tarihi bu zorunluğu gösterdiği gibi, 12 Mart ve onu izleyen dönemler bu zorunluğu bile daha doğruladı.

Türkiye'de burjuvazi ulusu yönetmek olanağını kaybetmiştir. CHP'nin 1973 seçimlerinde ileri sürdüğü «Ak günlere doğru» programından bugün hiçbir şey kalmış değildir. Bu spekülative bir programdı ve bütün spekülative programlar gibi unutuldu gitti. CHP'nin «köy-kent», «Halk sektörü» gibi «kalkınma» ve «bunalımların üstesinden gelmeyi» öneren programı bu amaçlarından hiçbirine ulaşamayacaktır. Büyük tekellerin, emperyalizmin egemenliğinde uygulanmak istenen bütün «kalkınma», «bunalımları yenme» programları iflâsa mahkûmdur. Ne varki, bu gibi «programlar» geçici bir zaman için de olsa emekçilerin, orta tabakaların bir kısmının sömürü düzenine karşı direnişini, muhalefetini ve kurtuluş istemlerini emebilmekte ve bu istemleri burjuvazinin egemenliğini sürdürmek için bir dayanak olarak kullanmak olanağını sağlamaktadır. Bu kısır döngüden çıkmanın tek yolu işçi sınıfını öncü politik partisinde, sınıf sendikasında örgütlemek ve onun demokrasi ve sosyalizm için savaşımının subjektif şartlarını yaratmaktır.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş aşamalı olacaktır. Dünya devrim tarihi bu gerçeği doğrulamaktadır. Aşamaların üzerinden sıçırarak geçmek hemen hemen her zaman ters devrimcilerin işine yaramıştır. Önemli olan bu geçiş aşamasını işçi sınıfının öncülüğünde yapmak ve işçi sınıfının, emekçi halkın egemenliğini kurmaktır. Sosyalizm için savaşım anti-emperyalist, anti-faşist ve demokratik haklar için savaşımdan ayrılmaz. Ama başta gelen şart, bu savaşımın işçi sınıfının partisinin ve sınıf sendikasının öncülüğünde olmasıdır. Ancak bu şart yerine getirildiği zamandır ki, anti-faşist, anti-emperyalist savaşım ileri demokratik bir düzene ve sosyalizme yönelebilir. Çünkü, burjuvazinin ilerici kolunun da anti-faşist, hattâ belirli ölçüde anti-emperyalist savaşımı vardır. Fakat burjuvazinin ilerici kolunun bu savaşımdaki hedefi sosyalizm değildir. Hattâ ileri, demokratik bir düzen de değildir. Bazı reformlarla kapitalist düzeni kurtarmak, ayakta tutmaktır. Böylece işçi sınıfının anti-emperyalist, anti-faşist savaşımı ile burjuvazinin ilerici kolunun bu nitelikteki savaşımı arasında esaslı sınıfsal bir ayrılık vardır. Ne varki, belirli bir yere kadar, yani faşizmi yenmek, emperyalizmi geriletmek noktasına kadar ortak olan savaşım, burjuvazinin ilerici koluyla bağlaşıklıklar kurmak ve burjuvazideki ayrışmalardan yararlanmak, işçi sınıfının sınıf savaşımındaki konumunu güçlendirmek baş düşmanı tecrit etmek ve onu daha kolayca yenmek için olanaklar yaratıyor.

TKP Programında büyük sermayenin, emperyalizmin egemenliğinden, proletaryanın egemenliğine geçişi sağlamayı öngören bir aşama vardır. Programda bu aşamaya İleri Demokratik Devrim Aşaması deniyor. Bu aşamada işçi sınıfı iktidar ve egemenliği orta tabakalar, burjuvazinin yurtsever koluyla paylaşıyor. Ama işçi sınıfı öncü güç olarak kalıyor. Bundan ötürü TKP Programında ittifaklar sorunu çok önemli bir yer alıyor. (Bu konuyu daha sonraki yazılarımızda enine boyuna ele alacağız). Yukarıda da anlattığımız gibi bu aşamanın esas niteliği, demokratik, dev-

rımcı dönüşümlerle toplumun kapitalist yapısını değiştirmek, sosyalist toplum yapısının ilk temellerini atmaktır. Bunlar içinde demokratik bir toprak reformu önemli bir yer tutmaktadır. Demokratik toprak reformu yalnız sanayileşme devrimine geniş bir ekonomik, politik dayanak hazırlamak değildir. Köyü ve köy emekçilerini ekonomik, politik, kültürel bakımdan kalkındırmaktır. Bu gibi bir devrimci önleme başyurmadan sosyalizme geçmek olanaksızdır. Bütün sosyalist ülkelerde işçi sınıfı iktidarı ele aldıktan sonra yerine göre, değişik biçimlerde toprak reformları uygulanmış ve aşamalarla giderek tarımda sosyalist dönüşümlere geçilmiştir. Ancak işçi sınıfının öncü güç olarak egemenliğe ağırlığını koyduğu zaman sosyalizme açılan demokratik bir toprak reformu uygulaması mümkün olmuştur. Türkiye’de de bu böyle olacaktır.

İşçi sınıfının tam egemenliğine geçiş aşaması olan demokratik devrimler aşaması, değişik adlar altında olsa da, bugün Türkiye’de mevcut bütün sosyalist partilerin programlarında vardır. Hattâ burjuva demokratik devrimleri tamamlanmıştır, bundan sonra yapılacak şey sosyalist devrimdir, diyenler bile programlarında sosyalizme geçiş aşamasını kabul etmek ve bu aşamanın niteliklerini aşağı yukarı TKP’nin programına yakın bir biçimde nitelendirmek zorunluğunu duymuşlardır. Bu durumdan çıkarılan sonuç şudur: esas olan son amaç olan sosyalist devrimdir. Fakat bu devrime ulaşmak için işçi sınıfının öncülüğünde birçok demokratik dönüşümleri başarmak gerekmektedir. Bu bakımdan TKP’nin programının bu temel ilkesini bir yana bırakarak, onu görmezlikten gelerek programı «IDD stratejisi» diye niteleyenler ağır bir hata işlemektedirler. Özellikle programı diyalektik bir mantıkla değil de, gramerci bir mantıkla ele alarak subjektif sonuçlara varanlar, Türkiye’de işçi sınıfının sınıf savaşımına katkıda bulunmak şöyle dursun onunla bütün ilişkilerini kesmekte, demagogjiyle devrimciliğin bağdaşamayacağını, tabii istemiyerek, işçi sınıfının önünde sergilemektedirler.

Sosyalist devrime geçmeden demokratik dönüşümlerle bu devrimi hazırlamak sorunu yalnız Türkiye gibi büyük sermayenin, emperyalizmin egemenliğine çarpık, daha doğrusu büyük sermayenin, emperyalizmin sınıfsal çıkarlarına göre ayarlanmış bir sanayileşme programını uygulayan, bunalmaları gelişmiş kapitalist ülkelere kıyasla daha da sert olan bir ülke için değil, Fransa, İtalya gibi yüksek derecede sanayileşmiş kapitalist ülkeler için de geçerlidir. Fransa, İtalya Komünist Partilerinin Programlarında bu gibi demokratik dönüşümler sorunu yer aldığı gibi, bu dönüşümleri gerçekleştirmek için orta tabakaların, burjuvazinin ilerici anti-monopolist kolunun politik örgütleriyle ittifaklar sorunu da yer almaktadır. Bu ülkelerde işçi sınıfının öncü partisi ve sınıf sendikaları kuvvetli olmasına, burjuvazinin birçok demokratik dönüşümleri çok daha önceden uygulamak zorunda bırakılmış olmasına rağmen bu ülkelerde işçi sınıfının öncü politik ve sendikal örgütü sosyalizme geçiş aşamasında bir yandan burjuvazinin

ilerici koluyla egemenliği paylaşmayı gözönünde tutuyor, bir yandan da demokratik dönüşümleri daha da derinleştirmeyi, yani büyük sermayenin, tekellerin egemenliğini kırmayı, işçi sınıfının, emekçi yığınların demokratik haklarını genişletmeyi zorunlu buluyor.

Bugün Türkiye için önemli olan baş düşmanın saptanmasıdır. Baş düşman emperyalizm ve işbirlikçileridir. Büyük sermaye, büyük toprak sahipleri ve onların egemenliğini temsil eden güçlerdir. Bu gerici, talancı güçlere karşı demokratik gelişmeyi sağlamak, faşizme tırmanmayı, Maoçuların provokasyonlarını parlamentere olan veya olmayan yollardan engellemek, eldeki demokratik hakları savunmak ve genişletmek başta gelen bir sorundur. Lenin daha 1899 yılında Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisinin Birinci Programı üzerinde çalışırken, otokrasiye karşı politik özgürlükler için verilen savaşımında Rus mutlakiyetinin sınıf niteliğinin saptanmasının ve onu devirmenin önemi üzerinde dururken yalnız işçi sınıfının değil, bütünüyle sosyal gelişmenin önemi üzerinde duruyor. Marksizmin temel ilkelerine göre, diyor Lenin, sosyal gelişmenin çıkarları proletaryanın çıkarlarından, işçi hareketinin çıkarları ise, şu, ya da bu işçi zümresinin, işçi hareketinin şu veya bu aşamasındaki çıkarlarından üstündür. (Lenin tüm yapıtları-Fr.-Cilt 4, s. 242.)

Demokratik hakların genişletilmesi, sosyal, politik gelişmenin emperyalizme ve büyük burjuvaziye karşı savaşımında geliştirilmesiyle işçi sınıfının demokratik hakları genişleyecektir, genişlediği oranda da işçi sınıfı burjuvaziye karşı savaşımında daha elverişli bir durumda bulunacak, toplumun demokrasi ve sosyalizm yönünde gelişmesinde etkenliği artacaktır. Bundan ötürü toplumsal gelişmenin belirli bir aşamasında kısa vadeli dar bir sınıf politikası yerine, uzak görüşlü ve geniş bir sınıf politikasının uygulanması işçi sınıfının, emekçi yığınların, genellikle demokratik gelişmenin yararına olur. Baş düşmanın daha geniş ölçüde yalıtılması da mümkün olacaktır. Bu bakımdan toplumsal gelişmenin her aşamasını Marksizm-Leninizm bilimiyle tahlil etmek, kuvvetler dengesini iyi hesaplamak ve o aşamanın koşullarına göre program ve sloganlar ortaya koymak ancak devrimci bir eylem niteliğini taşıyabilir. Toplumun gelişme koşullarına uymayan program ve şiarlar şekil bakımından ne kadar «ileri», devrimci bir nitelik taşırlarsa taşırsınlar devrimci bir rol oynayamaz, toplumun daha ileri bir aşamaya doğru gelişmesini sağlayamaz, hattâ zaman zaman ters devrimci nitelik bile kazanabilir.

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

.. Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlanmanızı rica ediyoruz:

– Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?

– Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?

– Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?

– Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?

– Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?

– Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Štredisko pro rozšírování tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslóvakia

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Ryszard Frelek</i>	
Yirminci yüzyılın en büyük olayı	289
<i>Lubomir Strougal</i>	
Gelişmiş sosyalizmin kurulması döneminde sosyal ve ekonomik politika	298
<i>Meir Vilner</i>	
Barışçı politika İsrail için biricik çıkar yoldur	310
xx: Niçin komünistlerle beraberiz?	319
<i>Todor Pavlov</i>	
Kral Naibi oluşumuzun öyküsü	322
<i>İb Nörlund</i>	
Proletarya enternasyonalizmi niçin günceldir	330
<i>Maria Alda Nogueira</i>	
Savaşım yeni başlıyor	340
<i>James Aldridge</i>	
Seçme özgürlüğü veya özgürlük seçimi	346
<i>V. Kaçanov</i>	
CIA'yi aklamak olur iş değildir	353
xx: SSCB ile ABD arasında yaşam tarzı ve ekonomi alanlarında yarışma	357

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı	362
xx: TKP ile İKP'nin ortak bildirisi	364
xx: İ. Bilen yoldaşın TKP Konferansında yaptığı kapanış konuşması	365
xx: TKP Konferansında onaylanan Platform Tezleri	368
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısında yaptığı konuşma	374
<i>K. E.</i>	
«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmalarını görüşme toplantısı	378
<i>A. Saydan</i>	
Türkiye Komünist Partisi Programının temel ilkeleri (1)	380